

STORTINGET

Innst. 12 S

(2019–2020)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Prop. 1 S (2019–2020)

Innhold

Side

1.	Innledning	1
1.1	Oversikt over regjeringens budsjettforslag.....	1
2.	Generelle merknader for rammeområde 16	6
2.1	Generelle merknader fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti	6
2.2	Generelle merknader fra Arbeiderpartiet	8
2.3	Generelle merknader fra Senterpartiet	10
2.4	Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	13
2.5	Oversikt over alternative budsjettforslag i finansdebatten	16
3.	Kunnskapsdepartementet	21
3.2	Kap. 200 og kap. 3200 Kunnskapsdepartementet	21
3.2	Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag.....	21
4.	Grunnopplæringen	22
4.1	Kap. 220 og kap. 3220 Utdanningsdirektoratet	22
4.2	Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene.....	22
4.3	Kap. 222 og kap. 3222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester.....	22
4.4	Kap. 225 og kap. 3225 Tiltak i grunnsopplæringen.....	23
4.4	Post 60 Tilskudd til landslinjer.....	23
4.5	Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen.....	27
4.6	Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler.....	47
4.7	Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.	47
4.8	Kap. 230 og kap. 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem.....	49
5.	Barnehager	49
5.1	Kap. 231 Barnehager	49
6.	Høyere yrkesfaglig utdanning	53
6.1	Kap. 240 Fagskoler	53
6.2	Kap. 241 Felles tiltak for fagskoler	55
6.3	Kap. 242 og kap. 3242 Norges grønne fagskole – Veia.....	55
7.	Kompetansepolitikk og livslang læring	55
7.1	Kap. 251 22. juli-senteret	55
7.2	Kap. 253 Folkehøyskoler	55
7.3	Kap. 254 Studieforbund mv.....	56
7.4	Kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre.....	57
7.5	Kap. 256 og kap. 3256 Kompetanse Norge	57
7.6	Kap. 257 Kompetansepluss	57
7.7	Kap. 258 Tiltak for livslang læring	57
8.	Høyere utdanning	59
8.1	Kap. 260 Universiteter og høyskoler	59
8.2	Kap. 270 Studentvelferd.....	66
8.3	Kap. 271 og kap. 3271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	67
8.4	Kap. 272 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	67
8.5	Kap. 273 Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning.....	69
8.6	Kap. 274 Universitetssenteret på Svalbard	69
8.7	Kap. 275 og kap. 3275 Tiltak for høyere utdanning og forskning	69

	Side
9. Forskning	70
9.1 Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene	70
9.2 Kap. 285 Norges forskningsråd	70
9.3 Kap. 286 Regionale forskningsfond	71
9.4 Kap. 287 Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	72
9.5 Kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak	72
9.6 Kap. 289 Vitenskapelige priser	73
10. Utdanningsstøtte	73
10.1 Kap. 2410, kap. 5310 og kap. 5617 Statens lånekasse for utdanning	73
11. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet	76
11.1 Kap. 920 Norges forskningsråd	76
11.2 Kap. 923 og kap. 3923 Havforskningsinstituttet	77
11.3 Kap. 926 og kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	77
11.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling	77
12. Forskning under Landbruks- og matdepartementet	77
12.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon	77
13. Oppfølging av anmodningsvedtak	78
14. Forslag fra mindretall	79
15. Komiteens tilråding	80
Vedlegg: Rettebrev fra kunnskapsdepartementet	88

STORTINGET

Innst. 12 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 1 S (2019–2020)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Marianne Synnes Emblemsvåg, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til Stortingets forretningsorden § 43 om fagkomiteenes behandling av statsbudsjettet.

Komiteen behandler i denne innstillingen regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020 under rammeområde 16 Utdanning og forskning, etter den vedtatte inndelingen i rammeområder, jf. Innst. 1 S (2019–2020). Rammeområde 16 omfatter inntekts- og utgiftskapitler under Kunnskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Komiteen viser til at regjeringen la frem Prop. 1 S (2019–2020) 7. oktober 2019. Komiteen viser videre til Stortingets behandling av finansinnstillingen, Innst. 2 S (2019–2020) 27. november 2019, der nettorammebeløp for hvert enkelt rammeområde ble vedtatt. For rammeområde 16 er netto sum fastsatt til 78 213 249 000 kroner.

Komiteen avholdt åpen høring om budsjettproposisjonen 14. og 17. oktober 2019.

For øvrig viser komiteen til de respektive partiers merknader og forslag under de enkelte kapitler og poster. Når det gjelder budsjettposter som ikke er omtalt i denne innstillingen, har komiteen ingen merknader og slutter seg til regjeringens forslag.

1.1 Oversikt over regjeringens budsjettforslag

Tabellen under viser regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett for 2020 for rammeområde 16, jf. Prop. 1 S (2019–2020).

90–99-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over regjeringens forslag under rammeområde 16 Utdanning og forskning

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019-2020)
Utgifter			
<i>Kunnskapsdepartementet</i>			
200		Kunnskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	389 977 000
	21	Spesielle driftsutgifter	16 712 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 012 000
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag	
	21	Spesielle driftsutgifter	216 285 000
220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter	364 427 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	205 059 000
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	70 549 000
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene	
	1	Driftsutgifter	15 913 000
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	1	Driftsutgifter	136 065 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 964 000
225		Tiltak i grunnsopplæringen	
	1	Driftsutgifter	23 611 000
	21	Spesielle driftsutgifter	109 614 000
	60	Tilskudd til landslinjer	240 373 000
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i>	80 107 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	62 111 000
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	248 556 000
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	15 480 000
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	8 967 000
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	292 537 000
	74	Prosjekttilskudd	9 437 000
	75	Grunntilskudd	86 687 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 270 426 000
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 543 467 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	57 400 000
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	61 920 000
	63	Forskning på effektene av økt lærertetthet	50 687 000
	64	Programfinansiering av 0-24-samarbeidet	39 310 000
	71	Tilskudd til vitensentre	82 705 000
227		Tilskudd til særskilte skoler	
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	41 467 000
	78	Tilskudd	168 654 000
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.	
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 873 533 000
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 678 612 000
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	169 916 000
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	124 389 000
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	23 235 000
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	347 299 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019-2020)
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	34 671 000
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	28 288 000
	78	Kompletterende undervisning	23 004 000
	79	Toppidrett	48 808 000
	81	Elevutveksling til utlandet	2 122 000
	82	Kapital- og husleietilskudd til friskoler	66 218 000
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Driftsutgifter	676 395 000
	21	Spesielle driftsutgifter	35 088 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 414 000
231		Barnehager	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	464 683 000
	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	111 210 000
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritets- språklige barn i barnehage	144 549 000
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	17 342 000
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	69 993 000
240		Fagskoler	
	60	Driftstilskudd til fagskoler	782 138 000
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	43 204 000
241		Felles tiltak for fagskoler	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 893 000
242		Norges grønne fagskole - Veia	
	1	Driftsutgifter	30 299 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 271 000
251		22. juli-senteret	
	1	Driftsutgifter	11 723 000
253		Folkehøgskoler	
	70	Tilskudd til folkehøgskoler	950 766 000
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 377 000
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	686 000
254		Studieforbund mv.	
	70	Tilskudd til studieforbund	209 641 000
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 236 000
255		Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre	
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	10 740 000
	77	Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre	97 711 000
256		Kompetanse Norge	
	1	Driftsutgifter	104 369 000
	21	Spesielle driftsutgifter	8 814 000
257		Kompetansepluss	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	174 334 000
258		Tiltak for livslang læring	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	233 376 000
260		Universiteter og høyskoler	
	50	Statlige universiteter og høyskoler	36 902 096 000
	70	Private høyskoler	1 686 038 000
270		Studentvelferd	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	822 442 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019-2020)
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	
	1	Driftsutgifter	174 821 000
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	
	50	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	601 000 000
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	164 495 000
274		Universitetssenteret på Svalbard	
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	139 842 000
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	179 803 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 514 000
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	97 304 000
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene	
	1	Driftsutgifter	19 303 000
285		Norges forskningsråd	
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 830 078 000
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 408 881 000
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	791 409 000
	55	Virksomhetskostnader	783 617 000
286		Regionale forskningsfond	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	189 119 000
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	218 120 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	21	Spesielle driftsutgifter	141 073 000
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	288 845 000
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, <i>kan overføres</i>	2 390 128 000
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	646 902 000
	75	UNESCO-kontingent	24 944 000
	76	UNESCO-formål	4 109 000
289		Vitenskapelige priser	
	51	Holbergprisen	17 341 000
	71	Abelprisen	16 288 000
	72	Kavliprisen	11 340 000
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>			
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd til forskning	2 089 400 000
923		Havforskningsinstituttet	
	1	Driftsutgifter	633 250 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	416 600 000
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	170 000 000
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	
	1	Driftsutgifter	168 450 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	88 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	42 000 000
928		Annen marin forskning og utvikling	
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	65 500 000
	72	Tilskudd til Nofima AS	98 550 000

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2019-2020)
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>			
1137		Forskning og innovasjon	
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	241 761 000
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	187 815 000
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000 000
	70	Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	1 000 000
	71	Bioøkonomiordningen, <i>kan overføres</i>	2 908 000
<i>Statsbankene</i>			
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	1	Driftsutgifter	414 877 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	7 343 311 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	3 552 532 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	725 460 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 339 845 000
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	787 385 000
	74	Tap på utlån	392 500 000
Sum utgifter rammeområde 16			84 060 832 000

Inntekter

Inntekter under departementene

3220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Inntekter ved oppdrag	13 612 000
	2	Salgsinntekter mv.	1 295 000
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester	
	2	Salgsinntekter mv.	8 884 000
3225		Tiltak i grunnopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	23 617 000
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Inntekter ved oppdrag	35 088 000
	2	Salgsinntekter mv.	10 775 000
3242		Norges grønne fagskole - Veia	
	2	Salgsinntekter mv.	4 878 000
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 268 000
3256		Kompetanse Norge	
	1	Inntekter ved oppdrag	8 425 000
	2	Salgsinntekter mv.	378 000
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen	
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000
	2	Salgsinntekter mv.	617 000
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning	
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000
3288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	6 236 000
3923		Havforskningsinstituttet	
	1	Oppdragsinntekter	430 400 000
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	
	1	Oppdragsinntekter	88 150 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	13 000 000
	29	Termingebyrer	7 835 000
	89	Purregebyrer	112 335 000

			Prop. 1 S
Kap.	Post	Formål	(2019–2020)
<i>Renter og utbytte mv.</i>			
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter	5 120 420 000
Sum inntekter rammeområde 16			5 887 233 000
Netto rammeområde 16			78 173 599 000

2. Generelle merknader for rammeområde 16

2.1 Generelle merknader fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd.

Flertallet viser til at samfunnet er bygget på det verdigrunnlaget som er nedfelt i vår kristne og humanistiske kulturarv. Dette verdigrunnlaget tar utgangspunkt i hvert enkelt menneskes uendelige verdi, i vårt kollektive og personlige ansvar for hverandre og ønsket om å ta vare på miljø og livsgrunnlag for kommende generasjoner. Flertallet mener derfor en av de beste investeringene vi kan gjøre, er å investere i barns kunnskap og oppvekst. Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon og et godt samfunn å leve i.

Flertallet mener det er viktig å ha et bredt kunnskapssyn, og ønsker en skole som ser hele mennesket, og som gir barna både kunnskap, mestring og gode verdier for livet. Barn skal dannes til å bli hele mennesker som har forståelse for andre og samfunnet og vil delta i å bygge samfunnet. Flertallet mener derfor skolen skal være en arena både for utdanning og for dannelse. Flertallet er glad for at regjeringen har høye ambisjoner for kvaliteten i norske barnehager og skoler, for at flere skal gjennomføre videregående opplæring, for en fremtidsrettet høyere utdanning og en kompetansepolitikk med vekt på livslang læring slik at ingen opplever å gå ut på dato i arbeidslivet.

Faglige vansker som begynner i det små i de første årene, kan vokse og være større når ungdomsskolen nærmer seg. I verste fall kan det føre til at elever mister mestringsfølelse og motivasjon. Flertallet er derfor glad for at regjeringens partiene har hatt tidlig innsats som en hovedsatsing i kunnskapspolitikken de siste 6 årene, og tatt grep for å fylle begrepet «tidlig innsats» med reelt innhold.

Flertallet mener barnehagen er en av de viktigste arenaene for å gi alle barn like muligheter de første barneårene, og er glad for at ni av ti barn nå går i barnehage. Flertallet er opptatt av å sikre at alle barn får mulighet til å gå i barnehage uavhengig av familiens økonomi.

Flertallet vil understreke behovet for gode og trygge barnehager, og viser til at regjeringen i budsjettet foreslår å bruke 430 mill. kroner til tiltak for å fremme kvalitet og kompetanse i barnehagene.

En av de viktigste faktorene for god kvalitet i barnehage og skole er tilstrekkelig antall lærere med riktig og oppdatert kompetanse. Derfor er flertallet glad for at regjeringen innførte og viderefører «Lærerløftet» med blant annet femårig lærerutdanning, flere karriereveier i klasserommet og muligheten for over 34 000 lærere til å gjennomføre videreutdanning. Flertallet mener dette er viktige satsinger for å heve statusen til læreryrket og øke rekrutteringen til lærerutdanningen. Flertallet merker seg at bemanningsnormene i barnehage og skole følges opp av regjeringen.

Flertallet vil videre vise til at regjeringen foreslår en rekke grep i budsjettet for 2020 for å gi elever som strever, hjelp tidlig av flere lærere med oppdatert og riktig kompetanse. Flertallet vil i den sammenheng peke på Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO, som inneholder en rekke tiltak for å bidra til tidlig innsats fra barnehagen og ut videregående opplæring. Flertallet mener det er viktig at barnehager og skoler har et støttesystem som arbeider forebyggende, slik at man unngår at problemer vokser seg store, og at skoler må ha kompetanse til å fange opp og følge opp med en gang det oppstår et behov gjennom hele utdanningsløpet. Flertallet mener videre det er riktig å stille strengere krav til at kommuner og skoler følger opp elever på grunnskolen med høyt fravær.

Flertallet er glad for at det høsten 2018 ble innført en plikt for skolene til å gi intensiv opplæring til elever som henger etter i lesing, skriving og regning i 1.–4. klasse, og legger til grunn at den følges opp i alle kommuner til tross for at flere av opposisjonspartiene stemte imot en særskilt prioritering av lesing, skriving og regning de første trinnene.

Flertallet vil videre vise til det store arbeidet med fagfornyelsen. Med Kunnskapsløftet og regjeringens omfattende satsing på lærernes kompetanse, er det lagt et godt grunnlag for å innføre nye læreplaner. Innføringen av fagfornyelsen i grunnopplæringen skal skje fra høsten 2020, og det bevilges totalt 250 mill. kroner til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen. Flertallet er glad for at regjeringen også foreslår å bruke om

lag 230 mill. kroner til desentralisert ordning for kompetanseutvikling. Det vil gi skoler og skoleeiere større handlingsrom til å prioritere skoleutvikling og gi rom for å endre både undervisningsopplegg og praksis i klasserommet.

Flertallet viser til forslaget om å innføre inntektsgradert foreldrebetaling i SFO/AKS for 1. og 2.-klassinger, og gratis SFO for barn med særskilte behov i 5.–7. klasse, fra 2020. Flertallet er glad for at regjeringen med dette innfører de første nasjonale føringene for betaling i SFO, noe som er spesielt viktig for barn fra familier med lav inntekt. Flertallet peker på at gode SFOer er et viktig og inkluderende tilbud, som skaper en god ramme rundt skolehverdagen for de yngste elevene. Når deltakelsen øker, er det bra at det også skal lages en nasjonal rammeplan med rom for lokale tilpasninger, slik at kvaliteten blir jevnere over hele landet.

Flertallet mener målet med innføringen av moderasjonsordning må være høyere deltakelse i SFO, og at den økonomiske terskelen for dem med dårligst råd fjernes. Flertallet er likevel bekymret for at inntektsgradering ikke er nok til å rekruttere barna med foreldre med aller dårligst råd til SFO. Flertallet viser i den forbindelse til Granavolden-plattformen og stortingsmeldingen om tidlig innsats, hvor det står henholdsvis at regjeringen vil «innføre ordninger med redusert foreldrebetaling og gratis opphold på SFO/AKS etter skoletid for barn av foreldre med lav inntekt» og «i kommende budsjetter også vurdere ordninger med gratis opphold på SFO for barn av foreldre med lav inntekt». Flertallet understreker at målet er en ordning med gratis opphold på SFO etter skoletid for barna som trenger det mest, og forutsetter at regjeringen vil arbeide for dette. Flertallet mener også at ordningene for inntektsgradert foreldrebetaling og gratis opphold på SFO bør gjelde for fri-skolene som har et slikt tilbud.

Flertallet viser til at regjeringen har et viktig mål om at flere elever skal fullfører videregående opplæring. Nye tall viser at vi er på god vei. Elevene i videregående opplæring er mer til stede på skolen, får bedre karakterer, og færre faller fra. Flertallet vil særlig trekke frem fagfornyelsen, fraværsgrensen og ny struktur på yrkesfag som store og viktige tiltak for å oppnå dette målet. Flertallet vil også trekke frem satsinger på nye tilpassede studieløp som kombinasjonsklasser og ordningen «Fagbrev på jobb». I budsjettet for 2020 prioriteres eksempelvis et særskilt tilskudd til Feiring videregående skole som kombinerer tilrettelagt opplæring med tett sosial-medisinsk oppfølging for elever med spesielle behov. Flertallet viser videre til at regjeringen foreslår å bruke 10 mill. kroner til tiltak rettet mot ungdom mellom 16 og 24 år som har falt ut av videregående opplæring.

Flertallet mener yrkesfagene er avgjørende når vi skal bygge landet for fremtiden og løse våre nye utfor-

dringer. Fagarbeidere er viktige for å sikre velferdssamfunnets bærekraft og i omstillingen til en grønn og fremtidsrettet norsk økonomi. Flertallet er derfor glad for at regjeringspartiene har styrket yrkesfagene med mer enn 600 mill. kroner i perioden 2013–2019, og at lærlingtilskuddet har blitt økt syv ganger. Flertallet merker seg at 74 pst. av alle søkere fikk læreplass i 2018, den høyeste andelen siden man startet å måle i 2011. Flertallet viser til at fra høsten 2020 kommer den største endringen i yrkesfagutdanningen siden Kunnskapsløftet i 2006, og at det skal innføres et nytt, praktisk og arbeidslivrettet håndverksfag som valgfag i ungdomsskolen for å sikre at flere får prøve ut yrkesfag tidligere i skoleløpet.

Flertallet viser til at det i 2020 foreslås å styrke yrkesfagene videre, blant annet gjennom økt utstyrstipend, 25 mill. kroner til utstyr på videregående skoler og 100 nye studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning.

Flertallet viser videre til at regjeringen fortsetter satsingen på kompetansereformen «Lære hele livet». Arbeidet med kompetansereformen «Lære hele livet» trappes opp med til sammen 112 mill. kroner i statsbudsjettet for 2020. Regjeringen bruker til sammen over 300 mill. kroner på tiltak knyttet til kompetansereformen i 2020. Flertallet vil trekke frem at regjeringen blant annet foreslår 30 mill. kroner til å etablere et Kompetanseprogram. Totalt vil Kompetanseprogrammet ha en ramme på 97 mill. kroner i 2020. Flertallet er glad for at programmet vil gjøre det mulig å styrke arbeidet med treparts-bransjeprogram og nye fleksible videreutdanningstilbud i samarbeid med arbeidslivet. Flertallet merker seg at regjeringen også foreslår å prøve ut videreutdanningsstipend til fagarbeidere, slik at flere har anledning til å få kompetansepåfyll.

Flertallet vil særlig trekke frem regjeringens forslag til endringer i Lånekassen. For å sikre at flere voksne får muligheten til å ta noe mer utdanning mens de står i arbeid, er det nødvendig å tilpasse støtteordningene. Flertallet mener endringene som foreslås for 2020, vil gjøre det enklere for voksne å kombinere utdanning med arbeid og forpliktelser som omsorg for barn. Flertallet viser til at kompetansereformen følges opp med stortingsmeldingen «Lære hele livet», som fremlegges våren 2020.

Flertallet vil understreke at utvikling av ny teknologi er helt sentralt for fremtidig verdiskaping. I statsbudsjettet for 2020 prioriteres investeringer i utdanning og kompetanse. Flertallet viser til at regjeringen blant annet foreslår å bevilge 11,1 mill. kroner til om lag 250 nye studieplasser i 2020. Fullt opptrappet innebærer det om lag 1 000 flere studenter årlig i de aktuelle studieløpene. Bevilgningene til utdanningsstøtte anslås økt med 3,8 mill. kroner som følge av dette, i tillegg til økt utlån. Videre vil flertallet vise til at regjeringen foreslår 208 mill. kroner for å videreføre og trappe opp

de nye studieplassene som Stortinget har bevilget midler til i perioden 2014–2019.

Flertallet viser til at midler tilsvarende om lag 100 av disse studieplassene skal tildeles gjennom en ny ordning der universitetene og høyskolene kan søke om midler for å utvikle og tilby fleksible og desentraliserte studietilbud. Denne ordningen er en del av regjeringens satsing på å gjøre høyere utdanning mer tilgjengelig i distriktene. Satsingen innebærer flere tiltak for å møte skiftende behov over tid og for å sikre fleksible utdanningstilbud flere steder. Målet er at dette skal bidra til at høyere utdanning skal være mer tilgjengelig for studenter som på grunn av bosted eller livssituasjon ikke har anledning til å studere fast ved en campus.

Flertallet viser til at mål og satsingsområder i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning følges opp gjennom at regjeringen foreslår å øke bevilgningen til ulike forskningsformål over Kunnskapsdepartementets budsjett med 124 mill. kroner.

Flertallet viser til at regjeringen fortsetter arbeidet med å bedre studentvelferden.

De siste fem årene har det blitt bevilget penger til å bygge 2 200 nye hybelenheter årlig. Unntakene er i 2017, da det ble gitt en ytterligere engangsøkning på 300, dvs. totalt 2 500, og i 2019, da det ble lyst ut 3 400 tilsagn. Til sammenligning lå gjennomsnittet på ca. 1 000 tilsagn i året under den rødgrønne regjeringen. For andre år på rad økes også kostnadsrammene og tilskuddsatsene med forventet prisvekst. Økte kostnadsrammer sikrer bedre samsvar med faktiske byggekostnader, og økte tilskudd per hybelenhet bidrar til å holde husleien for studentene så lav som mulig.

Flertallet vil videre trekke frem at prosessen med innføring av 11 måneders studiestøtte nå er fullført, og studiestøtten utvides nå med uke 4 av 4. Heltidsstudenter får nå 14 600 kroner mer å rutte med, enn de ville hatt uten regjeringspartiernes samlede satsinger på studiestøtten siden 2014.

Flertallet vil påpeke at universiteter og høyskoler trenger oppgradering og utvikling av areal slik at de kan møte nye behov og sikre høy kvalitet i både utdanning og forskning. Arealene må være i god teknisk stand, kostnadseffektive og funksjonelle med tanke på mer studentrettet aktivitet. Flertallet viser til at regjeringen blant annet foreslår 40 mill. kroner til planlegging av NTNUs campus i Trondheim på Gløshaugen og 35 mill. kroner i startbevilgning til nybygg og rehabilitering av Vikingtidsmuseet på Bygdøy.

Flertallet viser ellers til proposisjonen.

2.2 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener barnehage og skole skal gi alle barn gode muligheter i livet, uavhengig av sosial bakgrunn. I dag er lengden på foreldres utdanning fremdeles den

sterkeste forklaringsfaktoren for elevers skoleresultater og om de gjennomfører videregående opplæring. Å ha fullført videregående utdanning blir stadig viktigere for å komme seg inn på arbeidsmarkedet og få fast jobb. Årsakene til at elever ikke gjennomfører videregående, er mange og sammensatte, men uansett om frafall skyldes lærevansker, manglende oppfølging, fysiske eller psykiske helseplager, sosiale utfordringer eller andre problemer, kan mye forebygges gjennom tidlig innsats og tettere oppfølging i barnehage og skole. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å satse mer på barnehage, skole og SFO; på fagfolk med tid, riktig kompetanse og mer tid til å se hvert enkelt barn og gi dem den tryggheten og oppfølgingen de trenger.

Bedre kvalitet og lavere makspris i barnehagen

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil ha god kvalitet i barnehagene og en forutsigbar og lavere barnehagepris for alle småbarnsfamilier, og Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternative budsjett å satse 626 mill. kroner mer på barnehage enn regjeringens statsbudsjettforslag. Regjeringen Solberg har økt maksimalprisen i barnehagen hvert år for vanlige familier, i august 2019 passerte prisen for første gang 3 000 kroner i måneden. I barnehageforliket ble partene enige om en forutsigbar maksimalpris på tilsvarende 1 750 kroner i 2005-verdi. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å redusere prisen tilbake til nivået det var enighet om i barnehageforliket, slik at én barnehageplass vil koste 2 255 kroner mindre i året for en vanlig familie.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett vil sikre barnehagebarna flere trygge voksne og bedre kvalitet i barnehagen. Nok trygge voksne med riktig kompetanse i barnehagen er viktig for alle barn, men særlig for de mest utsatte barna. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen ikke fullfinansierer innføringen av bemanningsnormen i barnehagen, og nå i tillegg foreslår å kutte 160 mill. kroner i bevilgningene til økt bemanning. Disse medlemmer vil ha flere trygge voksne i barnehagene og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett derfor ikke vil gå med på regjeringens kutt i barnehagens kvalitet. Videre viser disse medlemmer til at de ansattes kompetanse er den viktigste forutsetningen for god kvalitet i barnehagene. Arbeiderpartiet vil ha krav om at halvparten av de ansatte i alle barnehager skal være barnehagelærere, og starter opptrappingen i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett med et forslag om 40 mill. kroner til flere barnehagelærere.

La alle barn delta i SFO/AKS

Disse medlemmer viser til at det i dag er 100 000 barn som ikke går i SFO eller Aktivitetsskole (AKS). Den nasjonale evalueringen av SFO viser at mange familier velger bort SFO fordi de ikke har råd. Konsekvensen er at mange barn i 1.–4. klasse ikke får delta i leken, læringen og fellesskapet SFO/AKS byr på, og der mange er blant dem som hadde hatt aller størst glede av et godt SFO-tilbud. Arbeiderpartiet mener SFO skal være gratis for de yngste barna og vil innføre gratis SFO etter skoletid for alle 1. klassinger, og begynne med 5 timer gratis SFO i uka for alle 1. klassinger fra høsten 2020. Videre understreker disse medlemmer at også i SFO/AKS er ansattes kompetanse den viktigste kvalitetsfaktoren, og mener det må satses systematisk på kvalitetsutvikling for ansatte i SFO/AKS. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 30 mill. kroner til arbeid med bedre innhold og å styrke ansattes kompetanse.

Lærere og ressurser til å gjennomføre tidlig innsats

Disse medlemmer viser til at årsakene til frafall i skolen begynner tidlig i skoleløpet for mange elever. Det er over ti år siden regjeringen Stoltenberg introduserte begrepet «tidlig innsats», men målet om tilpasset opplæring for hver enkelt elev er ikke oppfylt. Lærerne melder at de ikke har tid til å gi god nok oppfølging, og mange kommuner sliter med å skaffe nok lærere for å sikre tidlig innsats og oppfylle den vedtatte lærernormen. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 159 mill. kroner mer til kommunene for å rekruttere og ansette opp til 500 flere lærere fra neste skoleår. Videre viser disse medlemmer til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett også er foreslått å bevilge 104 mill. kroner som del av et milliardløft for tidlig innsats i perioden til å opprette innsatsteam med spesialpedagoger som kan gi et sterkere lag rundt elevene, og oppfylle vår lese-, skrive- og regnearanti om at alle elever skal få den hjelpen de trenger, raskt.

Disse medlemmer viser til at norsk skole går mot en varslet lærermangel. Både søkingen til og gjennomføringen i lærerutdanningen er for lav. For smale opptakskrav, og innføring av kompetansekrav som avskilter erfarne lærere, forsterker lærermangelen. Godt kvalifiserte lærere med relevant kompetanse er nøkkelen for å skape en skole der alle kan lykkes, og som sikrer bredden i skolens formål. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett, i tillegg til å sette av til sammen 263 mill. kroner til rekruttering, flere lærere og tidlig innsats, også foreslår å bevilge 10 mill. kroner til bedre lærerutdanning med mer praksis og 20 mill. kroner til bedre studiekvalitet.

Forebygge og stoppe mobbing og vold i skolen

Disse medlemmer vil understreke at elever må være trygge, mette og trives på skolen for å være klare for å lære. Mobbing går ikke bare ut over barns livsglede, helse og læring, det kan også gi langvarige og alvorlige helseproblemer. Disse medlemmer vil påpeke at det ikke er tilstrekkelig å kun bedre klageordninger og regelverket om hvordan mobbing skal håndteres når det først har oppstått, det må gjøres mer for å forebygge mobbing, dårlig læringsmiljø og utagerende og voldelig atferd fra elever. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiet sitt alternative budsjett, der det foreslås å gjennomføre et stort kompetanseløft for alle ansatte i skolen, ansette 100 miljøarbeidere på skolene med størst læringsmiljøutfordringer og innføre den vellykkede modellen med beredskapsteam mot mobbing for alle kommuner.

Yrkesfagmilliard og læreplassgaranti for flere stolte fagarbeidere

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet har som mål å innføre en nasjonal læreplassgaranti for alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett. Det er uakseptabelt at 7 000–8 000 søkere hvert år blir stående i kø uten å få læreplass til å fullføre utdanningen de har påbegynt. Norge trenger flere stolte fagarbeidere. For å innføre en nasjonal garanti trengs det flere store prosjekter å lære av, slik Nordland fylkeskommune er i gang med fra høsten 2019. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 50 mill. kroner til at flere fylker, kommuner og skoler prøver ut læreplassgaranti, noe som på sikt bør bli nasjonal politikk.

En læreplassgaranti må utformes i et mer forpliktende samarbeid mellom fylkeskommunene, arbeidslivet og staten om dimensjonering av skoleplasser, flere læreplasser og økte bevilgninger til yrkesfagene. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet mener staten skal bidra med en yrkesfagmilliard i denne stortingsperioden, og derfor foreslår å bruke 250 mill. kroner mer enn regjeringen til bedre utstyr i yrkesfagundervisningen, økt lærlingtilskudd, praksistilskudd og stipend for å få flere dyktige fagarbeidere til å bli yrkesfaglærere.

En god yrkesfagopplæring må begynne med mer praktisk læring allerede i 1. klasse og gjennom grunnskolen. Å la elevene lære med både hode og hender vil gi bedre læring for alle elever. Disse medlemmer viser til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett er foreslått å bevilge tilsammen 70 mill. kroner til å legge til rette for mer praktisk læring i grunnskolen, herunder et krafttak for lek og praktisk læring i 1.–4. klasse, og et utstyrløft for mer praktisk læring i ungdomskolen.

Et massivt løft for fagskolene

Samfunnet har stort behov for den kompetansen fagskolene tilbyr. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil ha en langt større opptrapping av nye studieplasser og en videreutvikling av tilbudet, og at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett er foreslått å opprette 1 000 nye fagskoleplasser i 2020, å satse på fagskolelæreres kompetanse og bruke fagskolenes kompetanse i kompetansereformen.

Lik rett til å studere

Lik rett til utdanning er en av grunnpilarene i det norske utdanningssystemet, men for mange studenter er avhengige av økonomisk hjelp fra foreldre og mye ekstrajobb for å kunne studere. Nok tilpassede studentboliger er viktig for å styrke studentøkonomien og sikre studentene tilpassede boforhold under studietiden. Disse medlemmer viser til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslås å bygge 3 000 nye studentboliger i regi av studentsamskipnadene i 2020, 800 flere enn i regjeringens budsjettforslag.

Det er dokumentert at hele én av fire studenter opplever alvorlige psykiske symptomplager i studietiden, og dette gjør studenter mer utsatt enn befolkningen for øvrig. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge til sammen 20 mill. kroner til studentsamskipnadene og utdanningsinstitusjonene, til forebyggende arbeid og behandling av psykisk uhelse.

Kunnskap for en rettferdig og grønn omstilling – over hele landet

Utdanning og forskning legger grunnlaget for utvikling, ny viten og nyskaping, og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett har en stor satsing for bedre eldreomsorg, helsetilbud og skoler, for å møte klimautfordringene gjennom ny teknologi og grønn omstilling, for beredskap, bedre samfunnsikkerhet og tilstrekkelig IKT-kompetanse, og for å gi alle kompetanse som arbeidslivet trenger.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å opprette 3 000 nye studieplasser i 2020, med særlig vekt på områder som er strategisk viktige for vår felles velferd og grønn omstilling – lærerutdanningene, sykepleie og helse- og sosialfagene, IKT, bærekraft, teknologi og realfagene. I tillegg foreslås det en større satsing på studiekvalitet og studentoppfølging for å få flere til å fullføre utdanningen.

Disse medlemmer etterlyser særlig en sterkere satsing på forskning innen klima og bærekraft, bioøkonomi og de marine og maritime næringene, IKT og data-sikkerhet og til fagmiljøene som skal utdanne og utvikle samfunnet og institusjonene våre. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår å bevilge 150 mill. kroner til forskning for klima,

velferd og nye næringer gjennom nye programmer i Forskningsrådet og å opprette nye toppforskningssentre på sentrale områder.

Videre viser disse medlemmer til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 100 nye rekrutteringsstillinger i universitets- og høyskolesektoren. Stillingene skal utvikle profesjonene, øke omfanget av og kvaliteten på forsknings- og innovasjonsarbeidet i helse- og omsorg, bidra til en god innføring av 5-årig lærerutdanning og utvikle flere solide fagmiljøer innen IKT, teknologi og realfag.

En bred kompetansereform for arbeidslivet

For å unngå økende forskjeller mellom folk som er i arbeidslivet, og de som vil inn, viser disse medlemmer til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår en bred kompetansereform for arbeidslivet, med satsinger som både innebærer at folk skal «lære på jobb» og «lære på vei til jobb». En vellykket kompetansereform handler om helhet i tiltakene, og samarbeid mellom partene i arbeidslivet, ulike tilbydere av kurs- og utdanningstilbud, med NAV og med andre offentlige aktører.

Disse medlemmer mener at arbeidstakere gjennom avtaler i arbeidslivet skal sikres rett til etter- og videreutdanning, og disse medlemmer vil sørge for at fagskoler, universiteter og høyskoler utvikler tilbud som er relevante for arbeidslivet og setter av egne midler til dette og til egne programmer for utsatte bransjer. I første omgang ønsker disse medlemmer å utvide med egne bransjeprogrammer for varehandelen, transportsektoren og innen maritim sektor. Utviklingen går i en retning det det blir mindre klare skiller mellom læring ved utdanningsinstitusjoner og læring i arbeidslivet, mellom «førstegangsutdanning» og det vi vanligvis tenker på som «etter- og videreutdanning». Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets satsing på kunnskap og ferdigheter er arbeidslivsnær, og skal gi vanlige arbeidstakere påfyll av relevant kompetanse i møte med nye behov i arbeids- og næringsliv.

2.3 Generelle merknader fra Senterpartiet

Tillit og kvalitet i skolen

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil understreke at god kvalitet i barnehagene, grunnskolen og i videregående opplæring krever en solid økonomi i kommunene og fylkeskommunene, slik Senterpartiet foreslår i sitt alternative budsjett. Disse medlemmer mener det nå er behov for et reelt yrkesfagløft, både i videregående opplæring og i høyere yrkesfaglig utdanning, for å imøtekomme arbeidslivets behov for arbeidskraft i årene som kommer. Disse medlemmer vil påpeke at kunnskap og kompetanse er grunnleggende for den enkeltes mulighet til å leve et godt liv, for gode velferdstjenester og for utviklingen av

nærings- og samfunnsliv. Lik rett til utdanning må sikres gjennom hele utdanningsløpet og over hele landet.

Behov for styrket finansiering av barnehagene

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet er positiv til innføringen av bemannings- og pedagognormen i barnehagene, forutsatt at den fullfinansieres fra staten. For andre året på rad unnlater imidlertid regjeringen å dekke kommunenes merutgifter til økt bemanning. Disse medlemmer er bekymret for at en sterkt underfinansiert barnehagesektor innebærer en risiko for kutt i andre velferdstjenester i kommunene og kvaliteten i barnehagene. Senterpartiet er bekymret for at underfinansieringen vil føre til flere oppkjøp, eller at barnehager blir avviklet dersom reformene ikke fullfinansieres. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslås derfor en økning i rammeoverføringene til kommunene for blant annet å fullfinansiere barnehagereformene og sikre god kvalitet i tilbudet, både i kommunale og private barnehager.

Mindre testing og mer tillit

Disse medlemmer er svært kritiske til at regjeringen har gjort skolen til en konkurransearena. Senterpartiet mener at styring gjennom mål og resultater i for sterk grad har fått innvirkning på utformingen av skolen. Dette skaper problemer. Det som måles, er det som får oppmerksomhet. Det som ikke måles – eller ikke kan måles – står i fare for å bli nedprioritert. Senterpartiet frykter at skolene presses til å prioritere gode testresultater framfor god undervisning. Disse medlemmer vil understreke at mange faktorer virker inn på elevens læring, og det er viktig å innse at nasjonale prøver ikke gir et helhetlig bilde. I sin iver etter å gjøre norsk skole til en konkurransearena, benytter regjeringen såkalte skolebidragsindikatorer som en fasit på skolekvaliteten i den enkelte kommune. Til grunn for disse indikatorene er resultatene på nasjonale prøver. Senterpartiet advarer mot regjeringens bruk av slike indikatorer til å vurdere kvaliteten på undervisningen i den enkelte kommune, og for å styre ressurser og presse fram strukturendringer lokalt. Disse medlemmer er også kritiske til at regjeringen fortsetter å styre mot en lærerkrise, og faktisk forsterker denne, ved å bifalle nedlegging av lærerutdanninger i regioner som vi vet har underdekning av kvalifiserte lærere. Det hjelper fint lite å rangere skoler etter resultater dersom de samme skolene tvinges til å tape i konkurransen om kvalifiserte lærere, slik regjeringen legger opp til.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det foreslås å redusere midlene som går til nasjonale prøver og andre målinger i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet, og isteden bruke midlene på andre formål med reell betydning for kvaliteten i skolen.

Skolen må tilpasses elevene – ikke omvendt

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i mai 2018 fikk gjennomslag i Stortinget for et representantforslag om en evaluering av seksårsreformen, jf. Dokument 8:149 S (2017–2018) og Innst. 317 S (2017–2018). Bakgrunnen for forslaget var bekymringene fra forskere innen pedagogikk og medisin, lærere og foreldre for hvordan de yngste elevene har det på skolen etter at alderen for skolestart ble senket fra sju til seks år. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen i budsjettproposisjonen for 2020 skriver at anmodningsvedtaket vil være oppfylt når de nye læreplanene trer i kraft fra høsten 2020. Disse medlemmer mener regjeringen med dette ikke har oppfylt Stortingets vedtak. Stortingets ønske var en egen evaluering av 6-årsreformen. Å hevde at dette oppfylles gjennom læreplanene er ikke tilstrekkelig, og det er ikke i tråd med det som lå til grunn for Stortingets vedtak om en evaluering av reformen.

Regjeringen styrer fortsatt mot en lærerkrise – Senterpartiet vil gi alle elever en kvalifisert lærer

Disse medlemmer viser til at mangelen på tilstrekkelig kvalifiserte lærere i hele landet er en av de største utfordringene skolen står overfor de kommende årene. Svært mange kommuner rapporterer om vansker med å tiltrekke seg ansatte i alle fag med godkjent kompetanse for undervisning. Situasjonen er vanskelig i hele landet, men situasjonen er spesielt utfordrende i Nord-Norge, der lærermangelen er størst.

Underdekning på kvalifiserte lærere er ikke en ny problemstilling. I de senere årene har regjeringen gjennomført flere politiske beslutninger som forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon, blant annet innføringen av kravet om karakteren 4 i matematikk for opptak til lærerutdanningen, samt at nye kompetansekrav for undervisning er gitt tilbakevirkende kraft og dermed har «avskiltet» mange tusen erfarne lærere. Køene for å ta etter- og videreutdanning blant lærere var lange også før dette kravet kom.

Disse medlemmer reagerer på at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2020 ikke har foreslått kompetansemidler til innføring av nye læreplaner. Senterpartiet mener det et stort behov for skolebasert utviklingsarbeid før lærerne høsten 2020 skal ta i bruk de nye læreplaner. Dette gjelder kompetanseutvikling i alt fra vurdering, å utvikle profesjonsfellesskap for ny undervisningspraksis i forbindelse med nye kompetansemål og kjerneområdene i fagfornyelsen. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslås det derfor å omprioritere deler av midlene avsatt til videreutdanning i kun noen få teorifag, til lokal skolebasert kompetanseutvikling rettet inn mot fagfornyelsen. Kommunenes innsats i spleiselaget for å sikre lærere etter- og videreutdanning bør synliggjøres, da dette er en kostnad som

kommer i tillegg til øvrige ressurser som går til innføring av nye læreplaner.

Norge trenger flere fagarbeidere og et reelt yrkesfagløft

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i en årrekke har arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse. Senterpartiet har foreslått en rekke tiltak, både for å gjøre grunnopplæringen mer praktisk rettet, heve kvaliteten i fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for å velge yrkesfag. Endringene i arbeidslivet gjør det nødvendig å vurdere om fagopplæringen i dag samsvarer med den kompetansen som arbeidslivet trenger. Det er fortsatt et problem med høyt frafall i videregående opplæring, og størst er frafallet innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Disse medlemmer mener det er et problem at skolene i dag slipper ansvaret for elevene når de går ut i læretida. Gjennom vekslingsmodellene og andre tiltak, må skolene i større grad følge opp elevene fram til fagbrev. Ved å beholde elevene/lærlingene som en del av skolemiljøet ved overgangen til læretid, vil lærlingene beholde kontakten med medelever, lærere og skolens støttesystem. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om økte midler til hospitering for yrkesfaglærere slik at disse får oppdatert sin kunnskap, og nærmere kontakt med lokalt og regionalt næringsliv. Dette vil bidra til å øke antall læreplasser, og sjansen for at elevene får fullført fagopplæringen.

For små og mellomstore bedrifter kan det være en økonomisk utfordring å ta inn lærlinger. For å imøtekomme dette, foreslår Senterpartiet å øke læretilskuddet med 3 000 kroner i forslaget til alternativt budsjett.

Disse medlemmer viser til at bruk av utstyr i form av maskiner og verktøy er en vesentlig del av fagopplæringen. For at fagopplæringen skal være relevant, er det viktig at elevene får benytte utstyr som er oppdatert og tilsvarende det de vil møte i læretida og i arbeidslivet etter endt utdanning. Det er kostnadskrevende å oppdatere skolens utstyr. Derfor foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjettforslag økte midler til utstyr generelt og en egen tilskuddsordning slik at skolene kan søke om tilskudd til særskilt kostnadskrevende utstyr.

Disse medlemmer foreslår å utjevne kostnadsforskjellene mellom de ulike utdanningsprogrammene i videregående opplæring og oppfylle gratisprinsippet, gjennom å øke utstyrsstipendene. I dette alternative budsjettforslaget foreslår disse medlemmer derfor en økning i bevilgningen for å heve satsene for å imøtekomme de reelle kostnadene som elevene har.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet, gjennom en rekke ulike tiltak i sitt alternative budsjett,

foreslår et reelt løft for yrkesfagene i en egen yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner.

Lik rett til utdanning over hele landet

Disse medlemmer viser til at mange elever og lærlinger i dag har en kostnadsulempe som følge av at de må bo på hybel. Særlig gjelder dette ungdom som bor i distriktene. De siste årene har regjeringen gjennomført flere grep som øker kostnadsulempen for elever og lærlinger som må flytte på hybel for å ta videregående opplæring. I praksis betyr det at man påfører borteboende elever og lærlinger en dårligere økonomi enn hjemmeboende elever og lærlinger. Disse medlemmer mener dette er dårlig distriktpolitikk, og at det vil ha en negativ effekt på rekrutteringen av ungdom til videregående opplæring generelt og yrkesfagene spesielt. Disse medlemmer foreslår å øke bostipendet med 2 000 kroner pr. år fra høsten 2020.

Disse medlemmer viser til at antallet studenter i boligkø hos landets studentsamskipnader fortsatt er høyt. Senterpartiet foreslår i sitt alternative budsjett å følge opp målsetningen om 20 pst. dekningsgrad av studentboliger ved å øke antall boenheter i 2020 med 500 studentboliger sammenlignet med regjeringens forslag.

Fagskoleutdanning for å dekke framtidens behov

Disse medlemmer har merket seg at mens vel 30 pst. av de over 16 år har universitets- og høyskoleutdanning, er det bare ca. 1,4 pst. i samme aldersgruppe som har fagskoleutdanning. Disse medlemmer viser til at dette ikke er tilstrekkelig for å dekke arbeidslivets behov. Senterpartiet mener derfor det er et paradoks at regjeringen i sitt budsjettforslag for 2020 kun legger opp til beskjedne 100 nye studieplasser i fagskolen når arbeidslivet så tydelig etterspør langt flere.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet, i sitt alternative budsjettforslag, foreslår å øke utdanningskapasiteten i fagskolesektoren med 500 studieplasser som ledd i en opptrapping. I tillegg foreslås det en økning i utviklingsmidler til fagskolene for å sikre en nødvendig kvalitetsutvikling av tilbudet i tråd med arbeidslivets behov for kompetanse.

Disse medlemmer viser til at gjeldende finansiering av fagskoleutdanningene ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene ved å tilby disse utdanningene. Fagskoleutdanningen er de eneste av de offentlige utdanningene som ikke er omfattet av gratisprinsippet. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett, der det foreslås økt basisfinansiering av fagskolene, i tillegg til økt ramme til fylkeskommunene.

Lik tilgang til høyere utdanning over hele landet

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet helt siden 2015 har advart mot konsekvensene av strukturreformene i høyere utdanning. Ved gjennomføringen av strukturreformene i universitets- og høyskolesektoren

(UH-sektoren) var målet bedre kvalitet gjennom samenslåing. Senterpartiet advarte mot at reformen ville resultere i sentralisering. Disse medlemmer viser til at situasjonen ved Nord universitet i år har vist at Senterpartiet fikk rett, og at sentraliseringen allerede er et faktum. Selv om regjeringen kategorisk avviste Senterpartiets advarsler som skremmelspropaganda, er det nå en situasjon der styret ved universitetet har vedtatt å legge ned studiestedene på Nesna og Sandnessjøen etter at det har pågått en nedbygging av studiestedene ved Nord universitet helt siden fusjonen var et faktum. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet er bekymret for regjeringens ambisjon om at finansieringen av høyere utdanning i større grad skal baseres på konkurranse. Særlig er disse medlemmer kritiske til at systemet sementerer de historiske skjevheter mellom institusjonene, ved at den resultatbaserte komponenten vektet sterkere, og at antall fullførte grader gir bedre uttelling enn antall studiepoeng. Historiske skjevheter og økt innslag av konkurranse vil kunne forsterke institusjonenes ulike forutsetninger for å få uttelling i finansieringssystemet. Senterpartiet mener dette vil kunne medføre et ytterligere press på mindre studiesteder og viktige profesjonsutdanninger, som lærere, sykepleiere og ingeniører, og gjøre det vanskelig for institusjonene å løse sitt samfunnsoppdrag. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjettforslag tar grep for å vri dette, og foreslår isteden en omprioritering fra resultatstyrt andel til basisfinansiering av universitet og høyskoler, herunder en særskilt økning til de nye universitetene for å bidra til å jevne ut skjevhetene i finansiering mellom nye og gamle institusjoner. For å få finansieringen til å understøtte institusjonenes samfunnsoppdrag regionalt, foreslås det også å innføre tilskudd til desentraliserte utdanningstilbud og tilskudd som kan kompensere for merkostnadene ved å drive flercampusinstitusjoner. Senterpartiet foreslår også flere rekrutteringsstillinger øremerket de institusjonene som har størst behov for å styrke forskerkompetansen i tråd med akkrediteringskravene.

Disse medlemmer viser til at det innen flere næringer og yrker er en kritisk mangel på kvalifisert arbeidskraft. Senterpartiet mener at regjeringens budsjettforslag ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer verken næringslivets eller det offentliges behov for kompetanse. Derfor foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett å øke antallet studieplasser i UH-sektoren innen flere framtidsrettede utdanninger.

Sterkt behov for økt IKT-kompetanse

Disse medlemmer viser til at mangel på studieplasser innen IKT-fag er en kritisk faktor for realisering av viktige prosjekter og etablering av arbeidsplasser både i offentlig virksomhet og i privat næringsliv. Mangelen på kandidater og arbeidskraft innenlands fører til

at mange bedrifter og virksomheter outsourcer driften av sine IT-oppgaver til utenlandske firmaer. Dette fører til press på det norske arbeidsmarkedet, økt sårbarhet og utgjør en sikkerhetsrisiko for kritisk digital infrastruktur.

Disse medlemmer mener at dersom landet skal kunne realisere mulighetene som ligger i digitaliseringen, både når det gjelder innovasjon, effektivisering og nye arbeidsplasser, samt ivareta høy grad av IKT-sikkerhet, er det behov for å etablere nye studieplasser innen IKT-fag. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om 600 nye studieplasser innen IKT-fag i 2020, spesielt femårige utdanninger og masterutdanninger.

Regional forskning for å dekke regionale behov

Disse medlemmer vil understreke behovet for regional forskning. De regionale forskningsfondene skal bidra til forskning som styrker regional innovasjon og utvikling. Disse medlemmer har merket seg erfaringene etter opprettelsen i 2010 som viser at de regionale forskningsfondene har en viktig rekrutteringsoppgave og mobiliserer både til nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. Senterpartiet ser et stort potensial i regional innovasjon og utvikling, og at de regionale forskningsfondene spiller en viktig rolle i dette arbeidet. Derfor foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett å øke bevilgningen til regional forskning gjennom regionale forskningsfond og forskningsinstitutter i 2020 med 26 mill. kroner. I tillegg styrkes den regionale forskningsinnsatsen gjennom forslag om 15 nye rekrutteringsstillinger (Phd) og økt basisfinansiering av de nye universitetene og høyskoler.

Studieforbund

Disse medlemmer viser til at opplæring er en bærebjelke i frivillige lag og organisasjoner, både i idrettslag, kulturorganisasjoner, barne- og ungdomsorganisasjoner og ideelle organisasjoner. For samfunnet er studievirksomhet viktig demokratiarbeid som engasjerer folk lokalt utover de som er folkevalgte eller tillitsvalgte. Disse medlemmer viser til proposisjonen og regjeringens forslag om å kutte i bevilgningen til studieforbund i 2020. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslår Senterpartiet å reversere dette kuttet, samt øke bevilgningen med 20 mill. kroner utover regjeringens forslag.

2.4 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Lik rett til lik utdanning

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener lik rett til utdanning til alle er en forutsetning for et samfunn med like muligheter. Utdanning gir større frihet for enkeltmennesket og er en kilde

til økt innsikt, forståelse og dannelse. For samfunnet er utdanning et verktøy for utjamning, inkludering og verdiskaping. Investeringer i oppvekst og utdanning er de mest lønnsomme investeringer et samfunn kan gjøre, og mye mer langsiktige enn investeringer i skatteutt.

De tte medlem vil derfor vri pengebruken i statsbudsjettet fra kortsiktige skatteutt til langsiktige investeringer i oppvekst, utdanning og forskning. I en tid da norsk økonomi står foran en stor omstilling, er dette viktigere enn noen gang. Kunnskap er makt, og lik rett til utdanning til alle er derfor også viktig for et levende folkestyre. Derfor er utdanning en hovedprioritet for Sosialistisk Venstreparti, fra barnehage og grunnskole til forskning og etter- og videreutdanning gjennom et langt yrkesliv. De tte medlem viser til forslagene i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett og forslagene der om en barnehage og skole som gir alle barn like gode muligheter for å lære, lykkes og trives. Ved å ivareta barndommens egenverdi og bidra til å utjevne sosiale forskjeller skal barnehagetilbudet og skolehverdagen legge grunnlaget for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet.

Barnehage for alle barn

De tte medlem vil bygge videre på den norske barnehagemodellen og den inkluderende fellesskolen som er tilpasset barns forutsetninger og behov. Nok voksne med god barnefaglig kompetanse er nøkkelen til gode barnehager. En god barnehage er en barnehage der alle barn blir sett hver dag og får omsorg og oppmuntring. Sosialistisk Venstreparti mener den nasjonale bemanningsnormen må fullfinansieres, og styrkes ytterligere. Første steg i en slik opptrapping vil være å stille krav om at minimum 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal ha barnehagelærerutdanning, og at minimum 25 pst. skal ha relevant fagbrev for arbeid med barn. Gjennom å styrke finansieringen av barnehagelærerutdanningen kan vi styrke kompetansen og rekruttere flere barnehagelærere. Alle barn skal få muligheten til å gå i barnehagen, uavhengig av foreldrenes inntekt. Sosialistisk Venstreparti vil redusere maksimalprisen for foreldrebetalingen. I stedet for behovsprøving, som er både byråkratisk og stigmatiserende, vil Sosialistisk Venstreparti at barnehagen skal være billigst mulig for alle, og på sikt gjøres gratis.

En inkluderende heldagsskole

De tte medlem mener det er viktig å ivareta og styrke den inkluderende fellesskolen, slik at alle barn og unge får et godt opplæringstilbud uavhengig av hvor de bor og hvilken økonomisk bakgrunn de kommer fra. Samfunnet skal ta ansvar for at alle barn kan gå på en skole der de får tilegnet seg kunnskaper og trives. For å oppnå dette er det viktig å tilpasse opplæring barns forutsetninger og behov. Et barn forberedes ikke på framti-

den gjennom å kunne ramse opp flest mulig innlærte svar på kortest mulig tid. I stedet trenger vi dybdelæring, det å forstå kjernen i fagene, se sammenhenger på tvers av fag og å lære seg hvordan man selv kan gjøre bruk av ny kunnskap. Ved å bygge videre på den inkluderende fellesskolen vil de tte medlem utvikle skolen slik at den i større grad tar i bruk mer praktisk, variert og aktiv læring, og der det er plass til kreativitet og kultur. En slik modernisering av skolen vil kreve ny organisering og store investeringer, både i flere lærere, slik at det blir mer tid til oppfølging av hvert enkelt barn, og i flere skoletimer – slik at det blir rom for aktiv læring, praktisk-estetiske fag og øving som alle barn kan få utbytte av.

Det er for å fornye skolen på denne måten Sosialistisk Venstreparti vil innføre heldagsskolen, en mer praktisk og variert skoledag til erstatning for dagens SFO og hjemmelekser. De tte medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett starter innfasingen av en slik skoledag med å innføre en ekstra time i praktiske og estetiske fag og gratis tilbud om en kulturskoletime for elevene på 1.–4. trinn. For elevene på 5.–7. trinn økes tiden til øvingsarbeid på skolen sammen med lærer, slik at elevene kan få mer hjelp fra læreren sin og kan ha leksefri når de kommer hjem. Forskning tyder på at hjemmelekser kan ha negativ læringseffekt og gi lavere motivasjon for elever som sliter på skolen. Det er stor forskjell på hva slags oppfølging elevene får hjemme. De tte medlem mener mer av det viktige øvingsarbeidet i skolen bør legges inn i skoledagen som skolelekser med lærer til stede. For elevene på ungdomstrinnet foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett innføringen av gratis og sunn skolemat, og for å støtte opp under målet om minimum en times fysisk aktivitet hver dag slik Stortinget har vedtatt, foreslås det i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett å bevilge 50 mill. kroner. At bevegelse og ernæring er viktig for barn som skal vokse, lære og utvikle seg, bekreftes av forskningen, og således er heldagsskolen en reform for læring, sosial utjevning og folkehelse. De tte medlem mener at flere lærere og en heldagsskole som ivaretar barn og unges helhetlige behov, er framtidens viktigste reform for økt kunnskap, sosial utjevning og god folkehelse. Den nye skoledagen gir også en bedre familiehverdag. Heldagsskolen er en skoledag bedre tilpasset livet folk lever i dag.

Økt lærertetthet og flere kvalifiserte lærere

De tte medlem vil understreke at økt lærertetthet og flere kvalifiserte lærere er en forutsetning for å lykkes med en slik skole. De tte medlem vil vise til Dokument 8:14 S (2018–2019), jf. Innst. 158 S (2018–2019), og Sosialistisk Venstrepartis forslag om en nasjonal satsing for flere lærere i skolen. Læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring i skolen. Til tross for stor tverrpolitisk enighet om viktigheten av

kvalifiserte lærere har lærermangelen økt dramatisk de senere årene. Andelen som underviste i grunnskolen uten godkjent lærerutdannelse, økte fra 3,4 pst. i 2013–2014 og til 5,6 pst. i 2017–2018. Dette tilsvarer en økning på hele 40 pst. og betyr at barn og unge i 1,5 millioner skoletimer blir undervist av personer som ikke er utdannet lærer. Ifølge SSB hadde hele 7,6 pst, eller 5 461 lærere, av lærerne som jobber i norsk grunnskole i 2017, kun videregående utdanning eller lavere. I videregående opplæring mangler over 15 pst. av lærerne den nødvendige pedagogiske kompetansen. I Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett foreslås det bevilget 145 mill. kroner for å rekruttere og beholde flere kvalifiserte lærere, nok lærere med spesialpedagogisk kompetanse, slik at den nasjonale normen for økt lærertetthet merkes ute på den enkelte skole og i klasserommene.

Et løft for yrkesfagene mot frafall

Dette medlem vil videre vise til at Norge trenger flere fagarbeidere. Frafall i videregående opplæring er størst på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene og blant gutter. Mange ungdommer sliter med psykiske helseutfordringer, stress og manglende motivasjon for læring. Sosialistisk Venstreparti vil derfor prioritere tiltak som vil øke gjennomføringen på yrkesfag, rekruttere flere lærere og skolehelsesøstre og ruste opp utstyrsparken på de videregående skolene, og har foreslått økte bevilgninger på 280 mill. kroner til disse tiltakene. Dette medlem er dessuten opptatt av at retten til opplæring, jf. FNs barnekonvensjon, gjelder for alle, også ungdommer som har fått avslag på asylsøknaden sin. I dag varierer det fylkene imellom i hvilken grad disse ungdommene får tilbud om opplæring.

Grønn forskning for grønn framtid

Dette medlem mener at det grønne skiftet fordrer tidenes største omstilling av kompetanse. Framtidens kompetanse må handle om hvordan vi støtter opp om næringer som er nødvendige for nullutslippssamfunnet, og hvordan vi bruker kompetansen som er i oljeindustrien i dag. Norsk forskning skal bidra til å løse klimakrisen og legge grunnlaget for nye næringer og framtidens velferd. Derfor mener dette medlem at vi må bruke en større andel av samfunnets ressurser på det som skal løse de store samfunnsutfordringene. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det settes av 500 mill. kroner til grønn forskning gjennom Forskningsrådet.

Dette medlem mener at dersom vi skal lykkes med å ivareta og videreutvikle faglig sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet, må vi sikre gode rammebetingelser for både ansatte og studenter. Institusjonene og studentene må sikres rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå høy utdanningskvalitet. Dette medlem viser til at flere analyser tyder på at den akademiske friheten utfordres, og mange universiteter og høyskoler opplever mindre forutsigbarhet fordi finansieringen i økende grad knyttes til eksternt finansierte prosjekter med korte tidshorisonter. Det gjør det vanskeligere å tilby forskerne fast jobb, utvikle gode forskerkarrierer og forskningsmiljøer og å investere i kvaliteten i utdanningene. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke basisbevilgningen til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. For å sikre at alle har like muligheter til å ta utdanning, må studentene ha gode rammevilkår. Derfor vil dette medlem gå imot regjeringens forslag om å endre stipendordningen for studenter, og starte en opptrapping av studiestøtten til minimum 1,3 G av folketrygden. Et slikt løft for oppvekst og utdanning har vi råd til, hvis vi lar være å bevilge store summer til skatteuttak. Det er ingen tvil om hva som er best i et langsiktig samfunnsperspektiv.

Dette medlem mener en større andel av samfunnets ressurser må brukes på utdanning. I en situasjon der Norge skal gjennom en omfattende omstilling av nærings- og arbeidslivet som følge av de globale klimaproblemene og oljekrisen i norsk økonomi, er dette viktigere enn noen gang. En høyt kompetent befolkning og høy innovasjonsgrad kommer til å bli enda viktigere når Norge skal gjennom det grønne skiftet. Investeringer i forskning og utdanning legger grunnlaget for framtidens verdiskaping og nasjonalformue.

2.5 Oversikt over alternative budsjettforslag i finansdebatten

Tabellen under gir en oversikt over budsjettforslaget fra regjeringen sammenlignet med budsjettforslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti innenfor vedtatt ramme. Videre framgår de alternative budsjettforslagene fra henholdsvis Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Endringen i tabellen er i forhold til Prop. 1 S (2019–2020) og viser kapittel og post der det er endringer sammenlignet med proposisjonen.

Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 16

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
Utgifter rammeområde 16 (i tusen kroner)							
200		Kunnskapsdepartementet					
	1	Driftsutgifter	389 977	389 977 (0)	349 977 (-40 000)	349 977 (-40 000)	389 977 (0)
220		Utdanningsdirektoratet					
	1	Driftsutgifter	364 427	364 427 (0)	299 427 (-65 000)	324 427 (-40 000)	364 427 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	205 059	203 059 (-2 000)	205 059 (0)	205 059 (0)	205 059 (0)
	70	Tilskudd til læremidler mv.	70 549	70 549 (0)	70 549 (0)	70 549 (0)	80 549 (+10 000)
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester					
	1	Driftsutgifter	136 065	136 065 (0)	136 065 (0)	136 065 (0)	141 065 (+5 000)
225		Tiltak i grunnsopplæringen					
	61	Tilskudd til språkdeling av klasser på ungdomstrinnet (ny)	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg	248 556	248 556 (0)	286 556 (+38 000)	248 556 (0)	248 556 (0)
	69	Tilskudd til tilrettelegging for én time fysisk aktivitet hver dag i skolen (ny)	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	74	Prosjekttilskudd	9 437	9 437 (0)	9 437 (0)	9 437 (0)	13 437 (+4 000)
	75	Grunntilskudd	86 687	88 587 (+1 900)	86 687 (0)	87 387 (+700)	86 687 (0)
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen					

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
	21	Spesielle driftsutgifter	1 270 426	1 296 726 (+26 300)	1 075 426 (- 195 000)	1 140 426 (- 130 000)	1 474 426 (+204 000)
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 543 467	1 543 467 (0)	1 543 467 (0)	1 553 467 (+10 000)	1 543 467 (0)
	62	Tilskudd til produksjonsskoler, yrkesfag (ny)	0	0 (0)	0 (0)	15 000 (+15 000)	0 (0)
	65	Særskilt tilskudd til utstyr for ressurskrevende yrkesfag (ny)	0	0 (0)	0 (0)	15 000 (+15 000)	0 (0)
227		Tilskudd til særskilte skoler					
	78	Tilskudd	168 654	177 354 (+8 700)	177 354 (+8 700)	177 354 (+8 700)	171 154 (+2 500)
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.					
	70	Frittstående grunnskoler	2 873 533	2 875 033 (+1 500)	2 875 033 (+1 500)	2 873 533 (0)	2 873 533 (0)
	71	Frittstående videregående skoler	1 678 612	1 678 612 (0)	1 678 612 (0)	1 692 612 (+14 000)	1 678 612 (0)
	76	Andre frittstående skoler	34 671	41 071 (+6 400)	41 071 (+6 400)	34 671 (0)	34 671 (0)
	78	Kompletterende undervisning	23 004	24 004 (+1 000)	26 004 (+3 000)	23 004 (0)	23 004 (0)
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem					
	1	Driftsutgifter	676 395	676 395 (0)	676 395 (0)	696 395 (+20 000)	676 395 (0)
	21	Spesielle driftsutgifter	35 088	35 088 (0)	35 088 (0)	35 088 (0)	60 088 (+25 000)
231		Barnehager					
	21	Spesielle driftsutgifter	464 683	464 683 (0)	474 683 (+10 000)	464 683 (0)	464 683 (0)
	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	111 210	111 210 (0)	111 210 (0)	111 210 (0)	0 (-111 210)
240		Fagskoler					
	60	Driftstilskudd til fagskoler	782 138	782 138 (0)	798 138 (+16 000)	824 838 (+42 700)	792 138 (+10 000)
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	43 204	43 204 (0)	53 204 (+10 000)	50 704 (+7 500)	43 204 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
253		Folkehøyskoler					
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	950 766	951 516 (+750)	951 516 (+750)	950 766 (0)	959 116 (+8 350)
254		Studieforbund mv.					
	70	Tilskudd til studieforbund	209 641	219 641 (+10 000)	219 641 (+10 000)	229 641 (+20 000)	219 641 (+10 000)
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 236	13 236 (0)	13 236 (0)	14 236 (+1 000)	13 236 (0)
256		Kompetanse Norge					
	1	Driftsutgifter	104 369	104 369 (0)	104 369 (0)	102 269 (-2 100)	104 369 (0)
257		Kompetansepluss					
	70	Tilskudd	174 334	172 134 (-2 200)	174 334 (0)	174 334 (0)	174 334 (0)
258		Tiltak for livslang læring					
	21	Spesielle driftsutgifter	233 376	233 376 (0)	278 376 (+45 000)	233 376 (0)	233 376 (0)
260		Universiteter og høyskoler					
	50	Statlige universiteter og høyskoler	36 902 096	36 899 475 (-2 621)	37 180 096 (+278 000)	37 076 596 (+174 500)	37 223 396 (+321 300)
	70	Private høyskoler	1 686 038	1 686 038 (0)	1 686 038 (0)	1 686 038 (0)	1 360 038 (-326 000)
270		Studentvelferd					
	74	Psykisk helsetilbud for studenter	0	0 (0)	5 000 (+5 000)	0 (0)	0 (0)
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	822 442	822 442 (0)	878 442 (+56 000)	855 642 (+33 200)	882 442 (+60 000)
274		Universitetscenteret på Svalbard					
	70	Tilskudd til Universitetscenteret på Svalbard	139 842	142 463 (+2 621)	139 842 (0)	139 842 (0)	139 842 (0)
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning					
	21	Spesielle driftsutgifter	179 803	176 603 (-3 200)	176 603 (-3 200)	179 803 (0)	179 803 (0)
	70	Tilskudd	97 304	98 304 (+1 000)	97 304 (0)	97 304 (0)	97 304 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
281		Felles tiltak for universitet og høyskular					
	50	Tilskot til Noregs forskingsråd	0	0	0	0	500 000
				(0)	(0)	(0)	(+500 000)
285		Norges forskningsråd					
	43	Sentre for forskningsdrevet innovasjon	0	0	0	0	40 000
				(0)	(0)	(0)	(+40 000)
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 830 078	1 810 078	1 960 078	1 780 078	1 830 078
				(-20 000)	(+130 000)	(-50 000)	(0)
	53	Sektorovergrepene og strategiske satsinger	1 408 881	1 408 881	1 338 881	1 408 881	1 408 881
				(0)	(-70 000)	(0)	(0)
286		Regionale forskningsfond					
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	189 119	189 119	189 119	200 119	189 119
				(0)	(0)	(+11 000)	(0)
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter					
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	218 120	218 120	218 120	233 120	218 120
				(0)	(0)	(+15 000)	(0)
920		Norges forskningsråd					
	50	Tilskudd til forskning	2 089 400	2 089 400	2 109 400	2 089 400	2 189 400
				(0)	(+20 000)	(0)	(+100 000)
923		Havforskningsinstituttet					
	1	Driftsutgifter	633 250	633 250	639 250	633 250	633 250
				(0)	(+6 000)	(0)	(0)
928		Annen marin forskning og utvikling					
	60	Blått kompetansesenter Sør	0	6 000	0	0	0
				(+6 000)	(0)	(0)	(0)
1137		Forskning og innovasjon					
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	241 761	241 761	241 761	251 761	241 761
				(0)	(0)	(+10 000)	(0)
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	187 815	187 815	187 815	197 815	187 815
				(0)	(0)	(+10 000)	(0)
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000	170 000	173 000	170 000	170 000
				(0)	(+3 000)	(0)	(0)
	70	Innovasjonsaktivitet m.m.	1 000	4 500	1 500	1 000	1 000
				(+3 500)	(+500)	(0)	(0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V og KrF	A	Sp	SV
2410		Statens lånekasse for utdanning					
	50	Avsetning til utdanningsstipend	7 343 311	7 343 311 (0)	7 343 311 (0)	7 349 011 (+5 700)	7 728 311 (+385 000)
	70	Utdanningsstipend	3 552 532	3 552 532 (0)	3 552 532 (0)	3 599 532 (+47 000)	3 526 532 (-26 000)
	72	Rentestøtte	1 339 845	1 339 845 (0)	1 339 845 (0)	1 339 965 (+120)	1 339 845 (0)
		Sum utgifter rammeområde 16	84 060 832	84 100 482 (+39 650)	84 335 482 (+274 650)	84 279 852 (+219 020)	85 282 772 (+1 221 940)
Inntekter rammeområde 16 (i tusen kroner)							
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning					
	80	Renter	5 120 420	5 120 420 (0)	5 120 420 (0)	5 120 540 (+120)	5 120 420 (0)
		Sum inntekter rammeområde 16	5 887 233	5 887 233 (0)	5 887 233 (0)	5 887 353 (+120)	5 887 233 (0)
		Sum netto rammeområde 16	78 173 599	78 213 249 (+39 650)	78 448 249 (+274 650)	78 392 499 (+218 900)	79 395 539 (+1 221 940)

3. Kunnskapsdepartementet

3.1 Kap. 200 og kap. 3200 Kunnskapsdepartementet

Komiteen mener et godt og inkluderende læringsmiljø i barnehage og skole legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Barnehagen og skolen skal bygge på et bredt kunnskapssyn og bidra til at alle barn og unge skal få muligheter til å tilegne seg kunnskap og utvikle sine talenter og gode holdninger og verdier.

Komiteen merker seg at stillingen knyttet til koordineringsarbeidet med negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er flyttet fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet til Kunnskapsdepartementet. Komiteen vil understreke den viktige rollen barnehagen, grunnskolen og resten av utdanningssektoren har i integreringsarbeidet. Skolen er både en dannelses- og en læringsarena, og må brukes aktivt for å fremme toleranse og humanistiske verdier.

Komiteen merker seg videre at trygghet og samfunnssikkerhet vektlegges stadig sterkere også i Kunnskapsdepartementet, og at det er utarbeidet ulike dokument med krav, anbefalinger og veiledninger for arbeidet med samfunnstrygghet og beredskap i kunnskapssektoren.

Komiteen vil påpeke at kunnskap gir fremtidsmuligheter for den enkelte, uansett bakgrunn, og danner grunnlaget for sosial mobilitet i samfunnet. Kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd. At alle får mulighet til å tilegne seg kunnskap, er avgjørende for å styrke norsk konkurransekraft og fremtidig verdiskaping. For å nå dette målet er det viktig med gode lærere, og det er viktig med nok lærere.

Komiteen vil peke på at elevene må mestre mange fagfelter, og de må trenes i å samarbeide med andre, være kreative og tenke kritisk. Utdanningen skal bidra til å dyrke lærelyst og nysgjerrighet og motivere de unge til livslang læring.

Komiteen merker seg det store arbeidet som gjøres med fagfornyelsen. Dette er den største endringen i skolen siden Kunnskapsløftet i 2006. Målet med fagfornyelsen er at man gjennom bedre læreplaner og dybdelæring skal gjøre elevene bedre i stand til å ta til seg kunnskap, se sammenhenger mellom fagområder og utvikle evnen til å reflektere over det de lærer.

Komiteen mener vi må bygge videre på det som fungerer godt i norsk skole i dag, og sette oss nye ambisiøse mål for å kunne møte fremtidens kompetansebehov. Skolen skal forberede elevene på en fremtid og et arbeidsmarked vi ikke vet hvordan blir. Komiteen vil understreke viktigheten av å styrke fag- og yrkesopplæringen.

Komiteen mener mye tyder på at i fremtiden vil høy kompetanse og innovasjon være enda viktigere enn

i dag. I tillegg vet vi at utdanning bidrar til å redusere sosiale forskjeller og forebygge sosiale problemer.

Komiteen vil påpeke at fremtidig verdiskaping og velferd er avhengig av en god utdanningssektor. Komiteen vil derfor understreke viktigheten av at kunnskapssektoren prioriteres, og at politikken som føres, må være forsknings- og kunnskapsbasert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å redusere kap. 220 post 21 med 2 mill. kroner. Av disse overføres 1 mill. kroner til kap. 225 post 75 og 1 mill. kroner til kap. 228 post 78. Se omtale under disse kapitlene.

3.2 Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag

Komiteen understreker viktigheten av at kunnskapssektoren prioriteres, og at politikken som føres, må være forsknings- og kunnskapsbasert, og har merket seg at Kunnskapsdepartementet har samlet midlene til driftsutgifter for aktiviteter som styrker analyse- og kunnskapsgrunnlaget, om sektorene departementet har ansvar for.

Komiteen er tilfreds med departementets overordnede sektormål for grunnopplæringen, som er:

- Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø.
- Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet potensialet sitt.
- De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse.
- Alle lykkes i opplæringen og utdanningen.

Komiteen vil særlig påpeke at gode og mange nok lærere er nøkkelen til å nå målene, og vil således vise til at lærertetthet gjennom lærernormen og fortsatt satsing på videreutdanning av lærere og skoleledere videreføres. Komiteen er videre opptatt av at arbeidet mot mobbing skal ha høy prioritet, og at det er nødvendig med styrking av yrkesfag.

Komiteen vil påpeke at det er behov for forskning som stimulerer til tettere samarbeid mellom utdanningsforskningen og lærerutdanningene. Skoleforskningens formål er å bidra til praksisorienterte løsninger som gir elevene en best mulig skole. Da er det viktig med tett kontakt og samarbeid mellom forskere og alle ledd i utdanningssektoren, fra barnehage til grunnskole, videregående skole og høyere utdanning.

Komiteen påpeker at alle barn og unge skal ha et inkluderende, likeverdig og tilpasset opplæringstilbud, slik at alle får mulighet til å utvikle potensialet sitt. Komiteen ser frem til å behandle stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage og skole, som ble lagt frem i november 2019, og oppfølgingen av denne med praktiske tiltak.

4. Grunnopplæringen

4.1 Kap. 220 og kap. 3220 Utdanningsdirektoratet

Komiteen understreker Utdanningsdirektoratets viktige funksjon med å sikre implementering av den nasjonale utdanningspolitikken. Dette gjelder spesielt ved å føre tilsyn med virksomheten ved skolene. Komiteen vil understreke viktigheten av at alle feil og mangler som blir avdekket gjennom tilsyn, blir nøye fulgt opp i det videre arbeidet.

Komiteen har merket seg at Utdanningsdirektoratet i økende grad bidrar til å støtte opp under kvalitetsutviklingsarbeidet i barnehagene og skolene, gjennom å utvikle støttemateriell for lærere i barnehage og skole, tilby nettbaserte læringsressurser, utvikle læringsfremmende prøver i skolen, etablere veiledningsordning for skoleledelsen med videre.

Komiteen vil påpeke at forskningen som er gjort på barnehage- og skoleområdet i Norge, viser at det er for store variasjoner i kvaliteten på tilbudet barna mottar, andel elever som får spesialpedagogisk oppfølging, frafall og lærerkompetanse. For å sikre alle barn og elever et likeverdig opplæringstilbud er det viktig at Utdanningsdirektoratet også i det videre arbeidet bidrar til å øke barnehagenes, skolenes og barnehage- og skoleeiernes juridiske, faglige og pedagogiske kompetanse for å ivareta elevenes rettigheter og styrke kvaliteten på barnas pedagogiske tilbud og elevenes opplæringstilbud.

Komiteen er positiv til at nynorske parallellutgaver fremdeles er prioriterte ved tilskudd til læremidler. Komiteen mener det er særlig viktig at nye digitale læremidler blir tilgjengelige på både nynorsk og bokmål til samme tid og til samme pris. Komiteen merker seg at regjeringen skal fremme en ny stortingsmelding om språk. Tiltak som gjør elevene med nynorsk som hovedmål trygge i eget språk, bør bli prioriterte. Det kan også være riktig å prioritere nasjonale tiltak for geografiske områder der nynorsk som skolespråk står noe svakere i 2019 enn i 2000. Dette kan bli gjort gjennom nasjonale kultur- og kunnskapsinstitusjoner med formål om å styrke nynorsk språk.

4.2 Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene

Komiteen mener Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene (FUG og FUB) utfører et verdifullt arbeid for å fremme et godt samarbeid mellom barnehage/skole og hjem. Komiteen mener et velfungerende barnehage-skole-hjem-samarbeid er viktig for å sikre elevene et godt læringsmiljø med gode forutsetninger for utvikling.

Komiteen vil peke på at Foreldreutvalget for grunnopplæringen har en viktig funksjon og rolle overfor myndighetene for å ivareta foreldreperspektivet i utforming av nasjonal skolepolitikk. Foreldreutvalget

for grunnopplæringen er en ressurs i arbeidet med å forbedre hjem-skole-samarbeidet, og det gir viktig informasjon og veiledning til foresatte og ansatte i skolen om samarbeid mellom skole og hjem. Komiteen mener foreldrenes rolle er viktig i barnas læringsprosess og viser til at et godt hjem-skole-samarbeid gir bedre innsikt i barnas skolehverdag og gjør at foreldre kan støtte barna på en mer tilpasset måte i skolehverdagen.

Komiteen viser til at foreldreutvalgene også spiller en viktig rolle som rådgivende organ overfor Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet i bekjempelse av mobbing i barnehage og skolen.

Komiteen viser videre til at dette videreføres i målene for foreldreutvalgenes virksomhet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er ikke motstandere av utflytting av statlige arbeidsplasser, men mener flyttingen av sekretariatet til FUG og FUB har fungert mot intensjonen og er et eksempel på en dårlig prosess ved utflytting av statlige arbeidsplasser. FUG og FUB melder om økte utgifter ved reising, overnatting og leie av møterom når store deler av utvalgenes arbeid uansett må foregå i Oslo. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen ikke i større grad har imøtekommet hindringene FUG og FUB har påpekt, som videre vil påvirke muligheten utvalgene har til å gjennomføre sitt viktige arbeid for hjem-skole-samarbeidet og sikre elever et godt skolemiljø.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det er lagt godt til rette for at FUG og FUB kan fortsette sin virksomhet i Bø. Medlemmene i foreldreutvalgene kommer fra hele landet, og arbeidet sekretariatet gjør for FUB og FUG, kan gjøres godt fra Bø i Telemark. For å legge best mulig til rette for de ansatte og for at virksomheten skal få en best mulig start i Bø, har de ansatte blitt tilbudt ulike virkemidler, som støtte til reise og opphold. Flertallet er oppmerksom på at flyttingen vil kunne påvirke sekretariatets kapasitet og utgifter i en overgangsperiode. Flertallet er kjent med at departementet følger arbeidet tett gjennom sin ordinære dialog med sekretariatet og utvalgene.

4.3 Kap. 222 og kap. 3222 Statlige skoler og fjernundervisningstjenester

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen, og komiteen har merket seg at det er satt i gang en prosess for å utvikle og effektivisere tilbudet om fjernundervisning, samt at Statsbygg har satt i gang en utredning av en samlokalisering av Samisk videregående skole og reindriftsskole og det samiske nasjonalteateret Beavvås, i Kautokeino. Komiteen vil understreke betyd-

ningen av å styrke arbeidet for å bevare og videreutvikle de fem samiske språkene som fremdeles benyttes i Norge, og viser til at disse er opplistet på Unescos språkatlas over truede språk. Den Samiske videregående skolen, tilbud om fjernundervisning og språksamlinger er i så måte viktige tiltak. Komiteen imøteser en rask fremdrift av disse planene for å sikre nye og egnede lokaler for skolen. Komiteen forutsetter for øvrig at det legges til rette for reell medvirkning fra brukere og ansatte i de prosessene som er igangsatt knyttet til fjernundervisningstilbudet og samlokaliseringsplanene. Komiteen er glad for signalene om at regjeringen vil komme tilbake med en vurdering av saken i revidert nasjonalbudsjett 2020.

Komiteen merker seg for øvrig at Skådalen skole for døvblinde er flyttet til dette budsjettkapitlet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at den statlige utdanningspolitikken spiller en viktig rolle for å ivareta språk og kultur, og at dette er særlig viktig for språklige og kulturelle minoriteter. Sørsamisk kunnskapspark bidrar til å bygge opp og spre kompetanse om sørsamisk, som står på Unescos liste over sterkt truede språk. Kompetansemiljøet, fjernundervisningen og språksamlingene som kunnskapsparken tilbyr, er viktig å ivareta og viktig for at den sørsamiske befolkningen skal kunne beholde sin kultur, sitt språk og sin identitet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås at bevilgningen til samiske formål økes med 60 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås tilskudd på 5 mill. kroner for å ivareta og utvikle fjernundervisningstilbudet og tilby språksamlinger.

4.4 Kap. 225 og kap. 3225 Tiltak i grunnopplæringen

Post 60 Tilskudd til landslinjer

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen og merker seg at posten økes med 3,2 mill. kroner for å dekke tidligere års opprettelse av nye landslinjer.

Komiteen er positiv til at en har landslinjer eller landsdekkende tilbud innen videregående opplæring, og at alle har rett til å søke på disse tilbudene uansett hvor i landet en bor, samt at søkere fra hele landet stilles likt ved inntak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen foreslår å

øke bevilgningene til nye landslinjer i tråd med tidligere års opprettelse av disse. I tillegg foreslås det 0,4 mill. kroner for opprettelsen av en ny landslinje i bratt friluftsliv ved Rauma videregående skole, som starter høsten 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det i dag er mange landslinjer innenfor idrettsfag, musikk, dans og drama, og at når en søker på VG1 i disse utdanningsprogrammene, så kan det være bestemt at inntil 50 pst. av elevene skal tas inn på grunnlag av dokumenterte ferdigheter eller opptaksprøver. Disse medlemmer vil også se på mulighetene for å opprette landslinjer eller landsdekkende tilbud innen enkelte yrkesfagretninger, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere muligheten for å opprette flere landslinjer eller landsdekkende tilbud innen yrkesfaglige studieretninger og komme tilbake til Stortinget med dette på en egnet måte.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at et flertall av dagens landslinjetilbud er innen yrkesfag, både om man teller landslinjetyper og landslinjetilbud per trinn. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at i 2018 ble 85 pst. av det totale landslinjetilskuddet utbetalt til yrkesfaglige linjer; 74 pst. av landslinjetilskuddet gikk til de yrkesfaglige landslinjene i anleggsgfag, flyfag og yrkessjåfør. Flertallet vil også påpeke at de landsdekkende tilbudene er opp til fylkeskommunene å organisere, finansiere og tilby.

Post 61 (Ny) Tilskudd til språkdelt klasser

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at bokmål og nynorsk har en lovforankret status som likeverdige og likestilte norske skriftspråk og skal være integrerte deler av en språkdelt nasjonal felleskultur. Dette lå også til grunn i språkmeldingen, St.meld. nr. 35 (2007–2008) Mål og mening.

Disse medlemmer viser til tidligere merknader i de foregående budsjettinnstillingene om det uheldige i at elever kun har krav på opplæring i hovedmålet sitt på barnetrinnet. På ungdomstrinnet begrenser retten seg til læremidler og eksamen på egen målform. I språkblandede områder ser en at dette ofte fører til at elever som tidligere hadde nynorsk som hovedmål på barnetrinnet, skifter over til bokmål på ungdomstrinnet.

Disse medlemmer mener det er viktig at elever får mulighet til å videreutvikle språket sitt på ungdomstrinnet, og at det derfor er språkpolitisk viktig at staten

legger til rette for å opprettholde språkdelt undervisning på ungdomstrinnet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen tidligere har varslet en avklaring om spørsmålet om lovfesting i forbindelse med budsjettet for 2020, og disse medlemmer savner en oppfølging av dette i proposisjonen. Disse medlemmer forventer at spørsmålet blir behandlet i forbindelse med regjeringens oppfølging av opplæringsutvalgets rapport.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 10 mill. kroner til tilskudd til språkdelte klasser på ungdomstrinnet.

Post 63 Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen

Komiteen viser til den positive utviklingen i antall grunnskoleelever som tar samisk som enten første- eller andrespråk, med en totaløkning fra foregående år på 5,6 pst., til totalt 2 394 elever.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil sikre gode rammevilkår for samiske språk, kultur, næringsliv og samfunnsnivå. Samene skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon. Gjennom å styrke rammene til Sametinget vil man blant annet bedre tilgangen på samiske læremidler, og disse medlemmer ser positivt på budsjettordningen som gir Sametinget større mulighet for å gjøre egne prioriteringer. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen ikke prioriterer tilstrekkelige midler til samiske formål og Sametinget, og at mulighetene for å utvikle samisk samfunnsnivå ikke er godt nok ivarettatt i regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås at bevilgningene til samiske formål økes med 60 mill. kroner. Midlene skal i sin helhet gå til Sametinget i tråd med ny budsjettordning. En slik styrking vil sette Sametinget selv i stand til ytterligere å styrke sine prioriteringer innen eget ansvarsområde, som samiske læremidler.

Post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge

Komiteen viser til rapporten fra IMDi i 2016 om «Integrering i Skandinavia», som peker på at integreringsarbeidet går bra i Norge sammenlignet med de andre skandinaviske landene. Det vises også til at innvandrernes utdanningsnivå er høyt, og at dette også har bedret seg over tid. Komiteen vil trekke frem at for å lykkes med god integrering står utdanning sentralt. Når mye av forklaringen på god integrering ligger i vår øko-

nomiske vekst, med høy etterspørsel på arbeidskraft, er det viktig å trekke frem at gode norskkunnskaper og riktig utdanning står sentralt for å møte mulighetene i arbeidsmarkedet.

Post 65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til regjeringen Stoltenberg II sitt mål om et universelt utformet Norge innen 2025, som ble fjernet av regjeringen Solberg. Manglende universell utforming er en betydelig utfordring og skaper unødige barrierer som virker begrensende for manges deltakelse i utdanning, yrkesliv og fritidsaktiviteter og muligheter på boligmarkedet.

Disse medlemmer viser til strategien for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse 2020–2030 Et samfunn for alle, som åtte departementer har undertegnet. Disse medlemmer har merket seg at strategien skal følges opp med en handlingsplan i desember som skal gå fra 2020–2024. Disse medlemmer savner omtale av tiltak og bevilgninger til strategiplanen i forslaget til statsbudsjett for 2020, bortsett fra 7 mill. kroner til gjennomføring av strategien. Disse medlemmer vil bl.a. peke på behovet for å følge opp Veikart for universell utforming av skolebygg 2020–2030. Norge har tilsluttet seg FNs bærekraftsmål og er forpliktet til å:

«Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme moglegheter for livslang læring.»

Norge har også vedtatt FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, der tilgang til skolebygg er en av forpliktelsene. Disse medlemmer er kjent med at 80 pst. av norske skoler ikke er tilgjengelige for elever med funksjonsnedsettelse. Disse medlemmer vil understreke at universell utforming av skolene er nødvendig for å sikre inkludering og gode læringsbetingelser for denne gruppen, og gir også gode gevinster for de andre elevene.

Disse medlemmer viser til at de funksjonshemmedes organisasjoner er samstemte i at det haster å legge en plan for gjennomføring av universell utforming av skolebygg, noe som er nødvendig for å sikre barns rett til å gå på nærskolen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen vil evaluere handlingsplanen for universell utforming, og har forpliktet seg til en ny i 2020 når den gamle går ut. Flertallet forutsetter at universell utforming av eksisterende skolebygg inngår i den nye handlingsplanen, og i evalueringen av den gamle. Flertallet viser

videre til at altfor mange barn tvinges vekk fra sine nærskoler, som følger av utilgjengelige skolebygg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at hittil i år (per oktober 2019) har 78 personer omkommet som følge av drukning, ifølge Redningsselskapets drukningsstatistikk. Konsekvensen av ikke å lære å svømme i skolen kan bli fatal. Disse medlemmer vil vise til at myndighetene har skjerpet kompetansekravene i svømming og har innført obligatorisk ferdighetsprøve, men myndighetene har ingen oversikt over hvordan dette følges opp i den enkelte kommune. På skriftlig spørsmål fra Sosialistisk Venstreparti svarer kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner at kommunene ikke er pålagt å rapportere inn resultatene av de obligatoriske ferdighetsprøvene, og at myndighetene heller ikke har oversikt over hvor mange timer svømmeundervisning elevene får. Norges svømmeforbund mener at barn trenger minst 40 timer om de skal ha mulighet til å nå kravene for svømmedyktighet. Disse medlemmer vil vise til at en rapport, utført av NIFU på vegne av Utdanningsdirektoratet i 2016, viser at det er stor variasjon i hvor mange timer svømmeundervisning som tilbys. I mange tilfeller er det under 20 timer totalt i tid, og i 15 pst. av tilfellene 5–10 timer totalt i løpet av året. Samtidig er det også relativt mange som svarer 21–30 timer, mens det er svært få som har mer enn 40 timer undervisning i svømming. Nesten halvparten, 45–48 pst., svarer at svømmeopplæringen foregår i et offentlig/privat basseng en god reisevei unna skolen, og dette gjelder for hele landet. Med andre ord ser det ut til at lang reisevei til basseng kan fungere som en hindring for mer svømmeopplæring på skolen.

Disse medlemmer er gjort kjent med en oversikt fra Norges svømmeforbund. Basert på Kulturdepartementets idrettsanleggregister synker den totale bassengkapasiteten årlig. Hvis ikke utbyggingen øker dramatisk, vil antall opplæringsbassenger synke til langt under dagens nivå, fra ca. 650 til under 250 om 20 år. Antall 25-metere, som er bassengtypen det trenes og konkurreres i, vil halveres, fra drøyt 200 til 100 i samme tidsrom. Det er allerede et omfattende problem for svømmeklubber og publikum å få tilstrekkelig tilgang i de anleggene som finnes. Disse medlemmer mener regjeringen må ta et større ansvar for at skolene har tilstrekkelig tilgang på svømmeanlegg, slik at de kan oppfylle kravene som stilles til svømmeundervisning.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for bygging og rehabilitering av svømmeanlegg, inklusiv forslag til finansiering blant annet

gjennom rentekompensasjonsordningen for skolebygg og svømmeanlegg, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, slik at alle elever når ferdighetsmålene som er satt for svømme- og livredningsopplæring i grunnskolen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å la kommuner ruste opp og universelt utforme skoler, barnehager og svømmeanlegg for 5 mrd. kroner i 2020 ved å gjenopprette rentekompensasjonsordningen regjeringen har lagt ned. Disse medlemmer vil utvide ordningen til også å gjelde barnehagebygg, da gode bygg er viktig for å legge til rette for lek, læring, aktivitet og trygghet i barnehage og skole.

Det vises for øvrig til merknader fra Arbeiderpartiet i Innst. 15 S (2019–2020) fra arbeids- og sosialkomiteen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 2,5 mrd. kroner utover regjeringens budsjettforslag, slik at kommunene som skoleeier får større økonomisk mulighet til opprustning av skole- og svømmeanlegg.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett har foreslått å øke kommunenes økonomiske handlingsrom med over 4,6 mrd. kroner utover regjeringens forslag. Dette medlem mener dessuten at regjeringen må framskaffe en oversikt over behovet for svømmeanlegg for å kunne dekke omfanget av svømmeundervisning i tråd med de kravene som stilles, og i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett fremme et forslag til en opptrappingsplan som også innbefatter økte bevilgninger gjennom rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg.

Post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen

Komiteen viser til at innsatte i norske fengsler er en gruppe mennesker som har svært lavt utdanningsnivå. Komiteen viser til levekårsundersøkelse fra SSB, hvor 66 pst. av de innsatte har ungdomsskole eller lavere som høyeste fullførte utdanning, og kun 36 pst. var i arbeid ved innsettelse (SSB, 2014). Komiteen mener at utdanning er en viktig forutsetning for selvforsørgelse og for å sikre en effektiv tilbakeføring til samfunnet. Komiteen mener derfor at det må legges til rette for gode og tilgjengelige utdanningsløp under domfeltes rehabilitering.

Post 69 (Ny) Tilskudd til tilrettelegging for én time fysisk aktivitet hver dag

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen er i gang med å legge til rette for økt fysisk aktivitet i skole og SFO med mål om én times daglig fysisk aktivitet uten at det går på bekostning av lærernes metodefrihet, i tråd med komitémerknad i Innst. 12 S (2018–2019). Flertallet viser til at regjeringen vil samle en rekke tiltak for økt fysisk aktivitet i barnehage, skole og SFO i satsingen «Barn og unge i bevegelse,» og at fysisk aktivitet vil være et tema i det støtte- og veiledningsmateriellet som skal utvikles til ny nasjonal rammeplan for skolefritidsordningen. Flertallet er glad for at regjeringen har lagt lærernes metodefrihet til grunn i sitt arbeid med fysisk aktivitet, og vurdert løsninger som ikke bidrar til unødig byråkratisering eller detaljstyring av sektoren. Flertallet er gjort kjent med at flere skoler prioriterer fysisk aktivitet i ulike former, og synes det er bra at regjeringen ønsker å bidra til erfaringsdeling og spredning av kunnskap og pedagogiske opplegg som bygger opp under lærernes faglige skjønn og ansvar.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til flertallets vedtak ved behandlingen av Dokument 8:8 S (2017–2018), jf. Innst. 51 S (2017–2018), om fysisk aktivitet i skolen, jf. vedtak 106, 7. desember 2017. Disse medlemmer har påpekt manglende oppfølging av vedtaket ved flere anledninger, blant annet i budsjettbehandlingen for 2019.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen viser til proposisjonen om omtalen av oppfølgingen av anmodningsvedtak nr. 106 av 7. desember 2017, der regjeringen henviser til den generelle ordningen for videreutdanning, utvikling av apper og spill som skal motivere og stimulere elever til fysisk aktivitet i fritiden, samt henvisning til at de nye læreplanene skal legge til rette for å nå målet om én times fysisk aktivitet daglig i skolen. Disse medlemmer merker seg at regjeringen nå er enig med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, jf. Granavolden-erklæringen, om behovet for mer fysisk aktivitet i skolen, men disse medlemmer mener oppfølgingen som er skissert i proposisjonen, er mangelfull og lite målrettet.

Disse medlemmer viser til at forskning bekrefter at foreldrenes bakgrunn og ressurser har stor betydning for barnas fysiske aktivitetsnivå, kostholdsvaner og forekomst av overvekt. Likevel har høyresiden en lang tradisjon for å motarbeide forslag om mer fysisk aktivitet eller sunnere mat i skolen. Disse medlemmer er opptatt av at fysisk aktivitet er viktig både for god helse, trivsel og god læring, både på kort og lang sikt. Stillesitting og usunn mat har skapt en fedmeepidemi blant

barn i hele den vestlige verden. Usunne vaner i barndommen fører til dårlig helse seinere i livet. Tiltak som fremmer fysisk aktivitet, er viktig i arbeidet med å forebygge sosiale helseforskjeller og uhelse i befolkningen, og skolen er en av de få arenaene der vi kan treffe alle barn. Det er bekymringsfullt at regjeringen også i år velger å ikke prioritere effektive tiltak i skolen for å bedre folkehelsen og utjevne sosiale helseforskjeller. Som fellesskap kan vi ikke godta at foreldres bakgrunn og inntekt skal være avgjørende for barns helse og framtid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som prioriterer 30 mill. kroner til innfasing av én time fysisk aktivitet hver dag i 1.–10. trinn.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 10 mill. kroner på en ny post 69 i form av stimuleringsmidler, slik at skolene kan utvikle opplegg for å realisere én time fysisk aktivitet i løpet av skoledagen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 50 mill. kroner for økt fysisk aktivitet i skolen. Dette medlem vil vise til at mange skoler allerede er godt i gang med arbeidet for å øke elevenes fysiske aktivitetsnivå og legge til rette for en mer praktisk og variert skoledag. For at dette arbeidet skal kunne utvikles videre og spres til skoler over hele landet, mener Sosialistisk Venstreparti at tiltaket må følges av statlig finansiering.

Post 74 Prosjekttilskudd

Komiteen vil peke på den mangfoldige, og ikke minst praktiske, kompetansen som finnes i miljøer utenfor skolen.

Komiteen viser til at regjeringen ønsker at prosjekter som bidrar til å styrke grunnleggende egenskaper og/eller arbeidet mot mobbing, skal prioriteres i behandlingen av søknader om prosjekttilskudd. Komiteen vil i denne forbindelse trekke fram det gode arbeidet organisasjonen MOT gjør for å bekjempe mobbing og for å bidra til et godt læringsmiljø i skolen. MOT er et helsefremmende og forebyggende program i skolen som jobber systematisk, langsiktig og på tvers av sektorer, og kan vise til gode forskningsresultater med å skape gode og trygge læringsmiljø.

Komiteen ønsker å presisere at kunnskap om seksuell orientering, kjønn og inkluderende undervisning er en viktig del av skolenes antimobbearbeid. Komiteen mener skolen må være en trygg arena hvor barn og unge kan finne rom til å være seg selv, fordi mange vokser opp i familier og miljøer med mindre aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Komiteen vil understreke viktigheten av lærerens kunnskap om kjønns- og seksualitetsmangfold for å møte den enkelte elev, legge opp til en inkluderende undervisning og kunne håndtere identitetsbasert mobbing. Komiteen vil understreke at kunnskap er det viktigste verktøyet vi har i kampen mot mobbing og trakassering på grunn av kjønnsidentitet og seksuell orientering.

Komiteen er kjent med at FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold gjennom kompetansemiljøet Rosa kompetanse i en årrekke har utført omfattende skolering i temaet, både på lærerutdanninger over hele landet og for de ansatte på enkeltskoler og i barnehager. Dette prosjektet får svært positive tilbakemeldinger.

Komiteen er kjent med at Rosa kompetanse har stor pågang fra skoler og barnehager som etterspør kunnskap og inviterer organisasjonen til å holde kurs for de ansatte. Dette viser at behovet for denne kompetansen er stort, både i skolen og barnehagen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet merker seg det gode arbeidet som utføres i regi av flere frivillige organisasjoner, herunder FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold, som har stor pågang fra skoler og barnehager over hele landet som har behov for innspill til undervisningen og støtte i arbeidet med å håndtere LHBT-relatert mobbing. Disse medlemmer merker seg at deres opplegg med Rosa kompetanse og Rosa kompetanse barnehage er godt mottatt og et tilbud som skoler og barnehager vil ha nytte av i årene framover. Av den grunn mener disse medlemmer at tilskuddet til FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold bør flyttes over fra prosjektbevilgning over post 74 til fast grunntilskudd over post 75, slik at det blir en forutsigbarhet som understøtter videre utvikling.

Komiteen medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å omprioritere 2,5 mill. kroner fra post 74 til post 75 i budsjettet for 2020.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 2 mill. kroner i varig tilskudd til organisasjonen FRIs prosjekter «Rosa kompetanse skole» og «Rosa kompetanse barnehage».

Post 75 Grunntilskudd

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å overføre 1 mill. kroner fra kap. 220 post 21 og 0,9 mill. kroner fra kap. 257 post 70 til denne posten.

Av disse foreslås det å bevilge 0,5 mill. kroner til Krafttak for sang. Flertallet mener at det er viktig å styrke sangkultur og sangglede i Norge.

Videre foreslår flertallet å bevilge 1,4 mill. kroner til First Scandinavia. Flertallet viser til den store realfagssatsingen til regjeringen som har økt bevilgningen til First Scandinavia som blant annet følger opp etableringen av Newton-rom i kommune-Norge. Newtonrommene bidrar til å inspirere og rekruttere barn og ungdom til realfagene, og de siste års satsinger har bidratt til mange nyetablerte Newton-rom i hele Norge.

Flertallet er tilfreds med å se de positive resultatene av denne målrettede realfagssatsingen, og vil styrke First Scandinavias økonomiske handlingsrom slik at de bedre kan følge opp og understøtte det gode arbeidet som gjøres gjennom de mange nyetablerte Newtonrommene. Dette innebærer en økt budsjetttramme på 3,4 mill. kroner for 2020, og dette er i tråd med de økonomiske rammene som stiftelsen First Scandinavia har meldt behov for.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet merker seg at regjeringens forslag til bevilgning for 2020 i realiteten innebærer et kutt i bevilgningen til organisasjoner som arbeider for kultur og estetiske fag i skolen, ved at grunntilskuddene til kunst- og kulturarbeid i opplæringen ikke er foreslått prisjustert. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 700 000 kroner til Norsk kulturskoleråd, Fellesrådet for kunstfagene i skolen og Samarbeidsrådet for estetiske fag.

Disse medlemmer viser for øvrig til merknad under post 74 og forslag om å omprioritere 2,5 mill. kroner til FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold fra post 74 til post 75 i budsjettet for 2020.

4.5 Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen. Bevilgninger over dette kapitlet skal styrke kvalitetsarbeidet innen definerte satsingsområder og nasjonale strategier, samt støtte lokalt arbeid for utvikling og økt kompetanse gjennom prosjekter og tiltak. Komiteen merker seg at ansvaret for forvaltningen av midlene og gjennomføringen av tiltakene beskrevet i dette kapitlet i stor grad er delegert til Utdanningsdirektoratet og eventuelle andre statlige aktører som bidrar inn i prosjekt og tiltak.

Komiteen viser til at arbeidet med kvalitetsutvikling i grunnopplæringen er finansiert gjennom kommunenes frie inntekter, og at statlige aktører bistår og supplerer lokale behov i utviklingsprosjekter.

Post 21 Særskilte driftsutgifter

Komiteen merker seg at tiltak for kvalitetsutvikling i grunnopplæringen blant annet innebærer arbeid med kompetanse- og profesjonsutvikling, skolemiljø, digitalisering og nye læreplaner, og at kvalitetsvurderingssystemet blir finansiert av denne posten.

Tidlig innsats

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til regjeringens omfattende satsing på arbeidet med tidlig innsats. Den 8. november 2019 lanserte kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner en ny stortingsmelding, Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Flertallet mener at tidlig innsats skal gjelde alle barn, og at alle barn og elever har rett på tilpasset opplæring. Dette skal sikres gjennom en rekke tiltak regjeringen nå har lagt frem i stortingsmeldingen. Flertallet viser til stortingsmeldingens mål om at skolen skal tilpasses elevene – ikke motsatt. Alle barn fortjener en god skole, og alle barn skal oppleve læring, mestring, lek og personlig utvikling. Flertallet viser til at det å kunne lese, skrive og regne ordentlig er helt avgjørende for å mestre andre fag i skolen. For elever som har litt utfordringer i disse fagene er det ekstra viktig å ha folk med faglig og sosial kompetanse rundt seg som raskt kan finne ut hvordan vi kan hjelpe. Derfor skal regjeringen vurdere å utvide plikten til intensivopplæring i 1.–4. klasse til å gjelde flere trinn. Flertallet vil understreke at alle barn og elever har ulike behov, og selv om kommunene har ansvar for å følge opp og tilrettelegge for alle barn, har ikke kommunene alltid tilstrekkelig kompetanse for å kunne gi barna den opplæringen de trenger. Derfor foreslår regjeringen å flytte kompetansen inn i klasserommene ved å gi alle skoler tilgang på en lærerspesialist slik at alle skoler skal kunne tilpasse opplæringen etter barnas behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil fremheve at det er over ti år siden regjeringen Stoltenberg introduserte begrepet tidlig innsats, men målet om tilpasset opplæring for hver enkelt elev er ikke oppfylt. Lærerne melder at de ikke har tid til å gi god nok oppfølging, og mange kommuner forteller at de sliter med å skaffe nok lærere for å oppfylle lærernormen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at nok kvalifiserte voksne er nøkkelen til å lykkes med tidlig innsats, både i skole og barnehage, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å gi elevene bedre grunnlag for læring og

mestring, gjennom å gi kommunene mulighet til å ansette 500 flere lærere i 2019.

Disse medlemmer viser til at elever som ikke lærer å lese, skrive og regne godt i de første skoleårene, ofte er de samme elevene som får problemer med å mestre andre fag. Slik fører svake grunnleggende ferdigheter til store kunnskapshull – og bidrar til frafall, og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet derfor vil ha en lese-, skrive- og regnegaranti, og ansette flere spesialpedagoger og andre fagfolk som vil gi et sterkere lag rundt elevene i 1.–4. klasse. Disse medlemmer mener at alle elever skal få den oppfølgingen de trenger for å mestre skolen, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av 104 mill. kroner til innføring av lese-, skrive- og regnegarantien fra skoleåret som starter høsten 2020, det tilsvarer 250 mill. kroner for et helt skoleår.

Evaluerings av seksårsreformen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Kunnskapsdepartementet våren 2018 ga oppdrag til Kunnskapscenter for utdanning om å utarbeide en kunnskapsoversikt om forskning på de minste barna i skolen, og rapporten «De yngste barna i skolen: lek og læring, arbeidsmåter og læringsmiljø». En forskningskartlegging ble levert i oktober 2018. Læreplangruppene har brukt dette grunnlaget i arbeidet med nye læreplaner innenfor fagfornyelsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget i mai 2018 sluttet seg til forslag fremsatt av henholdsvis Senterpartiet og Kristelig Folkeparti om en evaluering av seksårsreformen, jf. vedtak nr. 809, 31. mai 2018. Bakgrunnen for forslagene var bekymringene fra forskere innen pedagogikk og medisin, lærere og foreldre for hvordan de yngste elevene har det på skolen etter at alderen for skolestart ble senket fra sju til seks år. Disse medlemmer har merket seg at departementet i budsjettproposisjonen for 2020 viser til den såkalte kunnskapsinnhenting som er foretatt, og videre skriver at stortingsvedtaket vil være oppfylt når de nye læreplanene trer i kraft fra høsten 2020. Disse medlemmer mener dette ikke er tilstrekkelig for å oppfylle Stortingets vedtak. Stortingets intensjon var en egen evaluering av seksårsreformen. Å hevde at dette oppfylles gjennom læreplanene, er ikke tilstrekkelig, og det er ikke i tråd med det som lå til grunn for Stortingets vedtak om en evaluering av reformen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at dette blir spesielt problematisk når regjeringen i de nye læreplanene for grunnskolen forsterker bruken av kompe-

tansemål for de yngste elevene ved å utvide fag som det skal settes kompetansemål i etter 2. trinn.

Spesialundervisning

Komiteen merker seg at det er foreslått å flytte 25 mill. kroner til posten fra kap. 230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem, post 1 Driftsutgifter. Komiteen viser til proposisjonen og omtalen av at endringer for Statped er et tema i stortingsmeldingen om tidlig innsats, som ble lagt frem i november 2019.

Komiteen viser til at om lag 50 pst. av de som mottar spesialundervisning i grunnskolen, har en assistent, og mange barn i barnehagen møter voksne med lite formell spesialpedagogisk kompetanse. Samtidig vet vi at kompetanse hos lærere er helt avgjørende for barn og unges læring og utvikling. Det ventes for lenge før tiltakene iverksettes. Komiteen viser til at andelen barn og unge som mottar spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, er størst på ungdomstrinnet. Dette er ikke i samsvar med prinsippet om tidlig innsats. For mange barn og unge vil dette innebære at kunnskaps-hullene og nederlagene er så massive at denne spesialundervisningen ikke vil kunne bidra til noe bedre læringsutbytte.

Komiteen viser til at de faglige og kognitive forventningene til barn og unge som mottar spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, er lave. Dette innebærer ofte at aktivitet hos barn og unge er viktigere enn utvikling og læring. Læringsutbyttet til barn og unge som mottar spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, er ikke tilfredsstillende og står ikke i samsvar med den betydelige ressursinnsatsen. Komiteen mener det er et paradoks at ansatte med spesialpedagogisk kompetanse skriver sakkyndige vurderinger mens barn og unge ofte møter assistenter uten pedagogisk utdanning. Det er langt flere barn og unge i barnehage og skole med behov for særskilt tilrettelegging enn de som mottar hjelp i form av spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Det finnes ca. 15–25 pst. av barn og unge som har så store utfordringer at de trenger en form for tilrettelegging i barnehage og skole.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen har fremmet flere titalls konkrete forslag i stortingsmeldingen om tidlig innsats. Flertallet merker seg at regjeringen foreslår å presisere i loven at PP-tjenesten skal arbeide forebyggende og med tidlig innsats, tydeliggjøre og stramme inn regelverket for bruk av assistenter som gir spesialpedagogisk hjelp i barnehagen og spesialundervisningen i skolen, og igangsette en varig kompetansesatsing på det spesialpedagogiske feltet, i samarbeid med KS, for kommuner og fylkeskommuner. Flertallet vil understreke at stortingsmeldingen føl-

ger opp den kraftige satsingen regjeringen har hatt på tidlig innsats de siste seks årene. Flertallet vil blant annet trekke frem satsingen på flere kvalifiserte lærere i skolen, og innføring av videreutdanning innen spesialpedagogikk. Flertallet er glad for at det nå er færre elever per lærer enn på noe annet tidspunkt de siste ti årene. Tall for skoleåret 2018–2019 fra Utdanningsdirektoratet viser at regjeringens politikk virker, og at det har blitt 3 129 flere lærerårsverk siden skoleåret 2014–2015.

Flertallet mener at elever med lese- og skrivevansker må avdekkes tidlig i skoleløpet, og få tilpasset oppfølging av lærere med riktig kompetanse. Flertallet synes derfor det er uheldig at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti stemte imot å innføre en plikt for skolene til å gi intensivoppfølging til elever som henger etter i lesing, skriving og regning i 1.–4. klasse, og at de foreslår å kutte i lærerspesialistordningen.

Komiteen medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti håpet at regjeringen skulle gjøre noe med dette da de lanserte en etterlengtet stortingsmelding om spesialundervisning, Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Disse medlemmer mener imidlertid at meldingen til Stortinget inneholder skuffende få konkrete tiltak.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det er satt av 55 mill. kroner til spesialundervisning. Disse midlene er satt av til å erstatte assistentbruken med fagpersoner med riktig kompetanse og å sikre at lærere, skoleledere og støttesystemet tilegner seg den nødvendige kompetansen for å møte behovene til de elevene som strever. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, hvor det er foreslått at regjeringens kutt på 25 mill. kroner til Statped reverseres. Dette medlem mener at det ikke er forsvarlig å bygge ned fagmiljøet på feltet før de nye kompetansesentrene i kommunene er oppe og står.

Fornyelse av innholdet i skolen

Komiteen merker seg at det ble brukt 28 mill. kroner til arbeidet med fagfornyelsen i 2018 over denne posten og at det i budsjettforslaget for 2020 er foreslått 170 mill. kroner til å dekke skoleeierens utgifter til innkjøp av nye læremidler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er glad for at regjeringen har tatt initiativ til, og skal gjennomføre, den største endringen av skolens innhold siden Kunnskapsløftet i 2006. Flertallet

tallet mener Kunnskapsløftet var en viktig reform for norsk skole, og økte trykket på grunnleggende ferdigheter. Norske elever leser bedre, regner bedre og flere fullfører videregående opplæring enn før Kunnskapsløftet ble innført. Samtidig er dagens læreplaner svært omfangsrike, og det er for svak sammenheng i og mellom fagene. Flertallet er derfor glad for at regjeringen har stått i front for å ruste skolens innhold for fremtiden, og sikre at elevene lærer temaer som god digital dømmekraft, kildekritikk og informasjonssikkerhet. Flertallet synes det er bra at læreplanene legger opp til mer læring gjennom lek for de yngste barna, og at regjeringen vil gi skolene og lærerne mer rom for faglig fordypning.

Flertallet mener det er viktig at fagfornyelsen implementeres på en god måte i skole-Norge, og mener derfor det er riktig av regjeringen å foreslå en betydelig bevilgning på 170 mill. kroner til innkjøp av nye læremidler. Flertallet merker at regjeringen også foreslår å bevilge om lag 230 mill. kroner til desentralisert ordning for kompetanseutvikling. Flertallet mener det er en viktig støtte til lærere, skoler, kommuner og fylkeskommuner som trenger hjelp til å innføre det nye læreplanverket. Flertallet viser til at arbeidet med fagfornyelsen har vært en åpen og involverende prosess, og at mange skoler allerede har begynt å planlegge hvordan de kan jobbe med de tverrfaglige temaene. Flertallet er glad for at regjeringen har utarbeidet kompetansepakker, ressurser og veiledninger som skal støtte opp under det viktige arbeidet til lærere, skoler og skoleeiere de neste årene.

Flertallet viser til at det er ca. 180 000 svaksynte barn i Norge i dag, mange av disse er i skolealder. Flertallet viser til fagfornyelsen og behovet for nye læreverk, og forventer at regjeringen i det videre arbeidet har fokus på å imøtekomme denne elevgruppen i utviklingen av nye både digitale og analoge lærebøker.

Flertallet viser til at det særlig i 2020, året hvor den store fagfornyelsen starter opp ute i skole-Norge, er nødvendig med gode støttetjenester og ressurser nasjonalt for å følge opp kommuner, skoler og hele utdanningssektoren på en god måte. Flertallet vil blant annet trekke frem at Utdanningsdirektoratet har utarbeidet og arbeider med utvikling av ressurser og støttemateriell slik at det helt ut til den enkelte lærer ute i klasserommene skal finnes gode verktøy som sikrer en best mulig oppfølging og innføring av fagfornyelsen i skolehverdagen. Dette er ressurser som vil bidra til mindre ekstraarbeid ute i skole-Norge ved innføringen av de nye læreplanene, understøtter tid til god oppfølging i de mange profesjonsfellesskap ute på skolene, samt forenkler skoleledere og kommunens oppgaver som skoleeiere i denne kritiske implementeringsfasen. Flertallet merker seg at blant annet Arbeiderpartiet og Senterpartiet i denne svært viktige reformperioden kutter i ram-

mene til både Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet, noe som ville rammet gjennomføringen av fagfornyelsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at fagene gjennom fagfornyelsen skal bli mer praktiske og utforskende. I presentasjonen av de nye læreplanen ble det vektlagt at det skal bli mer læring gjennom lek for de yngste barna. Disse medlemmer mener det er bra at regjeringen har snudd i synet på læring, og at de nå vil vektlegge lek, kreativitet og nysgjerrighet i elevens læringsprosess. Dette er noe disse medlemmer har savnet i flere år, og er i tråd med det regjeringsoppnevnte Ludvigsen-utvalgets anbefalinger. Ludvigsen-utvalget fremhevet betydningen av dybdelæring, at elevene skal fordype seg i enkelte av fagene, i et av sine viktigste råd til politikerne. Dette innebærer at elevene går fra å bruke sin evne til å analysere, løse problemer og reflektere over egen læring til å konstruere en varig forståelse. I tråd med Ludvigsen-utvalgets anbefalinger ønsker disse medlemmer at elevene skal kunne forstå temaer og problemstillinger som går på tvers av fag- og kunnskapsområdene. Disse medlemmer mener det nye læreplanverket langt på vei tar inn over seg disse anbefalingene. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at fagfornyelsen vil kreve at læreren jobber tettere sammen med eleven. Tydelige beskrivelser av forventet progresjon gir lærerne hjelp til å følge opp elevenes læring over tid.

Disse medlemmer mener det er viktig at fagfornyelsen implementeres på en god måte i skole-Norge, og er derfor kritisk til at regjeringen igangsetter en så omfattende endring uten å følge opp med tilstrekkelige ressurser. Allerede høsten 2020 skal de fleste klassetrinn ta i bruk nye læreplaner, og regjeringen har ikke prioritert tilstrekkelige midler til innkjøp av nye lærebøker, utvikling av nye digitale læremidler og tid til kompetanseutvikling. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen ikke prioriterer dette, og frykter at manglende ressurser vil føre til at en ikke ser den ønskede endringen i klasserom fra høsten 2020.

Disse medlemmer viser til at det er ca. 180 000 svaksynte barn i Norge i dag, mange av disse er i skolealder. Det er avgjørende at disse barna har briller som gjør at de får mulighet til læring, lek og utfoldelse. Disse medlemmer viser til at regjeringens kuttpolitikk nok en gang rammer familier med barn. Innstrammningene i ordningen med barnebriller vil føre til store innsparinger på bekostning av barnefamiliers økonomi. Disse medlemmer er særlig bekymret over hvilke konsekvenser kuttene vil ha for barn som lever i familier med lavinntekt. Disse medlemmer viser til Norges forpliktelser overfor barnekonvensjonen og FN-konven-

sjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Norge er forpliktet til å realisere at alle barn har lik rett til utdanning, og det er et politisk ansvar å legge til rette for at alle barn får like muligheter i utdanningssystemet vårt. Derfor mener disse medlemmer at det er alvorlig at regjeringens forslag til brilllekutt vil ramme mange familier. Fagmiljøene advarer mot at disse kuttene vil kunne føre til at barn som i dag får briller, ikke vil få det med regjeringens kutt.

Disse medlemmer viser til henholdsvis Arbeiderpartiets, Senterpartiets og Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjetter, som alle inneholder forslag om å øke kap. 2661 post 75 med 122 mill. kroner for å reversere regjeringens kutt i ordningen med barnebriller.

Profesjonelle fellesskap med høy kompetanse på alle skoler

Komiteen viser til at det er den enkelte skoleeier og skoleleder som har ansvaret for skoleutvikling og kvalitetsarbeidet ved den enkelte skole. Utvikling av profesjonsfaglige fellesskap, der lærere, ledere og andre ansatte reflekterer over felles verdier, og vurderer og videreutvikler sin praksis, er sentralt i dette arbeidet.

Komiteen vil fremheve at særlig fagfornyelsen, skolemiljø og digitalisering pekte seg ut blant tema i Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i 2018, og mener dette også vil være sentrale områder fremover for kvalitetsutviklingen lokalt i forbindelse med implementering av fagfornyelsen.

Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for grunnopplæringen

Komiteen merker seg at regjeringen vil følge opp anmodningsvedtak nr. 886, stortings sesjonen 2017–2018, om en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet i sammenheng med fagfornyelsen etter at læreplanene er ferdig fornyet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er sterkt kritiske til innretningen av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og viser til forslag og merknader i tidligere behandlede saker med krav om endring av systemet. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å redusere bevilgningen på post 21 til lærerspesialistordningen, nasjonalt kvalitetsvurderingssystem og arbeidet med videreutvikling av skolebidragsindikatorer med til sammen 130 mill. kroner. Senterpartiet mener disse midlene kommer bedre til nytte ved å styrke andre kompetansetiltak og kvalitetsutviklingstiltak i budsjettet, og viser til disse medlemmers øvrige merknader i innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at et bredt politisk flertall

støttet innføring av et helhetlig system for kvalitetsvurdering i 2003, og formålet var å forbedre opplæringen gjennom å gi nasjonale og lokale skolemyndigheter tilgang til informasjon om elevenes læringsutbytte, gjennomføring og læringsmiljø. Før innføring av kvalitetsvurderingssystemet var det liten grad av systematikk i kommunens og statens vurdering av kvaliteten på opplæringen. Resultatet var at det var for tilfeldig hva slags kvalitet på opplæringen norske elever fikk. Flertallet mener kunnskap om elevenes faglige utbytte og læringsmiljø er svært viktig for å diskutere hvilke nasjonale og lokale strategier og tiltak som kan bidra til at elevene lærer mer. Flertallet mener dette også er viktig for å sikre at alle barn får den hjelpen de trenger, så tidlig som mulig, og for å sørge for at alle – uavhengig av bakgrunn og bosted – får den støtte de trenger til å lære å lese, skrive og regne.

Flertallet stiller seg derfor uforstående til Senterpartiets kritikk av nasjonale prøver og påstander om hva som regjeringen ivrer etter å bruke dem til. Flertallet mener verken skolebidragsindikatorer eller nasjonale prøver er en fasit. Flertallet mener nasjonale prøver og skolebidragsindikatorer er et av flere verktøy som skoleeier, skoleleder og lærere kan bruke til å analysere og gi bedre tilpasset undervisning til elever som trenger bedre støtte. Flertallet merker seg at det er en sammenheng mellom elever som havner på det laveste nivået på nasjonale prøver og elever som ikke fullfører videregående opplæring, og mener det er viktig at alle elever som henger etter, får god oppfølging tidlig i skolen. Flertallet viser til at det har blitt utviklet analyseverktøy for å bidra til at både lærere, skoleledere og skoleeiere kan følge opp resultatene på en god måte og gi bedre hjelp til elever som sliter faglig eller sosialt. Flertallet viser til Lærerrolleutvalget, som blant annet skriver at kvalitetsvurderingssystemet i første omgang ble oppfattet som et system for å kontrollere hva lærerne og skolene gjorde, men at verktøyene i systemet over tid har blitt et viktig hjelpemiddel for lærerne i undervisning og utvikling i skolen (Dahl, 2016).

Flertallet mener det er uheldig at Senterpartiet ønsker å frata skoleeier informasjon om læringsmiljø, læringsutbytte og gjennomføring i styring av skolene og som grunnlag for kvalitetsutvikling.

Lærere

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring og trivsel i skolen, er en god lærer. Flertallet mener at å satse på læreren er ett av de viktigste politiske grepene som kan tas for å sikre barnas sosiale mobilitet, frihet og muligheter i livet. Flertallet er opptatt av å heve lærernes status, og få flere med riktig kompetanse til å jobbe i skolen lenger. Derfor er

flertallet glad for at regjeringen har innført en femårig lærerutdanning, og satt tydeligere kompetansekrav til søkerne. Det har hatt effekt, og flertallet viser til at andel kvalifiserte førstevalgsøkere til grunnskolelærerutdanningene og lektorutdanning til sammen har økt fra 70 pst. i 2016 til 74 pst. i 2019, og at dette er historisk høyt. Flertallet viser til at hver tiende søker til høyere utdanning ønsket å bli lærer.

Flertallet viser til viktigheten av tiltak som bidrar til at færre med lærerutdanning forsvinner ut til andre yrker, og at god veiledning den første tiden i arbeid kan bidra til at flere blir i skolen. Flertallet viser til at regjeringen gjennom Granavolden-plattformen har forpliktet seg til å følge opp de nasjonale rammene for en mentorordning for nyutdannede lærere. I tillegg vil flertallet peke på regjeringens satsing på å gi lærerne flere karriereveier og muligheter til å spesialisere seg. Lærerspesialistordningen som også inkluderer en større satsing på begynnerspesialister er i så måte et viktig tiltak for å få til dette og støtte oppunder den faglige utviklingen og en økt satsing på tidlig innsats i skolene, og flertallet viser til stortingsmeldingen om tidlig innsats, hvor dette er et sentralt satsingsområde. Evalueringen av de to første årene med ordningen viser at både lærerne og rektorene er positive. Flertallet merker seg at Arbeiderpartiet likevel i sitt alternative statsbudsjett foreslår å kutte 160 av 200 mill. kroner som regjeringen har foreslått å bevilge til ordningen, og at Senterpartiet ønsker å halvere regjeringens foreslåtte bevilgning. Flertallet er bekymret for de potensielle konsekvensene av disse forslagene, at det vil svekke arbeidet med tidlig innsats, samt at det kan gi lærerne færre grunner til å bli i yrket og skolene dårligere tilgang til kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring i skolen. Til tross for stor tverrpolitisk enighet om viktigheten av kvalifiserte lærere har lærermangelen økt dramatisk de senere årene. Andelen som underviste i grunnskolen uten godkjent lærerutdanning, økte fra 3,4 pst. i 2013–2014 og til 5,6 pst. i 2017–2018. Dette tilsvarer en økning på hele 40 pst. og betyr at barn og unge i 1,5 millioner skoletimer blir undervist av personer som ikke er utdannet lærer. I videregående opplæring mangler over 15 pst. av lærerne den nødvendige pedagogiske kompetansen. Disse medlemmer er derfor kritiske til at regjeringen ikke har prioritert rekruttering av lærere høyere på sin politiske dagsorden, men tvert imot har bidratt til å forsterke lærermangelen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser med bekymring at norsk skole går mot en

varslet lærermangel. Både søkingen til og gjennomføringen i lærerutdanningen er for lav. Disse medlemmer mener at for smale opptakskrav frarøver gode framtidige lærere muligheten til å søke, og mener en bør erstatte det rigide mattekravet med mer tilpassede opptakskrav, og samtidig starte en nasjonal rekrutteringskampanje for flere kvalifiserte lærere, særlig rettet mot menn. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår 3 000 nye studie-plasser blant annet rettet mot lærerutdanningene, og som vil bedre oppfølgingen av lærerstudentene, og innføre en forsøksordning med utvidet praksis. Disse medlemmer vil også innføre en tillitsreform i skolen, og viser til representantforslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om dette i Dokument 8:194 S (2017–2018) jf. Innst. 378 S (2017–2018). Når lærerne får mer tid til å være lærere og tillit til å gjøre jobben, tror disse medlemmer flere vil bli lærere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener mangelen på tilstrekkelig kvalifiserte lærere i hele landet er en av de største utfordringene som skolen står overfor i de kommende årene, og viser til Senterpartiets forslag i Dokument 8:115 S (2017–2018), jf. Innst. 243 S (2017–2018) om rekruttering av lærere. Svært mange kommuner rapporterer om vansker med å tiltrekke seg ansatte i alle fag med godkjent kompetanse for undervisning, med det resultatet at andelen elever som undervises av personer uten godkjent lærerutdanning, har økt de senere årene. Situasjonen er vanskelig i hele landet, men er spesielt utfordrende i Nord-Norge, der lærermangelen er størst.

Disse medlemmer viser til at underdekning på kvalifiserte lærere ikke er en ny problemstilling. I de senere årene har regjeringen gjennomført flere politiske beslutninger som forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon. Senterpartiet er kritisk til regjeringens innføring av krav om karakteren 4 i matematikk for opptak til lærerutdanningen, samt at nye kompetansekrav for undervisning er gitt tilbakevirkende kraft og dermed har «avskiltet» mange tusen erfarne lærere. I tillegg fører innføringen av masterutdanning til forskyvning av ferdigutdannede, slik at det i 2021 ikke vil bli uteksaminert nye lærere. I sum forsterker regjeringens politikk en uoversiktlig og uheldig rekrutteringssituasjon i skolen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til representantforslag fra Sosialistisk Venstreparti i Dokument 8:14 S (2018–2019), jf. Innst. 158 S (2018–2019), med forslag til 13 tiltak til en nasjonal satsing for flere lærere. I Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett foreslås det 80 mill. kroner til en rekrutteringspakke for flere lærere i hele grunnopplæringen, 25 mill. kroner for å styrke spesial-

pedagogikken i skolen og 30 mill. kroner for å utdanne og rekruttere flere lærere med spesialpedagogisk kompetanse. Økt lærertetthet vil gi lærerne mer tid og bedre muligheter til å følge opp elevene på en god måte. En tilsitsreform, slik Sosialistisk Venstreparti har foreslått, vil dessuten bidra til å redusere rapporteringsbyrden og en overdreven test- og målstyring av skolen. Lærere som har sluttet i skolen, den såkalte reservestyrken, melder at tid til å gjøre en god jobb, med økt faglig handlingsrom og mindre byråkrati, er viktig for at de skal søke seg tilbake til læreryrket. På sikt vil derfor disse tiltakene bidra til å rekruttere og beholde lærere.

Videre vil dette medlem vise til at Stortinget på initiativ fra Sosialistisk Venstreparti vedtok en styrket veiledningsordning for nyutdannede lærere, slik at alle nyutdannede lærere skulle få et likeverdig og godt tilbud. De første årene i yrket er spesielt viktige ettersom dette er en kritisk fase der mange lærere faller fra. Sosialistisk Venstreparti har foreslått at veiledningsordningen bør forskriftsfestes, og har dessuten i sitt alternative statsbudsjett foreslått bevilget 60 mill. kroner for å frigi tid til veiledning og samarbeid mellom mentor og den nyutdannede ikke bare i grunnskolen, men også i barnehage og videregående opplæring. Dette medlem mener ordningen med lærerspesialister må forankres bedre og ha en annen innretning, slik blant annet Utdanningsforbundet har tatt til orde for.

Lærernorm

Komiteen mener at en kompetent lærer som har tid til å se og støtte hver enkelt elev, er det aller viktigste for både læring og trivsel i skolen. Høyere lærertetthet kan gi mer tid til hver elev og bedre mulighet til å tilpasse opplæringen og kan gi flere den hjelpen og oppfølgingen de har behov for dersom lærerne har riktig kompetanse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har fullfinansiert innføringen av en norm for lærertetthet på maks 15 elever i snitt per lærer på hver skole i 1.–4. trinn, og maks 20 elever i snitt per lærer på hver skole i 5.–10. trinn. En lovfestet minstenorm for lærertetthet sikrer at de samlede lærerressursene står i forhold til antall elever på skolen, uansett bostedskommune. Lærerne er skolens viktigste ressurs, og flertallet vil at barn, uansett hvor i landet de bor, skal sikres bedre og likere tilgang på denne ressursen. Flertallet viser til at lærertettheten har økt de to siste årene, etter å ha vært relativt stabil i årene før. Flertallet viser til tall fra Utdanningsdirektoratet og videre til at det i skoleåret 2018/19 er færre elever per lærer i grunnskolen enn på noe annet tidspunkt de siste ti årene.

IKT i skolen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener skolen har et ansvar for å ruste elevene for å fungere i et samfunn hvor digital kompetanse er avgjørende for å lykkes. Barna må utdannes for den fremtiden de skal møte, og da er kunnskap om hvordan teknologi fungerer, og hvordan man kan bruke den på en trygg og konstruktiv måte, avgjørende.

Flertallet viser til regjeringens digitaliseringsstrategi for grunnopplæringen, som varer til 2021, Framtid, fornying og digitalisering, hvor det slås fast at «Digitale ferdigheter er like grunnleggende som lesing, skriving, regning og muntlige ferdigheter, og inngår i det vi omtaler som kompetanser for det 21. hundreåret». Flertallet støtter dette synet, og er glad for at de nye læreplanene i fagfornyelsen skal bidra ytterligere til å styrke elevenes digitale kompetanse. I de nye læreplanene tar digitale ferdigheter større plass, og elevene skal lære om både digital dømmekraft, kildekritikk, informasjonssikkerhet og programmering.

Flertallet vil også løfte frem at regjeringen har gjort valgfag i programmering på ungdomstrinnet til et permanent tilbud fra 2019. Flertallet viser til at det høsten 2017 ble satt i gang et forsøk med programmering og modellering i videregående opplæring. Flertallet peker på at det teknologiske samfunnet også er et informasjonssamfunn, og at elevene i tillegg til å bruke teknologien, må kunne navigere i og sortere informasjonen som er tilgjengelig på internett. Det er flertallets syn at opplæring i disse ferdighetene er godt ivare tatt i de nye læreplanene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det å kunne bruke IKT og digitale tjenester på en god måte blir en stadig viktigere kompetanse i arbeidslivet, for at elever skal lære mer, og i samfunnet for øvrig. Disse medlemmer mener derfor det må gjøres mer for at barn og unge ikke bare er i stand til å bruke, men også skape digitalt innhold og digitale tjenester, og at alle elever skal få lære koding allerede fra barnetrinnet. Det forutsetter at lærerne har tid til å følge opp hver enkelt elev, og at lærere får bedre tilbud om etter- og videreutdanning i god pedagogisk bruk av digitale læremidler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at norsk skole trenger et teknologiløft, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det er avsatt 50 mill. kroner til dette, inkludert en ny ordning for utvikling og innkjøp av digitale læremidler i forbindelse med fagfornyelsen.

Digitale læremidler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, understreker at gode teknologiske verktøy i skolen er viktig, men at det som er viktigst for elevenes læring, er lærerens kompetanse. Denne kompetansen er for ujevnt fordelt i skole-Norge i dag, så flertallet er glad for at regjeringen de siste årene har tilbudt lærere videreutdanning i blant annet profesjonsfaglig digital kompetanse og programmering. Flertallet viser også til at det er mulig å ta lærerspesialistutdanning i profesjonsfaglig digital kompetanse, og at disse lærerspesialistene vil være viktige når det kommer til å heve den digitale kompetansen i hele det faglige fellesskapet ved skolene. Den allmenne digitale kompetansen blant lærere skal også heves. Flertallet viser til Granavolden-plattformen, som slår fast at regjeringen vil «sikre at lærerutdanning og videreutdanning for lærere integrerer digital kompetanse i alle fag».

Flertallet viser videre til at gode digitale verktøy er viktig for at skolen skal være relevant og for å kunne gi elevene best mulig tilpasset undervisning, slik at de lærer mest mulig. Flertallet viser til regjeringens satsing på dette i Granavolden-plattformen, hvor det står at regjeringen vil «gi skolen et digitalt løft gjennom mer kunnskap om og bruk av digitale læremidler og vekt på utvikling av teknologiforståelse, digital dømmekraft og skaperkraft» og «legge til rette for et åpent og tilgjengelig digitalt læremiddelmarked for elever, lærere, skoleeiere og læremiddelprodusenter, som stimulerer til mangfold og utvikling av smarte digitale læremidler».

Flertallet viser til at det er ca. 180 000 svaksynte barn i Norge i dag, mange av disse er i skolealder. Flertallet viser til fagfornyelsen og behovet for nye lærerverk, og forventer at regjeringen i det videre arbeidet har fokus på å imøtegå denne elevgruppen i utviklingen av både analoge og digitale læremidler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener behovet for økt konkurranse i utvikling av digitale læremidler er helt nødvendig og avgjørende for nyskaping på feltet, og for å sikre at skolen ikke blir hengende etter i det digitale paradigmeskiftet. Disse medlemmer ønsker derfor å innføre en ny nasjonal ordning for digitale læremidler som stimulerer kommunesektoren til innkjøp av digitale læremidler, og som øker innovasjon og utvikling i et åpent mangfoldig edtech-marked. Disse medlemmer vil trekke frem den danske modellen som et eksempel på en slik ordning som fungerer godt, der den danske stat har opprettet en fondsordning for å stimulere til kjøp i markedet, og friheten til å velge løsninger ligger hos læreren. Skolene får tilbakebetalt 50 pst. av investeringen om de kjøper digitalt, og det er opprettet enkle kriterier for

hvem som kan levere til danske skoler, samt en lett tilgjengelig materialplattform som er utstillingsvindu for digitale læremidler. Disse medlemmer mener det er et akutt behov for en lignende helhetlig ordning i Norge.

Disse medlemmer er bekymret for at digitaliseringen i skolen går for sent, og at forskjellene på hva ulike kommuner tilbyr elevene, får fortsette å vokse. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke har fulgt opp Stortingets vedtak bedre, og ber igjen regjeringen utrede en fondsmodell for digitale læremidler.

Skolebibliotek

Komiteen vil understreke at skolebibliotekene og bibliotekarenes fagkompetanse har en viktig funksjon i elevenes læringsarbeid, når det gjelder tilgang på litteratur, formidlingskompetanse osv. Komiteen viser til at rik tilgang på god litteratur vekker elevenes leseengasjement. Skolebibliotekene kan derfor spille en viktig rolle i en elevs faglige, språklige og sosiale utvikling. Skolebibliotekaren er avgjørende for at barna skal få nødvendig oppfølging og kan støtte opp under elevenes læring ved å stimulere til lese lyst og fremme utviklingen av et godt språk. Komiteen viser til at det er svært store forskjeller i landets skolebibliotek. De beste bibliotekene er å finne som et hjerte i skolen, og bibliotekaren er aktivt involvert i alt arbeid på skolen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det også finnes skolebibliotek som i praksis er ubemannet, og som har svært små innkjøpsbudsjetter. Kravet til rapportering om eget skolebibliotek er svakt, og rapporteringen foregår på en måte som gjør at det er ingen som har en fullgod oversikt over tilstanden i norske skolebibliotek. Disse medlemmer mener regjeringen må se på oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåer, og blant annet se på samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør regjeringen se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle i samarbeid med bibliotekene.

Disse medlemmer viser til at i forskrift til opplæringsloven heter det:

«Skolen skal ha skolebibliotek med mindre tilgang til skolebibliotek er sikra gjennom samarbeid med andre bibliotek.»

Denne formuleringen stiller ingen krav til kvaliteten på det aktuelle skolebiblioteket, noe som fører til store forskjeller. Disse medlemmer registrerer at forskriften heller ikke stiller krav til hvordan samarbeidet med andre bibliotek skal være. Det finnes flere gode

eksempler på kombinasjonsbibliotek der biblioteket som er på skolens område, fungerer både som skolebibliotek og som folkebibliotek. Dette er en modell som bør vurderes utviklet flere steder. For å sørge for at alle skoleelever får et like godt tilbud om skolebibliotek, har disse partiene foreslått at det bør utredes og foreslås en egen lov om skolebibliotek som stiller klare kvalitetskrav til den enkelte skole. Videre bør rapportering om skolebibliotek flyttes fra Nasjonalbiblioteket og innlemmes i grunnskolens informasjonssystem (GSI).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at regjeringen har lagt frem Nasjonal Bibliotekstrategi 2020–2023, og et av tiltakene er at ansvaret for å hente inn statistikk om skolebibliotek skal overføres fra Nasjonalbiblioteket til Utdanningsdirektoratet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett har foreslått å sette av 30 mill. kroner til langsiktige prosjekter for bibliotekene, og 20 mill. kroner til et nasjonalt biblioteksløft under Kulturdepartementets budsjett.

En mobbefri skole

Komiteen vil vise til at en inkluderende fellesskole hvor alle barn kan lære, lykkes og trives, trenger flere kvalifiserte lærere, skolehelsesøstre og andre ansatte som for eksempel miljøarbeidere som kan se og følge opp hvert enkelt barn, og har tid og mulighet til å styrke elevfellesskapet gjennom trivselsfremmende tiltak. Elevene og elevrådet må trekkes aktivt med i arbeidet og oppleve reell medbestemmelse over sin skolehverdag. Dette fokuset blir spesielt viktig når fagfornyelsen innføres høsten 2020, hvor det blir spesielt viktig at elevene får reell medvirkning i undervisningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er svært opptatt av at alle barn får en god og trygg skole- og barnehagehverdag, og mener det må være nulltoleranse for mobbing i skolen. Flertallet er glad for at det nye lovverket som ble innført i 2017 understreker dette, og at regjeringen har fulgt opp med betydelige midler til kompetanseheving og innføring av mobbeombud i alle fylker. Flertallet merker seg at innsatsen mot mobbing er mer enn tredoblet siden 2016, og at regjeringen foreslår i 2020 å videreføre det viktige arbeidet med å heve kompetansen i norsk skole og barnehage til å forebygge, avdekke og håndtere mobbing. Flertallet viser til at foreløpig evaluering av den nye mobbeloven tyder på at endringene ser ut til å virke i tråd med intensjonen, og at aktivitetsplikten gjør at flere elever blir tatt på alvor. Flertallet er glad

for at kampen mot mobbing er et av regjeringens viktigste satsingsområder. Trygge rammer og et godt læringsmiljø er avgjørende for barns psykiske helse, læring og trivsel.

Flertallet viser videre til at regjeringen har varslet et strengere og tydeligere regelverk for psykososialt barnehagemiljø.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringen har brukt for lang tid på oppfølgingen av Djupedal-utvalgets anbefalinger, og at tiltakene på forebygging av mobbing har vært for få. Disse medlemmer mener det er viktig med et bredt syn på hva som trengs for å fremme god læring, med større fokus på trivsel, helse og anti-mobbetiltak. Mobbing går ut over barns livsglede, helse og trygghet, det hindrer læring og kan gi langvarige, alvorlige helseproblemer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås et kompetanseløft for alle ansatte i skolen, å ansette 100 miljøarbeidere på skolene med størst læringsmiljøutfordringer og å innføre den vellykkede modellen med beredskapsteam mot mobbing og vold for alle kommuner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås over en halv mrd. kroner for å sikre skolene flere lærere, spesialpedagoger og skolehelsesøstre, samt forslag som skal skape en mer praktisk og variert skoledag, med mer kreativitet, fysisk aktivitet og skolemat. Dette medlem vil videre understreke at arbeid for et inkluderende og godt skolemiljø må prioriteres av lokale utdanningsmyndigheter og skolens ledelse, slik at dette gjennomsyrrer alt arbeid i skolen og ikke blir gjenstand for skippertak i ny og ne. Dette medlem mener at systematisk og langsiktig arbeid med skolemiljø har positiv effekt, og at det er nødvendig at nasjonale myndigheter stiller ressurser og kompetanse til rådighet for å veilede og støtte skoler og skoleeiere i deres arbeid for en inkluderende fellesskole. Dette medlem vil derfor understreke viktigheten av at dette arbeidet prioriteres og videreutvikles videre.

Skolemat og frukt

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at et sunt og riktig kosthold er en viktig forutsetning for både trivsel, velvære og læring, og at inntak av mat og drikke i løpet av skoledagen er nødvendig for å opprettholde konsentrasjon og energinivå. Flertallet vil vise til den nevnte rapporten «Hva spiser elevene på skolen?», som også viser at de al-

ler fleste spiser normal og sunn mat på skolen. Flertallet mener at et styrket samarbeid mellom skole og hjem vil kunne bidra til å følge opp og bevisstgjøre foreldrene på det ansvaret de har for barnas kosthold, samt på betydningen av at barna spiser sunt og riktig.

Flertallet viser også til de nye faglige retningslinjene for skolemåltid som skal bidra til å øke andelen skoler som faktisk følger disse. I en kartlegging fra 2013 ble det nemlig avdekket at andelen skoler som hadde organisert skoledagen slik at elevene fikk minst 20 minutters spisepause, bare var 55 pst. for barnetrinnet (1.–4. trinn) og 38 pst. for mellomtrinnet (5.–7. trinn). Flertallet mener skoleeieres innsats på dette området vil kunne bidra betydelig til at flere elever spiser skolemat hver dag.

Flertallet viser videre til at det er mulig for skoleeiere å beslutte lokalt hvordan man skal følge opp anbefalingene fra Helsedirektoratet vedrørende mat i skoletiden. Dette kan være fra å gjennomføre holdningskampanjer overfor foreldre og elever om betydning av å ta med matpakker med sunt innhold, til å innføre ulike ordninger for matservering i skoleeiers regi. Mange skoler og kommuner har allerede slike ordninger og har høstet positive erfaringer med det, og flertallet stiller seg positiv til lokale initiativ på dette området.

Flertallet vil påpeke at en nasjonal ordning med gratis skolemåltider til alle i grunnskolen i liten grad tar hensyn til lokale prioriteringer og muligheter, behov ved den enkelte skole eller hva foreldre og elever etter spør innenfor rammen av sunn og ernæringsrik skolemat. I tillegg vil en nasjonal ordning medføre betydelige investerings- og driftskostnader som kunne gått til arbeidet med å styrke kvaliteten i skolen. Flertallet er opptatt av at det viktigste for elevenes læring og mestring prioriteres først, og at kommuner får mulighet til å prioritere lokalt. Flertallet viser til at flere kommuner og skoler har større utfordringer med elever som sliter i grunnleggende ferdigheter og få som fullfører videregående opplæring enn andelen som ikke har med medbrakt matpakke hjemmefra.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er et av få land i Europa som ikke har skolemåltid. Disse medlemmer mener at tilbud om sunn mat i løpet av skolehverdagen er et effektivt grep for bedre læring og bedre folkehelse. Feilernæring, overvekt og livsstilsykdommer er økende blant norske barn og unge. Disse medlemmer mener en skolematordning med brød, frukt og melk vil være en gavepakke for både barna og foreldrene, og for skolen. Sunn skolemat i magen gjør at hodene blir klarere og mer konsentrert for å lære mer, og mat på skolen vil sørge for at alle barn, uansett foreldrenes økonomi, får et ordentlig måltid om dagen. Disse medlem-

mer viser til at Folkehelseinstituttet nevner det som en av de mest åpenbare tiltakene for å utjevne sosiale helseforskjeller.

Disse medlemmer vil vise til at forskning bekrefter at foreldrenes bakgrunn og ressurser har stor betydning for barnas fysiske aktivitetsnivå, kostholdsvaner og forekomst av overvekt. Likevel har høyresiden en lang tradisjon for å motarbeide forslag om mer fysisk aktivitet eller sunnere mat i skolen. Dette har blant annet kommet til syne ved at regjeringen Solberg fjernet ordningen med gratis frukt og grønt, som ble innført av den rød-grønne regjeringen. Elevene på alle landets ungdomsskoler, samt 1–10-skolene, fikk gratis frukt og grønt fra 2007 til 2014. To store forskningsprosjekter har evaluert effekten, og dommen er krystallklar: Gratis frukt og grønt gir sunnere barn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som foreslår å starte innføring av skolemat for 150 av landets kommuner og i videregående skole for halvparten av landets fylker fra høsten 2020. Ordningen skal være et spleiselag mellom stat og kommune/fylke, der staten tar 50 pst. av regningen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene, herunder rom for 127 mill. kroner for å gjeninnføre gratis skolefrukt på alle ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler fra høsten 2020.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 390 mill. kroner over kap. 714 på helsebudsjettet til gratis skolemat på 8.–10. trinn. Dette er starten på en opptrapping der målet er at alle barn og ungdommer i grunnopplæringen skal få tilbud om et gratis skolemåltid i løpet av dagen. Dette medlem er opptatt av at elever trenger påfyll av næring for å kunne arbeide, lære og yte. Mette barn lærer best. Samtidig er det ingen tvil om at dette har stor betydning for folks helse. Stillesitting og usunn mat har skapt en fedmeepidemi blant barn i hele den vestlige verden. Usunne vaner i barndommen fører til dårlig helse seinere i livet. Dette medlem er overbevist om at dersom vi satser på sunn mat og fysisk aktivitet i skolen i dag, kan vi spare store summer på helsebudsjettene i morgen. Dette medlem mener det er oppsiktsvekkende at Norge, som et av ytterst få land i Europa, ikke har tatt seg råd til å innføre skolemat. I Norden er det bare Norge som ikke har et slikt tilbud. I vårt naboland Sverige har de fleste barn hatt gratis skolemat i over 50 år allerede. Dette medlem mener det nå er på tide at også vi også kommer etter. Sosialistisk Venstreparti vil finansiere ordningen over helsebud-

sjettet, slik at det skal ikke tas av ressursene i skolen. I stedet for store skatteuttak til de rikeste har vi råd til en skole med flere lærere, mer fysisk aktivitet og gratis skolemat. Det er godt forskningsmessig dokumentert at en slik skoledag sannsynligvis vil bidra til mer læring og økt trivsel for alle.

Skolefritidsordning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har gjennomført forsøk med gratis skolefritidsordning/aktivitetsskole (SFO/AKS) som ledd i områdesatsing i utvalgte byer rundt om i landet. Flertallet viser videre til at regjeringen foreslår å bevilge 58 mill. kroner for å innføre inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1.–2. trinn fra og med høsten 2020, og 21 mill. kroner til gratis SFO for elever på 5.–7. trinn med særskilte behov. Flertallet viser til at regjeringen nylig har lagt frem stortingsmeldingen om tidlig innsats og hvor satsinger og innholdet i SFO også er en del av stortingsmeldingen. Her pekes på hvordan SFO kan bidra til en god oppvekst, sosial utjevning og også inngå som en del av arbeidet med tidlig innsats. Flertallet registrerer at Arbeiderpartiet er kritisk til regjeringens reduksjon til rapportering for utdanningssektoren, hvor blant annet et punkt om kartlegging av ansatte i SFO er tatt ut. Flertallet merker seg at det er lettere å være positiv til å redusere det totale trykket av rapporterings- og dokumentasjonskrav enn å fremme konkrete forslag til hvilke rapporteringer som bør fjernes. Flertallet vil trekke frem at SFO/AKS varierer i innretning og innhold rundt om i landet og at kommunene har ulike satsinger for å bidra til et godt tilbud basert på lokale behov og tilgang på ulike kompetanse. Flertallet har tillit til at kommunene innenfor disse rammene vil følge opp med satsing på kvalitet og innhold i SFO-tilbudet lokalt, uavhengig av nasjonale rapporteringskrav.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det i dag er 100 000 barn som ikke deltar i skolefritidsordning eller aktivitetsskole. Rapporten «Lek og ikke-pedagogikk for alle – nasjonal evaluering av SFO» fra 2018 viser at mange familier velger bort SFO fordi prisen er for høy. For barna er konsekvensen at de ikke får delta i leken, læringen og fellesskapet etter skoletid, og mange av disse barna er blant dem som kunne hatt aller størst glede av et godt SFO-tilbud. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet har mål om gratis SFO-tilbud for de yngste elevene og vil begynne innføringen av gratis SFO etter skoletid for 1.-klassingene med 5 timer gratis i uka fra høsten 2020, og at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslås å bevilge 273 mill. kroner til dette.

Disse medlemmer viser til at de ansattes kompetanse er den viktigste kvalitetsfaktoren også i SFO og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett foreslår å bevilge 30 mill. kroner til å styrke kvaliteten i SFO med bedre innhold og flere kvalifiserte ansatte.

Videre har disse medlemmer merket seg at regjeringen avsluttet den eneste jevnlige nasjonale kartleggingen av SFO-ansattes kompetanse etter skoleåret 2014/2015. Disse medlemmer er kritiske til at regjeringen har fjernet en viktig kilde til informasjon om kompetanse og kvalitet i skolefritidsordninger, og ikke lenger kan svare på spørsmål om utviklingen i SFO-ansattes kompetanse.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg regjeringens bekymring for at mange familier med lav inntekt opplever foreldrebetalingen som en barriere mot å bruke SFO. Sosialistisk Venstreparti mener imidlertid ikke at inntektsgradert foreldrebetaling er en god løsning. Dette medlem vil vise til at det rød-grønne byrådet med sin satsing på gratis kjernetid i Oslo kommune har økt deltakelsen betydelig og gitt mange flere barn muligheter til å delta i det sosiale fellesskapet. Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 50 mill. kroner til å styrke kvaliteten og deltakelsen på SFO/AKS i hele landet. En skolefritidsordning med god kvalitet og som inkluderer alle barn, er en viktig støtte til skolens læringsarbeid og barnas språklige og sosiale utvikling. Dette er en god start på veien til en heldagsskole for alle. På sikt mener dette medlem at kvaliteten og et likeverdig tilbud best kan ivaretas ved å utvide skoledagen for elever på barnetrinnet. Når en overfører tid fra skolefritidsordningen til skoletiden, vil skoledagen kunne gjøres mer praktisk og variert med mer fysisk aktivitet og inneholde et kunst- og kulturtilbud som er gratis for alle. Når en overfører tid fra skolefritidsordningen til skoletiden, vil alle elever også kunne gjøre lekser på skolen med hjelp fra kvalifiserte lærere og ha fri når de kommer hjem. Dette medlem mener at Sosialistisk Venstrepartis plan for en heldagsskole vil sikre elevene en mer helhetlig skoledag som støtter opp under skolens brede kunnskapsyn, og som gir mer tid til lek, fysisk aktivitet, familie og fritid.

Skolehelsetjeneste

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at en viktig tjeneste for barn og unge er helsestasjons- og skolehelsetjenesten. I perioden 2013–2020 har regjeringen bevilget over 1,3 mrd. kroner til denne tjenesten. Det har vært en betydelig årsverksutvikling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten etter 2013, ifølge tall fra SSB. Fra 2013 til 2017

økte antall årsverk med nesten 1 000 (975 årsverk). På grunn av et tidsseriebrudd i SSB-tallene er ikke periodene 2013–2017 og 2017–2018 helt sammenlignbare. I perioden 2013–2017 økte antall helsesykepleiere med 544 årsverk. Fra 2017 til 2018 økte de med 125 årsverk. For å gi bedre informasjon om blant annet rusmidler vil flertallet at informasjon om betydningen av levevaner for psykisk helse skal inkluderes på ung.no.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at forskning og undersøkelser viser at stress og psykiske helseplager øker hos ungdom, og at testpress og målstyring i skolen er én av flere medvirkende årsaker til dette. Disse medlemmer mener det bør innføres en tillitsreform i skolen, som skal redusere antall tester og fjerne målstyring basert på konkurranse og rangering.

Disse medlemmer mener det er behov for å forebygge psykiske helseplager blant barn og ungdom, og at innretningen av skolen er viktig i så måte. Men det er også behov for å gi et bedre tilbud til helsetjenesten rettet mot elever og studenter, både bedre tilgjengeligheten og kapasiteten i skolehelsetjenesten, og også bedre tilbudet til de elevene som har psykiske lidelser. Med regjeringens sykehuspolitikk har psykisk helsevern ikke fått den nødvendige satsingen, og sengekapasiteten bygges stadig ned. Verst går dette ut over barne- og ungdomspsykiatrien og distriktpspsykiatriske sentre (DPS), som flere steder i landet opplever kutt i sine budsjetter. Regjeringen har fremmet en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse som etter disse medlemmers mening ikke er finansiert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at samfunnet må ta på større alvor at så mange unge opplever at skolerelatert stress og press gjør dem syke, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som prioriterer et løft for skolehelsetjenesten med økt bemanning, styrket kompetanse og bedre tilgjengelighet. Disse medlemmer mener skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig for alle elever hver dag, ha kompetanse på psykisk helse og også være tilgjengelig digitalt for ungdommen.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet samlet foreslår å sette av 125 mill. kroner til utvikling av skolehelsetjenesten, hvorav 100 mill. kroner til flere helsesykepleiere og 25 mill. kroner til en digital ungdomshelsesatsing, herunder e-helsesøstre, og for å styrke kompetansen på vold og overgrep blant ansatte i skolehelsetjenesten.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett for 2020 med forslag om både en styrking av lavterskeltiltak i kommunene og behandlingstilbud på sykehus generelt

og økt støtte til psykisk helsetilbud til studenter spesielt. I Senterpartiets alternative budsjettforslag inngår også forslag om flere studieplasser for å øke rekruttering av helsesykepleiere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil i den forbindelse vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øremerke 250 mill. kroner til helsetasjoner og skolehelsetjenesten i grunnskolen og 80 mill. kroner utover regjeringens forslag til en styrket skolehelsetjeneste i videregående opplæring.

Seksualitetsundervisning

Komiteen mener det er på høy tid å fornye seksualitetsundervisningen i skolen og barnehagen, slik at barn og ungdom lærer mer om grensesetting, seksualitet, relasjoner og følelser, og at de ansatte gis mer kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold, normer og ulike familieformer. Komiteen merker seg at regjeringen mener at temaet skal dekkes gjennom flere fag i fagfornyelsen.

Komiteen viser videre til merknader under kap. 225 post 74 og 75.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås en økning på 20 mill. kroner for å styrke seksualundervisningen i skolen. Dette medlem vil videre vise til Dokument 8:75 S (2017–2018), jf. Innst. 208 S (2017–2018), der representanter fra Sosialistisk Venstreparti fremmet tolv forslag til tiltak mot seksuell trakassering, og der flere av tiltakene handlet om å styrke skolens arbeid for å forebygge og redusere seksuell trakassering, blant annet gjennom å øke elevenes og lærernes kompetanse og bevissthet.

Utstyr i ungdomsskolen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil ha en skole som er mindre stillesittende og teoretisk, og som har mer praktisk undervisning, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å innføre den praktiske skolesekken og et utstyrløft på ungdomstrinnet, slik at alle elever får prøve seg i praktiske ferdigheter, lære mer om fagarbeid og får en mer praktisk undervisning. Det settes av 50 mill. kroner spesielt til et utstyrløft i ungdomsskolen, for å øke motivasjonen og rekrutteringen av fagarbeidere, og disse medlemmer vil opprette en ny søkbar ordning der kommuner får 50 pst. av kostnader dekket for å kjøpe inn nytt utstyr til skoleverksted, som utstyr til sløydslal, makerspace og 3D-printere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er nødvendig å anerkjenne de praktiske fagene og elevenes ferdigheter og kunnskap i praktiske

fag høyere enn i dag. For å gjøre undervisningen motiverende og relevant mener disse medlemmer det er nødvendig med tilgang på spesialrom og oppdatert utstyr for å styrke undervisningen i praktiske og estetiske fag både i barneskolen og ungdomsskolen.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å styrke kommunenes økonomi med 2,5 mrd. kroner mer enn regjeringens budsjettforslag.

Styrke de praktiske og estetiske fagene i skolen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for situasjonen til de praktiske og estetiske fagene i skolen. I dag har to av fem lærere som underviser i musikk på grunnskolen, ingen faglig fordypning i faget. Kun en av fem kunst- og håndverklærere har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, og nesten halvparten har ingen fordypning i faget. Disse medlemmer mener at et viktig bidrag for å motvirke dette vil være å benytte kompetansen til kommunenes kulturskolelærere. Det finnes over 4 000 kulturskolelærere rundt om i de norske kommunene. Disse medlemmer mener at disse lærerne kan bli en betydelig ressurs i arbeidet med å øke andelen lærere med kompetanse i de praktisk-estetiske fagene, samt at læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskolene og kulturskolen i fagene musikk og i kunst og håndverk.

Disse medlemmer mener den praktisk-estetiske opplæringens plass i skolen må styrkes, og skolen må vektlegge kunst og håndverksfaglig og kulturell kompetanse som et viktig verktøy for utviklingen av elevens kritiske sans, nysgjerrige kreativitet og for bedre å kunne møte kompetansebehovene i framtidens samfunns- og arbeidsliv, jf. Ludvigsen-utvalgets anbefalinger (NOU 2015:8). For å lykkes med dette mener disse medlemmer at skolemyndigheter, skoleeiere, skoleledelse og lærere må ha et bevisst ønske om og en vilje til også å satse på kunst- og kulturfag i opplæringen. Men disse målene kan ikke nås uten at læreren besitter den nødvendige kompetanse i både selve fagene og i den relevante didaktikken og pedagogikken. I dag er det for mange lærere uten, eller med for lav, kompetanse i skoleverket. Bare én av fire musikkklærere har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Én av fem lærere i kunst og håndverk har minst 60 studiepoeng. Disse medlemmer mener Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen har en viktig rolle i å bidra til økt kvalitet, engasjement og interesse innenfor fagområdet kunst, kultur og kreativitet i barnehage og skole, og i samarbeid med Nord universitet bidra til kompetanseutvikling innenfor kunst- og kulturfag i skolene og barnehagene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at for å øke senterets kapasitet i dette viktige arbeidet har Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett foreslått å øke bevilgningen til senteret med 3 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at lærerutdanningene allerede har lagt vekt på å tilby pedagogisk kompetanse som er relevant for kulturskolen. Dette bidrar også til at de ferdige kandidatene kan tilsettes i stillinger som er delt mellom grunnopplæringen og kulturskolen. Flertallet vil videre vise til at regjeringen i tillegg vil kartlegge om det er behov for ytterligere tiltak for å rekruttere flere ansatte i kulturskolen til å ta PPU.

Fag- og yrkesopplæring tilpasset behovene i arbeids- og næringslivet

Komiteen viser til at Norge vil ha stort behov for personer med gode yrkesfaglige kvalifikasjoner i tiden som kommer, spesielt i næringslivet. Den siste kartleggingen av behovet for fagkompetanse gjennom «Kompetansebarometer» fra NIFU/NHO melder at 6 av 10 bedrifter trenger flere fagarbeidere. Bare innen bygg og anlegg vil Norge mangle 30 000 fagarbeidere innen 2030 ifølge tall fra SSB. I denne forbindelse er det derfor viktig å legge til rette for at flere kan utdanne seg innen yrkesfagene.

Komiteen merker seg at søkertallene til yrkesfag i videregående opplæring høsten 2019 følger opp rekordåret 2018, og at det fortsatt er om lag like mange søkere til yrkesfag som studieforbereidende fag. Komiteen merker seg at 5,2 mill. kroner gikk til yrkesfagene år i 2018. Komiteen mener regjeringen må bidra til at skoleeiere får formidlet læreplasser og sikret høyere gjennomføring. Å sikre kvalifiserte lærlinger mener komiteen henger sammen med å sikre kvalifiserte yrkesfaglærere. Oppdatert kunnskap hos rådgivere om lærerhospitering er ett virkemiddel. Komiteen vil trekke fram at flere organisasjoner i komiteens budsjett høring poengterte et økende behov for fagarbeidere, og en manglende sammenheng mellom antall lærlingplasser og behovet i arbeidslivet. Komiteen mener kostnadskrevenne fag må få kompensert for utgifter til utstyr og læringsarenaer slik at lærlingene har kompetansen som trengs som ferdig utdannede fagarbeidere i arbeidslivet.

Komiteen vil peke på at fleksible utdanningsløp med vekslingsmodell der opplæringen skjer både i skole og bedrift gjennom hele utdanningsprogrammet er et viktig tilbud for elever som blir motivert av praktiske utfordringer. Sammenhengen mellom teori og praksis må være tydelig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til yrkesfagløftet. Yrkesfagene har over flere år vært et prioritert område for regjeringen, og i budsjettet for 2020 foreslår regjeringen blant annet 25 mill. kroner i utstyrsstipend og opprettelse av 100 nye studieplasser på fagskolene. Videre viser flertallet til budsjettenigheten der det foreslås en bevilgning på 25 mill. kroner til bedre utstyr på yrkesfaglinjene i videregående skole. Flertallet vil understreke at de videregående skolene er fylkeskommunenes ansvar, men at regjeringen som et ledd i yrkesfagsatsingen tilfører ekstra statlige midler til teknisk utstyr på yrkesfaglinjene.

Flertallet viser til regjeringens store satsing på yrkesfagene. Mesterbrev er like viktig som en mastergrad, og Norge har et stort behov for flere med fag- og yrkesutdanning. Flertallet registrerer at det for andre år på rad er flere som søker seg til yrkesfag enn til studie-spesialisering. Det er fortsatt behov for at enda flere søker seg til yrkesfag, og det er derfor svært positivt at det er innført et nytt, praktisk og arbeidslivsrettet håndverksfag som valgfag i ungdomsskolen høsten 2019 for å gi flere elever mulighet til yrkesretting tidligere.

Flertallet er positivt til at regjeringen fortsetter å satse tungt på yrkesfagene, fortsetter yrkesfagløftet i samarbeid med skoleeierne og partene i næringslivet, og at regjeringen jobber helhetlig med utvikling av yrkesfagene og høyere yrkesfaglig utdanning. Flertallet viser til Granavolden-plattformen og regjeringens ambisjon om at yrkesfagene skal bli mindre teoritunge og mer praktisk rettet, og bedre tilpasset arbeidslivets behov. Flertallet ser frem til den nye tilbudsstrukturen for yrkesfagene som trer i kraft i 2020, med blant annet mer og tidligere spesialisering og yrkesretting av felle-fagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener utfordringer knyttet til frafall i videregående opplæring og særlig yrkesfag fortsatt er for høyt, og at regjeringen må støtte initiativ for å tilby yrkesfagelever læringsstøtte for å fullføre sitt utdanningsprogram. Avslutning av FYR-prosjektet og tilskudd til permitterte og oppsagte lærlinger og lære-kandidater, i tillegg til tiltak for oppfølging av ungdom utenfor opplæring og arbeid som ble avsluttet i 2019, bør etter disse medlemmers vurdering bli fulgt opp for å sikre at yrkesfagelever opplever relevant opplæring, og at unge som faller fra, ikke mister all oppfølging.

Disse medlemmer vil følge satsingen på nasjonalt lærlingtorg for enklere formidling av læreplasser, og mener fylkeskommunene må involveres. Disse medlemmer viser til proposisjonen og forslaget om å

reduere bevilgningen til arbeid med rekruttering av læ-rebedrifter i fylkene fra 20 mill. kroner i 2019 til 12,5 mill. kroner i 2020, som følge av at det blir færre fylkeskommuner.

Disse medlemmer merker seg at yrkesfaglærer-løftet har gitt særlig effekt innen helse- og oppvekstfag og elektro-fag, og mener regjeringen må sørge for at yrkesfaglærere innen flere utdanningsprogram får hospitering og tilbud om etter- og videreutdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås et løft for yrkesfagene med en yrkesfagmilliard i denne stortingsperioden og til sammen 250 mill. kroner mer enn regjeringen foreslår for 2020. Disse medlemmer viser til SSBs analyser, som anslår at Norge kan komme til å mangle 90 000 fagarbeidere i 2035, som kan svekke konkurransekraften til næringslivet og kvalitet og kapasitet i våre felles velferdstjenester. Disse medlemmer er bekymret for utviklingen på flere yrkesfag, og vil trekke fram at det over tid har vært en nedgang i antall søkere og elevtall på teknisk og industriell produksjon. Dette er et av fagene bedriftene i NHOs kompetansebarometer trekker fram at de særlig vil trenger flere fagfolk med i framtiden. Disse medlemmer mener også den gledelige økningen i søking til helse- og oppvekstfag må følges opp med flere skoleplasser og læreplasser, slik at Norge kan unngå den store mangelen på helsefagarbeidere med yrkesfagutdanning som SSB anslår.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet vil ha en nasjonal læreplassgaranti for alle kvalifiserte søkere med ungdomsrett. Det er uakseptabelt at det hvert år er 7 000–8 000 søkere som blir stående i kø uten å få læreplass til å fullføre utdanningen sin. En nasjonal læreplassgaranti må utarbeides sammen med partene i arbeidslivet, og gjennom å lære av erfaringene til de mange lokale prosjektene som er igangsatt. Disse medlemmer vil særlig peke på Nordland fylkeskommune, som høsten 2019 startet arbeidet med å innføre en læreplassgaranti som skal gjelde alle lærefag og hele fylket. Disse medlemmer mener første steg mot en nasjonal læreplassgaranti er å etablere og hente erfaringer fra flere store forsøk med læreplassgaranti, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 50 mill. kroner for at flere fylker, kommuner og skoler prøver ut læreplassgaranti.

Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet som del av yrkesfagsatsingen i sitt alternative statsbudsjett foreslår å bevilge 100 mill. kroner til å oppdatere utstyret på yrkesfaglige programmer, 45 mill. kroner til å øke lærlingtilskuddet med 2 000 kroner per lærling, 20 mill. kroner til å innføre tilskudd til bedrifter som gir yrkesfagelever praksis under opplæringstiden i skole og 20 mill. kroner til stipend for å få flere dyktige

fagarbeidere til å utdanne seg videre til yrkesfaglærere. Disse medlemmer mener en god yrkesfagopplæring må begynne før videregående, og vil derfor gi elevene mer praktisk læring fra første år i grunnskolen. Disse medlemmer viser i den sammenheng til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 50 mill. kroner til at skolene skal få bygge skoleverksteder, ruste opp sløydaler og lage nye typer praktiske læringsarenaer. Satsingen er rettet mot ungdomsskolene, og er foreslått som et spleiselag mellom stat og kommune.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i en årrekke har arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse, og har foreslått en rekke tiltak, både for å gjøre grunnopplæringen mer praktisk rettet, heve kvaliteten i fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for å velge yrkesfag. Endringene i arbeidslivet gjør det nødvendig å vurdere om fagopplæringen i dag samsvarer med den kompetansen arbeidslivet trenger. Det er fortsatt et problem med høyt frafall i videregående opplæring, og størst er frafallet innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, som foreslår et reelt løft for yrkesfagene med en helhetlig yrkesfagspakke på til sammen 300 mill. kroner, og viser til merknader som omhandler de ulike elementene i denne innstillingen.

Disse medlemmer savner en mer offensiv og helhetlig tilnærming fra regjeringen til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder videreutdanning for yrkesfaglærere. Dette gjelder blant annet behovet for at langt flere yrkesfaglærere gis anledning til hospiteringsopphold i bedrifter, for på den måten å få oppdatert kunnskap og kontakt med det arbeidslivet som deres elever skal inn i, både i læretida og etter hvert som fagarbeidere.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke bevilgningen over post 22, øremerket tilskudd til hospitering for yrkesfaglærere, med 10 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at frafallet i videregående skole fremdeles er altfor høyt, og særlig for gutter på yrkesfag. Dette medlem mener regjeringen gjør for lite for å motvirke frafall og oppfylle målene som staten og arbeidslivets parter er blitt enige om i samfunnskontrakten. Dette medlem vil også understreke viktigheten av å styrke kvaliteten på opplæringsstilbudet elevene får

i skolen. Nok kvalifiserte lærere er en nøkkelfaktor for at alle elever skal få like gode muligheter for å lære, lykkes og trives. Det er bekymringsfullt at 15 pst. av dem som underviser i videregående opplæring, mangler pedagogisk utdanning. Sosialistisk Venstreparti har derfor fremmet forslag for Stortinget om en nasjonal satsing for å rekruttere flere lærere samt innføre en nasjonal norm for økt lærertetthet med maksimalt 12 elever per lærer på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Dette medlem vil understreke viktigheten av å utvikle en god og attraktiv yrkesfaglærerutdanning som er tilpasset sektorens særegenhet og behov.

Dette medlem etterlyser en mer offensiv og helhetlig tilnærming fra regjeringen til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder videreutdanning for yrkesfaglærere. Dette gjelder blant annet behovet for at langt flere yrkesfaglærere gis anledning til hospiteringsopphold i bedrifter, for på den måten å få oppdatert kunnskap og kontakt med det arbeidslivet som deres elever skal inn i, både i læretida og etter hvert som fagarbeidere.

Dette medlem vil i den forbindelse vise til det viktige arbeidet for å utvikle og drifte en desentralisert yrkesfaglærerutdanning som gjøres ved OsloMet, og mener et senter for etter- og videreutdanning av yrkesfaglærere og instruktører ved Universitetet i Agder vil være viktig i så måte.

Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det utover regjeringens budsjettforslag foreslås bevilget 100 mill. kroner til fylkeskommunenes arbeid med å styrke gjennomføringen på yrkesfag.

Utstyr i yrkesfag

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til Granavolden-erklæringen, der det slås fast at regjeringen vil «Utvikle modeller som bidrar til oppdatert og kvalitetssikret utstyr ved de yrkesfaglige studieretningene, og øke utstyrsstipendet for de dyrere yrkesfaglige studieretningene». Flertallet vil be regjeringen vurdere ulike tiltak for innkjøp av teknisk utstyr på yrkesfaglinjene, og komme tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett for 2020. Flertallet vil trekke frem gaveforsterkningsordning som en av ordningene som bør vurderes. En gaveforsterkningsordning vil medføre at næringslivet i enda større grad investerer i oppdatert utstyr til skolene.

Flertallet viser til budsjettenigheten, der det er foreslått å øke bevilgningen til kjøp av utstyr i yrkesopplæringen på videregående skole med 25 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at på flere utdanningssteder må yrkesfag-

elever benytte utstyr som er utdatert i arbeidslivet. Dette gjør opplæringen i skole mindre relevant og bidrar slik til at færre gjennomfører utdanningen. Disse medlemmer mener det er et stort behov for å bedre økonomien i fylkeskommunene, slik at skoler med yrkesfag kan investere i oppdatert og mer tilgjengelig utstyr, slik at elevene blir bedre forberedt og lærer om den teknologien de vil møte i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke rammeoverføringen til fylkeskommunene, herunder en satsing på 63 mill. kroner til utstyr i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at opplæringstilbudet i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene svekkes ved at utstyrsparken er gammel og umoderne, ved at opplæringen i avdelingene ikke gjenspeiler den virkeligheten elevene møter ute på arbeidsplassene, og at elevene ikke får trening i å bruke relevant utstyr. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det utover regjeringens budsjettforslag foreslås bevilget 280 mill. kroner for en satsing på yrkesfag med blant annet utstyrstipend, opprustning av utstyrsparken og tiltak for økt gjennomføring.

Fleksible opplæringsløp i fagopplæringen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen ikke har lagt inn kompensasjon til fylkeskommunene for den merkostnaden det påløper skolene å drive vekslingsmodeller som følge av parallelle kostnader for opplæringen i bedrift og i skole. Disse medlemmer mener at dette fører til at skoler vegrer seg for å tilby vekslingsmodellen som alternativ til hovedmodellen, og er bekymret for at dette er en medvirkende årsak til at relativt få elever og lærlinger får denne muligheten. Disse medlemmer mener fleksible opplæringsløp er viktig for å etablere tidlig kontakt med arbeidslivet, og at ungdommene på den måten får delta i reelle arbeidssituasjoner i faget de har valgt – helt fra de begynner på Vg1 – og får økt motivasjonen for å gjennomføre opplæringsløpet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene med 7 mill. kroner over kap. 572 post 60 for å stimulere til at flere skoler og fylkeskommuner tar i bruk vekslingsmodeller i fagopplæringen.

Lærlingplasser

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, understreker at det er viktig at yrkesfagelever har tilgang til en lærlingplass etter endt videregående opplæring. Rekordmange elever får nå lærlingplass og flere fullfører og består en yrkesfaglig utdanning, men det er fremdeles for mange som ikke får lære-plass. De skjerpede kravene om bruk av lærlinger overfor bedrifter som vil vinne offentlige anbud, regjeringens strategi for å øke antall lærlinger i offentlig sektor, merking av lærebedrifter, fornyelsen av samfunnskontrakten med partene i arbeidslivet og økningen av lærlingtilskuddet med reelt 25 000 kroner, har gitt resultater. Flertallet mener at det likevel må settes inn flere tiltak for at flere skal få lærlingplass, og viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår et nasjonalt lærlingtorg som skal gjøre det enklere for elevene å få seg lærlingplass.

Flertallet viser til at tilskuddsordningen til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og lære-kandidater med særskilte behov skal stimulere lærebedrifter til å gi lærlinger, praksisbrevkandidater og lære-kandidater med særskilte behov muligheten til å oppnå en fagutdanning eller deler av en fagutdanning. Tilskuddet skal bidra til å finansiere kostnader til ekstra personell til lærlinger/lære-kandidater med særskilte behov, og til lærlinger/lære-kandidater med kort botid i landet som har svake ferdigheter i norsk. Flertallet viser til at intensjonen med tilskuddsordningen er at personene i målgruppen skal få et bedre grunnlag for å delta i det ordinære arbeidslivet. I 2019 er det bevilget 62,9 mill. kroner til formålet. Flertallet merker seg at regjeringen i statsbudsjettet for 2020 foreslår å avvikle tilskuddsordningen og innlemme tilskuddet i rammetilskuddet til fylkeskommunene. Fra 2020 vil midlene bli fordelt til fylkeskommunene som en del av rammetilskuddet gjennom inntektssystemet. Bruken av tilskuddet varierer betydelig mellom fylkeskommunene. Det er likevel rimelig å anta at målgruppen for ordningen er relativt jevnt fordelt i landet. Det er også vanskelig å skille mellom de ekstraressursene som tilskuddet skal dekke, og spesialundervisning som fylkeskommunen har ansvar for å finansiere. En evalueringsrapport (NIFU 2018:8) finner at tilskuddet blant annet har blitt brukt til å finansiere spesialundervisning til lære-kandidater. Prinsippet om rammestyring tilsier at midlene bør innlemmes i fylkeskommunenes rammetilskudd. Flertallet mener at innlemmingen må ses i sammenheng med regionreformen, der fylkeskommunen gis en mer aktiv kompetansepolitisk rolle i sin region.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen i

kommuneproposisjonen for 2020, Prop. 113 S (2018–2019), varslet at tilskuddsordningen for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater med særskilte behov skal avvikles i 2020, og at midlene skal innlemmes i rammetilskuddet til fylkeskommunene. Disse medlemmer vil understreke at elever med særskilte behov møter de største utfordringene med å få læreplass, og at det derfor er stort behov for tilskuddsordninger som gir arbeidsplasser rom for god tilrettelegging. Disse medlemmer er bekymret for at avviklingen av tilskuddsordningen kan bety større forskjeller, færre tilrettelagte læreplasser og dårligere tilrettelegging, og viser til merknaden fra disse medlemmer i Innst. 405 S (2018–2019).

Disse medlemmer mener tilskuddsordningen for lærlinger praksiskandidater og lærekandidater med særskilte behov er viktig, og at ordningen bør styrkes fremfor å avvikles. I 2017 var det tre ganger så mange søkere til ordningen som i 2009, likevel har ikke regjeringen styrket ordningen tilsvarende. Konsekvensen er at tilskuddet bedriftene har mottatt per lærling, lærekandidat eller praksiskandidat med særskilte behov har blitt lavere. I Prop. 1 S (2018–2019) slo regjeringen fast at ordningen skulle videreføres og var en viktig prioritering for regjeringen, men at den måtte gjøres mer treffsikker. På dette tidspunkt forelå evalueringen fra NIFU. Disse medlemmer vil påpeke at det ikke er lagt fram ny informasjon som forklarer hvorfor regjeringen nå går inn for å avvikle tilskuddsordningen de inntil nylig mente var svært viktig. Disse medlemmer mener ordningen bør styrkes, ikke avvikles.

Disse medlemmer ber regjeringen holde Stortinget orientert om utviklingen i tilskudd og tilrettelegging for lærlinger, praksiskandidater og lærekandidater med særskilte behov dersom tilskuddsordningen avvikles.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke læretilskuddet med 3 000 kroner per lærekontrakt med til sammen 60 mill. kroner over kap. 572 post 60.

Disse medlemmer viser til at selv om det har vært en liten vekst i antall lærekontrakter de siste årene, er det behov for å styrke det lokale arbeidet med rekruttering av lærebedrifter og formidling av lærlinger. Disse medlemmer er kjent med at det ved enkelte skoler er etablert ulike modeller for formidling, men ser at det er behov for å intensivere dette arbeidet innenfor hele yrkesfagopplæringen dersom en skal nå målene i samfunnskontrakten for flere læreplasser.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfag-

pakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene med 10 mill. kroner over kap. 572 post 60 for å stimulere til styrket formidling av læreplasser og tiltak for økt samarbeid mellom skole og lokale bedrifter og virksomheter.

Gjennomføring i videregående opplæring

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er svært positiv til regjeringens satsing på oppfølging av elever som har falt fra videregående opplæring, og viser til forslaget i proposisjonen om tiltak rettet mot ungdom mellom 16 og 24 på 10 mill. kroner. Midlene vil fordeles på regionene, og flertallet stiller seg bak regjeringens forventning om at regionene i tillegg selv stiller opp med midler for å hjelpe ungdom som har falt fra. Det er i alles interesse å hjelpe flest mulig tilbake til skolen og at flest mulig ungdommer fullfører videregående opplæring.

Talentsentre i realfag

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig at alle elever skal oppleve at deres læringspotensial verdsettes, og at opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte. Selv om elever med stort læringspotensial i utgangspunktet er godt rustet til å prestere bra, skjer ikke dette uten at de blir identifisert og anerkjent, har et trygt læringsmiljø og får utfordringer på sitt nivå. Flertallet vil trekke frem at regjeringen i 2016 startet en treårig utprøving med etablering av «Talentsentre i realfag» for elever med stort læringspotensial ved vitensentrene i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. En evaluering av ordningen (NIFU 2019) konkluderer med at talentsentrene har etablert et tilbud som er imponerende i kvalitet og omfang, og som inspirerer og løfter elevene. Flertallet viser til at regjeringen i statsbudsjettet for 2020 foreslår å videreføre talentsentrene i realfag som en varig ordning.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, der det foreslås å flytte 1,3 mill. kroner fra kap. 257 post 70 til kap. 226 post 21. Videre foreslås det at ordningen med talentsentre i realfag styrkes med 1,3 mill. kroner. Målet er en gradvis utvidelse som gir et tilbud til enda flere elever, og hvor ordningen på sikt i praksis blir nasjonal.

Desentralisert ordning for kompetanseutvikling

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er glad for at regjeringen foreslår å

bruke om lag 230 mill. kroner til desentralisert ordning for kompetanseutvikling. Flertallet mener ordningen er viktig for å sikre at alle kommuner får støtte til å satse på kompetanseheving innenfor temaer som tilpasset opplæring, ledelse, vurderingspraksis, lokalt arbeid med læreplaner og digitalisering. Flertallet mener ordningen vil være viktig for å gjennomføre fagfornyelsen på en god måte i 2020, og er glad for at regjeringen gir kommunene handlingsrom til å prioritere kompetanseheving på de områdene de har behov for lokalt.

Veilederkorpset og oppfølgingsordningen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er glad for at regjeringen har etablert veilederkorpset som et tiltak innenfor oppfølgingsordningen for kommuner under nedre grense for kvalitet, og merker seg at totalt 66 kommuner omfattes av denne frivillige ordningen i dag. Flertallet vet at andelen som fullfører videregående opplæring, får lave grunnskolepoeng, opplever mobbing eller lav trivsel, varierer ut fra hvor man bor i Norge, og hvilken skole man går på. Flertallet mener at alle barn, uavhengig av hvor de bor i Norge, skal ha rett på likeverdig opplæring. Flertallet mener det er for store forskjeller i skolekvalitet mellom skoler og kommuner, og at det er viktig at kommuner som har større utfordringer over tid, får støtte og veiledning til å møte deres ulike lokale behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for hvordan økte statlige krav ikke følges opp av økte bevilgninger til forvalterne og eierne av skolene i kommunene og fylkene. Disse medlemmer vil påpeke at behovet for veilederkorps og kritikk av ulikhet ved skolene har mange og sammenfattede årsaker.

Post 22 Videreutdanning for lærere og skoleledere

Komiteen vil understreke at videreutdanning for skoleledere og lærere er viktig for å sikre god faglig og pedagogisk kvalitet i grunnopplæringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, har en ambisjon om at alle elever skal møte en lærer som selv har tatt faget de skal lære bort. Forskning tyder på at lærernes fagkunnskap har positive effekter på elevenes læring. Flertallet viser til at etter at regjeringen innførte kompetansekrav for lærere som skal undervise i matte, norsk og engelsk fra og med 2025, har 34 000 lærere fått tilbud om videreutdanning. Antall lærere som underviser i fag de ikke har nok fordypning i, er redusert med over 20 pst. siden 2015, og regjeringens satsing legger til rette for at skole-

eier skal kunne oppfylle kompetansekravene før 2025. Flertallet viser til en evaluering, der 7 av 10 lærere sier de har endret undervisningen etter å ha deltatt på videreutdanning, og like mange mener at elevene lærer mer. Flertallet merker seg at ni av 10 lærere på Delta-kerundersøkelsen i 2019 mener kvaliteten på studiet er god eller svært god, og at responsen er særlig positiv hos lærere i engelsk, lesing og skriving og naturfag. Flertallet er derfor uenig med Sosialistisk Venstreparti som kaller dette for en «uhensiktsmessig videreutdanning». Flertallet mener regjeringens satsing på videreutdanning har vært viktig for å heve statusen til læreryrket, gi lærere mulighet til kompetansepåfyll og ikke minst sikre bedre undervisning til alle elever, uavhengig av hvor de bor i landet.

Flertallet viser til at regjeringen bevilger om lag 230 mill. kroner til desentralisert ordning for kompetanseutvikling, og vil understreke at dette er kompetansemidler som kan brukes til innføring av nye læreplaner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at regjeringen foreslår å redusere bevilgningen på posten med 100 mill. kroner sammenlignet med inneværende års budsjett.

Disse medlemmer viser til at underdekning på kvalifiserte lærere ikke er en ny problemstilling, og at disse partier har tatt opp dette og fremmet konkrete forslag gjentatte ganger. I de senere årene har regjeringen gjennomført flere politiske beslutninger som forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon, blant annet innføringen av kravet om karakteren 4 i matematikk for opptak til lærerutdanningen, samt at nye kompetansekrav for undervisning er gitt tilbakevirkende kraft og dermed «avskiltet» mange tusen erfarne lærere. Køene for å ta etter- og videreutdanning blant lærere var lange også før dette kravet kom.

Disse medlemmer reagerer på at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2020 ikke har foreslått kompetansemidler til innføring av nye læreplaner. Disse medlemmer mener det et stort behov for skolebasert utviklingsarbeid før lærerne høsten 2020 skal ta i bruk de nye læreplaner. Dette gjelder kompetanseutvikling for blant annet vurdering og utvikling av profesjonsfelleskap for ny undervisningspraksis i forbindelse med nye kompetansemål og kjerneområdene i fagfornyelsen. Disse medlemmer mener kompetanseheving i forkant av fagfornyelsen er langt viktigere og mer presserende og en bedre ressursutnyttelse enn å presse erfarne lærere til å ta videreutdanning som de strengt tatt ikke trenger. Disse medlemmer mener primært at alle lærere med godkjent lærerutdanning skal beholde undervisningskompetansen i alle fag også etter 2025. Uansett bør kompetansekravene tillempes

slik at for eksempel lærere som nærmer seg pensjonsalder, lærere som allerede har 15 eller flere studiepoeng på barnetrinnet og 30 eller flere studiepoeng på ungdomstrinnet, lærere med et visst antall år med undervisnings erfaring i faget kan unntas fra kravet om videreutdanning for å tilfredsstill de nye kompetansekravene. En slik tillemning vil gi effekt både med hensyn til rekruttering og når det gjelder å kunne frigjøre betydelige midler til andre viktige kompetansebehov enn norsk, matte, engelsk og til behov i andre fag, samt behov knyttet til fagfornyelsen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at en satsing på etterutdanning og videreutdanning innen bærekraftig utvikling er nødvendig både fordi bærekraftig utvikling er et sentralt tema i fagfornyelsen, og fordi utviklingen innenfor spørsmål knyttet til bærekraft, og da spesielt klima og miljø, går fort og stiller høye krav til oppdatert kunnskap. Både lærere og lærerutdannere trenger å styrke sin kompetanse, men i første omgang prioriteres å etablere et tilbud til lærere i skolene, og disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å innrette satsingen på etter- og videreutdanning også mot emner som bærekraft.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan bærekraftig utvikling kan inkorporeres i etter- og videreutdanningstilbudet for lærere.»

Disse medlemmer vil sikre elevene nok lærere med riktig kompetanse som kan gi alle elever rask intensivoppfølging når de trenger det. Disse medlemmer mener det er nødvendig å også prioritere etter- og videreutdanning for lærere til klasseledelse, bærekraftig utvikling, digital kompetanse og praktiske og estetiske fag, og viser til at Arbeiderpartiet har foreslått dette i sitt alternative budsjett for 2020. Det vil bidra til at lærere får mulighet til kompetanseheving i flere av de sentrale temaene i skolen, bidra til et bredere kompetansebegrep i tråd med fokuset i nye læreplaner og svare på innspill fra flere av de sentrale lærerorganisasjonene. En slik må følges opp i tett dialog med skolens parter, og følges av en fortsatt minst like solid og omfattende etter- og videreutdannings satsing i årene fremover, slik Arbeiderpartiet tidligere har foreslått i Stortinget. Det vil gi forutsigbarhet for den enkelte lærer, og kompetanse som er bedre tilpasset skolens behov.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det foreslås å omprioritere deler av midlene avsatt til videreutdanning i kun noen få teorifag, til lokal skolebasert kompetanseutvikling rettet inn mot fagforny-

elsen. For 2020 mener disse medlemmer det er rom for å omprioritere 500 mill. kroner innen post 22 fra videreutdanning begrunnet i nye kompetansekrav og til etter- og videreutdanning og skolebasert kompetanseheving knyttet til fagfornyelsen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er kritisk til at avskilte lærere som er kvalifisert til jobb i skolen, blir påtvunget en dyr og u hensiktsmessig videreutdanning. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis statsbudsjett, hvor disse kompetansemidlene foreslås å brukes der de trengs best. Her mener dette medlem at man ikke kommer utenom at læreres kompetanse på dysleksi er svært varierende. For eksempel er emner om lese- og skrivevansker valgfag på lærerutdanningen. Det er elever med slike utfordringer i alle klasserom, og da er det et problem at ikke alle lærere vet noe om hvordan disse elevene bør møtes.

Dette medlem viser til Dokument 8:165 S (2018–2019), jf. Innst. 41 S (2018–2019), der representantene fra Sosialistisk Venstreparti fremmet forslag om at alle norske skoler blir dysleksi- og dyskalkulivennlige. På svært mange felt trengs det et mer systematisk arbeid for å sette alle skoler og alle lærere i stand til å ha kompetanse, metoder, systematikk og ressurser til å bli dysleksi- og dyskalkulivennlige. Likevel finnes det allerede i dag tilstrekkelig kunnskap om hvordan elever med dysleksi, dyskalkuli og spesifikke språkvansker kan sikres like rettigheter og en likeverdig opplæring tilpasset deres behov. Det er på tide at det handles ut ifra dette. Dette medlem viser derfor til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 55 mill. kroner til spesialundervisning. Disse midlene er ment å erstatte assistentbruken med fagpersoner med riktig kompetanse og å sikre at lærere, skoleledere og støttesystemet tilegner seg den nødvendige kompetansen for å møte behovene til de elevene som strever. På denne måten vil kompetanseheving for lærere treffe bedre der behovet er størst. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett har foreslått bevilget 80 mill. kroner til en tiltakspakke for å rekruttere og beholde flere lærere for å få bukt med den økte lærermangelen. Antallet ufaglærte lærere har økt med 40 pst. under regjeringen Solberg, og mange av dem som daglig settes til å undervise barna våre, kommer rett fra videregående skole. Og da samtidig avskilte 33 000 dyktige lærere med mange års undervisningskompetanse er etter dette medlems syn uansvarlig.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til representantforslag fremmet av Sosialistisk Venstreparti i Dokument 8:132 S (2016–2017), jf. Innst. 446 S (2016–2017), og anmodningsvedtak nr. 900 og 901, der Stortin-

get vedtok at alle skoler skal ha tilgang på lærere med fordypning innen spesialpedagogikk, og å sikre at alle elever med behov for spesialundervisning har rett til opplæring av fagpersoner med godkjent relevant utdanning. Disse medlemmer mener regjeringen ikke har gjort nok for å følge opp disse anmodningsvedtakene. For de barna og ungdommene som har særskilte opplæringsbehov, og som daglig sitter i norske klasserom og ikke får den hjelpen de trenger, haster det å få tiltakene gjennomført.

Post 61 Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere

Komiteen understreker at trygge og kompetente lærere er den viktigste nøkkelen til en god skole. I dag slutter 1 av 3 lærere i løpet av de fem første årene i yrket. Et viktig tiltak for å forhindre frafall og lærermangel er god veiledning for nyutdannede lærere. Praktisk læring og veiledning fra en erfaren kollega gjennom det første året etter endt utdanning, vil sikre en god overgang mellom utdanning og jobb, og hjelpe lærerne til å lykkes. Komiteen viser til innføringen av veiledningsordning for nyutdannede lærere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til proposisjonen og regjeringens nye satsing på veiledning av nyutdannede lærere i grunnskolen. Flertallet er svært positivt til forslaget om å bevilge 60 mill. kroner, som vil sikre at over 2 000 nyutdannede lærere får tilbud om veiledning. Dette vil gjøre overgangen mellom å være student og å ha ansvar for et klasserom lettere. Flertallet viser til regjeringens satsing på rekruttering av lærere, og ikke minst tiltak for å beholde lærerne i skolen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 120 mill. kroner, altså det dobbelte av det regjeringen har bevilget til veiledning av nyutdannede lærere. Hverdagen i barnehagen, i grunnskolen og i videregående opplæring krever kompetanse som ikke kan utvikles gjennom utdanning alene. Derfor ønsker dette medlem å utvide ordningen til også å gjelde barnehagelærere og lærere i videregående skole. For den nyutdannede vil særlig den første tiden som lærer være viktig og krevende. Nyutdannede som mottar veiledning, er mer positive i vurderingen av sitt første yrkesår enn de som ikke har fått veiledning. Et tillitsbasert forhold mellom veileder og nyutdannet, avsatt tid til veiledning, jevnlig møter og veileders kompetanse er suksessfaktorer som trekkes frem av både nyutdannede og veiledere. Gjennom kvalifisert veiledning kan den nyutdannede få trygghet til å håndtere og mestre arbeidssituasjonen og møtet med

barna og elevene. De får også økt bevissthet om verdien av egen kompetanse. Veiledning vil på denne måten være viktig for å beholde nyutdannede lærere i barnehagen og skolen. Veiledning som involverer både den nyutdannede nytilsatte og kolleger, kan også virke utvikkende for profesjonsfellesskapet i barnehage og skole og bidra til bedre trivsel og læring for barn og elever.

Post 62 (Ny) Tilskudd til produksjonsskoler

Komiteen viser til at det er et stort behov for tiltak for å redusere frafallet i videregående opplæring. Komiteen er kjent med at en i Danmark har lang erfaring med såkalte produksjonsskoler som et alternativ til den ordinære videregående fagopplæringen for ungdom som av ulike årsaker dropper ut av skolen. Selve idé- og verdigrunnlaget til produksjonsskolen er å skape et praktisk læringsgrunnlag som kan gi ungdom lyst, mulighet og kompetanse til å gjennomføre en videregående utdanning eller klare seg på arbeidsmarkedet. Gjennom produksjon og arbeidsfellesskap oppnår elevene ny motivasjon for utdanning og ser nye muligheter. Komiteen mener at produksjonsskoler er et av flere aktuelle tiltak for å gi elever som har droppet ut, eller som står i fare for å droppe ut av skolen, et opplærings-tilbud på veien tilbake til ordinær opplæring. Komiteen viser til at Hordaland fylkeskommune har slike produksjonsskoler under utprøving.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å opprette en tilskuddsordning for produksjonsskoler med en bevilgning på 15 mill. kroner for 2020.

Post 65 (Ny) Tilskudd til utstyr for ressurskrevende yrkesfag

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti savner en mer offensiv og helhetlig tilnærming til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder utstyr i fagopplæringen og i ressurskrevende yrkesfag spesielt. Disse medlemmer mener det er en utfordring for den enkelte skole og den enkelte fylkeskommune å sørge for at disse utdanningsprogrammene har det utstyret som kreves for at utdanningen skal være relevant, og der behovet for investeringer i maskiner og utstyr innebærer et kostnadskrevende løft for fylkeskommunene sammenlignet med andre utdanningsprogrammer med flere elever. Disse medlemmer viser til anmodningsforslag i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018 og vil på nytt fremme forslag om en toppfinansiering for slike utdanninger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva det reelle utstørsbehovet er ved skolene for å ivareta samtlige læreplanmål og relevansen i yrkesopplæringen, med sikte på å innføre en toppfinansiering av særlig ressurskrevende utdanningsprogram.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått en ny tilskuddsordning over ny post 65, øremerket tilskudd til utstyr i ressurskrevende yrkesfag, på 15 mill. kroner.

4.6 Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen og vil trekke frem de mange styrkene som ligger i å støtte opp om et mangfoldig utdanningsystem som ivaretar ulike utdanningsbehov og muligheter for den enkelte. Dette bidrar positivt til samfunnet og gir oss tilgang på kompetanse og opplæringsarenaer som ellers ikke ville være lett tilgjengelig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, der det foreslås å bevilge 8,7 mill. kroner til internattilskudd til Feiring videregående skole. Skolen får tilskudd etter ordinær tilskuddsmodell, men flertallet vil trekke frem at det foreslås at Stortinget bevilger et særskilt internattilskudd tilsvarende det Krokeide videregående skole har. Skolen vil være et tilbud til unge voksne som av ulike grunner ikke har fullført videregående opplæring. Skolen er en internatskole som tilbyr gode rammer og forutsetninger for læring, med sosialmedisinsk tilbud, fokus på fysisk aktivitet og sunn mat. Flertallet mener at satsingen vil bidra positivt til skolemangfoldet og gjøre at flere får muligheten til å fullføre og bestå videregående opplæring.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 8,7 mill. kroner til tilskudd til forsterket internatdrift ved Feiring videregående skole, som er planlagt etablert i 2020 etter modell av Krokeide videregående skole for elever som av ulike årsaker ikke har klart å fullføre ordinær videregående opplæring.

4.7 Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.

Komiteen viser til at lovverket åpner for å etablere og drive friskoler som utgjør et religiøst eller pedagogisk alternativ til den offentlige skolen. Lovverket åpner også for å etablere profilskoler og skoler som tilbyr videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Komiteen viser til at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode, og at det er et forbud mot å ta utbytte fra slike skoler.

Komiteen mener friskoler utgjør et viktig supplement til det offentlige skoletilbudet, og at de bidrar til å oppfylle foreldrenes rett til å velge en oppdragelse og utdanning for sine barn som er i tråd med egen religiøs, moralsk og filosofisk overbevisning. Dette er en rettighet som er forankret i internasjonale konvensjoner som FNs barnekonvensjon, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

Komiteen viser til at ordningen er gitt økte midler, 15 mill. kroner, for å gjennomføre lærernormen i friskolene, og at dette er foreslått videreført i 2020.

Post 70 Frittstående grunnskoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, der det foreslås å øke tilskuddet til frittstående skoler med 1,5 mill. kroner, utover regjeringens forslag. Det økte tilskuddet skal gå til frittstående skolars arbeid med nye læreplaner. Friskolene er omfattet av regelverk som presiserer at de skal ha jevn gode læreplaner til de offentlige. Flertallet viser videre til fornyelsen av offentlig læreplaner og følgelig da friskolenes behov for å fornye sine læreplaner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk venstreparti viser til proposisjonen og forslaget til økning i bevilgning på 356,4 mill. kroner som er begrunnet i økning i elevtall og nye satser. Disse medlemmer viser til at selv om antallet private skoler er lavt i Norge, så har det vært en relativt sterk økning i antall private skoler og antall elever som går i private skoler de senere årene. Under denne regjeringen har Kunnskapsdepartementet overprøvd Utdanningsdirektoratet i 14 av 23 saker. I 8 av disse 14 sakene har vertskommunene levert innsigelse og begrunnet denne med at etablering av en privatskole i kommunen vil påføre dem økonomiske problemer som vil svekke det kommunale skoletilbudet. Disse medlemmer viser til artikler om denne problemstillingen i Aftenposten nylig, og de juridiske vurderingene fra advokatfirmaet Rauland, som viser at departementets overprøving av direktoratet i flere av disse sakene er svakt begrunnet og i strid med forarbeidene fra da loven ble endret i 2007. Disse medlemmer mener dette understreker kompleksiteten i slike saker, og at hensynet til foreldreretten for noen få ikke kan gå på bekostning av tilbudet til majoriteten av elevene i en kommune. Disse medlemmer viser for øvrig til disse medlemmers merknader og

forslag i Innst. 42 S (2019–2020), som nylig ble behandlet i Stortinget.

Post 71 Frittstående videregående skoler

Komiteen viser til at kirkemusikktradisjonen er en viktig del av norsk kulturarv og mener denne må søkes ivaretatt for fremtiden. Komiteen kjenner til St. Paul gymnas sitt initiativ til å drive en studiespesialiserende linje i kirkemusikk, og mener at for å realisere og sikre en fremtid for kirkemusikktradisjonen, bør dette vurderes støttet forutsatt at skolen søker og får godkjent nødvendige driftsendringer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at private skoler som tilbyr naturbruk gjennom flere år, påføres reduserte inntekter som følge av at ekstraordinære og strukturelle forhold i det offentlige tilbudet påvirker beregningsgrunnlaget for tilskudd til tilsvarende private skoler. Disse medlemmer mener dette er dramatisk for de skolene som rammes, og det er problematisk og skaper økonomisk uforutsigbarhet som svekker skolenes mulighet til å opprettholde et kvalitativt godt tilbud.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen til private skoler som tilbyr naturbruksutdanning med 14 mill. kroner for å kompensere for manglende pris- og lønnsjustering og urimelige svingninger i tilskuddet over flere år.

Post 76 Andre frittstående skoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, der det foreslås å bevilge 6,4 mill. kroner til skoleskipet Gann. Midlene skal gå til hybridisering av skoleskipet.

Post 78 Kompletterende undervisning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at Globalskolen gjør et godt arbeid med å tilby kompletterende undervisning for barn som skal flytte ut av Norge, og er særlig viktig for dem som bare skal oppholde seg utenlands en periode. Flertallet mener Globalskolen er en trygghet for familiene som skal flytte, og at den bidrar til å rekruttere familier til utenlandsoppdrag. Når barn kan følge norske læreplaner i en rekke fag selv om de bor i utlandet, betyr at det at Globalskolens tilbud er viktig for å avhjelpe belastningen på det norske skolesystemet når elever kommer tilbake.

Flertallet viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås overført 1 mill. kroner fra kap. 220 post 21 til kap. 228 post 78, og å bevilge 1 mill. kroner til Global-skolen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til proposisjonen og regjeringens forslag om å redusere bevilgningen til Globalskolen med 3 mill. kroner. Disse medlemmer merker seg at forslaget ikke er begrunnet i annet enn at regjeringen ønsker å benytte midlene til andre formål. Disse medlemmer viser til at Globalskolens tilbud om kompletterende nettbasert undervisning i de fagene som norske elever i utlandet ikke kan motta på skoler i utlandet, er viktig for at elever som oppholder seg, og går på skole, i utlandet midlertidig skal kunne fullføre norsk grunnopplæring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil sikre Globalskolen ved å opprettholde en bevilgning på 3 mill. kroner for 2020, slik Arbeiderpartiet har foreslått i sitt alternative budsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjettforslag foreslår å opprettholde tilskuddet til Globalskolen på 2019-nivå ved å omprioritere 3 mill. kroner fra overslagsbevilgningen på post 73 til post 78.

Post 79 Toppidrett

Komiteen viser til flertallsmerkningen i innstillingen til statsbudsjettet for 2019, jf. Innst. 12 S (2018–2019), hvor det pekes på at det er et mål at elever med spesielt talent for idrett skal kunne søke seg til et toppidrettsgymnas med tilbud innenfor sin sport uten å være avhengige av foresattes økonomi. Det vises i denne merkningen til behovet for en gjennomgang av finansieringen for toppidrettsgymnasene som er godkjent av Olympiatoppen. Det pekes videre på at skolene får forskjellige tilskudd målt i tilskudd pr. elev og at tilskuddene ikke er sett i sammenheng med kostnaden de enkelte idrettene har, noe som bidrar til ytterligere økonomisk skjevfordeling mellom skolene. Komiteen har også registrert at nye skolers behov for samme tilskudd er en tilsvarende problemstilling og viser til at det nylig ble gitt godkjenning fra Olympiatoppen til NTG i Bodø og Wang Toppidrett i Hamar. Komiteen har merket seg at regjeringen har varslet at den vil komme tilbake til Stortinget vedrørende finansiering av de private toppidrettsgymnasene, og ser frem til dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at tilbud til elever som ønsker å velge toppidrett i videregående skole, i dag både gis på offentlige landlinjer for toppidrett og av andre videregående skoler. Toppidrettsgymnasene mottar et ekstra toppidrettstilskudd per skole, men skolene får ulikt tilskudd målt i tilskudd per elev. Disse medlemmer mener det er et mål at elever med et spesielt talent for

idrett skal kunne søke seg til et toppidrettsgymnas med tilbud innenfor sin sport uten å være avhengige av foresattes økonomi.

Disse medlemmer viser til at private skoler gir tilbud innen 27 ulike idretter, hvorav 20 ikke har et alternativt tilbud gjennom landslinjetilbudet i den offentlige skolen. Disse medlemmer viser til at toppidrettstilskuddet ikke dekker de reelle kostnadene ved de integrerte toppidrettsskolene. Dette innebærer at elever ved private toppidrettsgymnas må betale en idrettsavgift for å finansiere den idrettsesifikke treningen og samlinger. Dette kommer i tillegg til de ordinære skolepengene. Disse medlemmer vil gjenta at finansieringsordningen for toppidrett må endres og legges til rette slik at alle elever med et spesielt talent for idrett skal ha en likeverdig mulighet til å ta videregående utdanning med spesialisering innen sin idrett, uten å pålegges en kostnadsulempe sammenlignet med elever som har et tilsvarende tilbud innenfor det offentlige. Disse medlemmer viser for øvrig til at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i 2015 fremmet forslag om at Stortinget skulle be regjeringen innføre en særskilt sertifiseringsordning for etablering av nye toppidrettsgymnas etter forhåndsdefinerte kvalitetskrav i tråd med idrettsfaglige anbefalinger, jf. Innst. 344 L (2014–2015).

4.8 Kap. 230 og kap. 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Meld. St. 6 (2019–2020) Om tidlig innsats og inkluderende fellesskap, der regjeringen har lagt frem en omorganisering av Statped. Flertallet mener den foreslåtte omorganiseringen er fornuftig, fordi det legger til rette for at kompetansen kommer tett på barna og elevene. Omorganiseringen innebærer en desentralisering av spesialpedagogisk kompetanse til kommunene og fylkeskommunene, med en planlagt kompetanseheving over fem år, blant annet i samarbeid med Statped. Flertallet viser til at Statpeds mandat skal gjelde tjenester og kompetansespredning på små og særlig spesialiserte fagområdet og i svært komplekse saker. Det er bra at Statpeds mandat tydeliggjøres og avgrenses slik at det er en klar ansvarsfordeling mellom Statped og kommunene og fylkeskommunene på det spesialpedagogiske feltet. Flertallet viser til at dette vil gjøre at kompetansen tas ut fra kontorer og inn i klasserommene der barna er, og er et viktig ledd i arbeidet med tidlig innsats og tilpasset opplæring og pedagogisk tilbud til alle barn og elever.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til proposisjonen, der regjeringen viser

til den planlagte stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap. Stortingsmeldingen ble lagt fram i november 2019, og i meldingen har departementet fremmet en rekke forslag om veien videre for Statped, blant annet på bakgrunn av foreslåtte tiltak i rapporten fra ekspertgruppa for barn og unge med særskilte tilrettelegginger (Nordahl-rapporten) og rapporten fra ekspertutvalget for regionreformen (Hagenuutvalget). Disse medlemmer merket seg at målene for Statped ble betydelig endret fra 2018 til 2019 uten at dette ble grunnlagt nærmere i Prop. 1 S (2018–2019), og disse medlemmer stilte seg da undrende til at dette ble gjort før stortingsmeldingen ble lagt fram for Stortinget. Å endre målformuleringer som ikke er forankret i sektoren, og som løsrives fra en mer helhetlig behandling i forbindelse med stortingsmeldingen, er uheldig. Disse medlemmer mener eventuelle endringer i målene bør gjøres som en konsekvens av Stortingets behandling av Meld. St. 6 (2019–2020).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 20 mill. kroner for å opprettholde bevilgningen på 2019-nivå og sikre spisskompetansen som i dag er i Statped, slik at denne kommer til nytte for elever i alle landets kommuner og fylkeskommuner.

5. Barnehager

5.1 Kap. 231 Barnehager

Komiteen mener at tidlig deltakelse i barnehagen er viktig for blant annet å styrke barnas språkutvikling. Komiteen viser til innføringen av gratis kjernetid for barn i alderen 2–5 år i familier med lav inntekt, og merker seg at regjeringen foreslår å videreføre inntektsgrensen på 566 100 kroner. Komiteen merker seg videre at regjeringen foreslår å innføre gratis heltidsplass i barnehage for 2- og 3-åringer i asylmottak.

Komiteen mener at barnehagene må legge til rette for et stimulerende miljø, og hjelpe barn som har behov for det, tidlig. Komiteen registrerer at regjeringen ønsker å foreslå en plikt for kommunene til å vurdere norskkunnskapene til alle barn under skolepliktig alder.

Komiteen viser videre til at regjeringen foreslår en samlet bevilgning på om lag 430 mill. kroner i 2020 til tiltak for å fremme kvalitet og kompetanse i barnehagene. Høy kvalitet i barnehagetilbudet er avgjørende for at hvert enkelt barn skal trives, utvikle seg positivt og lære gjennom lek

Komiteen viser til at regjeringen har lagt frem en melding om innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO november 2019. Komiteen viser til at regjeringen har sendt ut en offentlig høring om

endringer i regelverket for et trygt og godt omsorgs- og læringsmiljø i barnehagen, og at regjeringen legger til grunn at endringene vil tre i kraft i 2020.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å bevilge 10 mill. kroner i 2020 til oppbyggingen av et nytt nasjonalt økonomisk tilsynsorgan.

Komiteen viser til bemanningsnormen som ble innført fra og med 1. august 2018, med frist fra 1. august 2019.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ønsker barnehager som gir trygg og god omsorg og stimulerer til læring, mestring og utvikling. Flertallet er derfor glad for at regjeringen har bidratt til en rekke positive løft for barnehagesektoren. Flertallet viser til at regjeringen foreslår en samlet bevilgning på om lag 464,7 mill. kroner til ulike tiltak for kvalitetsutvikling i barnehagesektoren, og mener det er viktig for å sikre god og riktig kompetanse hos ansatte i barnehagene. Flertallet er særlig opptatt av at barnehager med lavere kvalitet får hjelp til å heve kompetansen og kvalitetsarbeidet. Flertallet mener trygge fagpersoner er avgjørende for å ha god kvalitet i barnehagen. Flertallet viser til at regjeringen har skjerpet pedagogtettheten og foreslått en minstenorm for bemanning i barnehagene, som Stortinget har vedtatt.

Flertallet er positiv til at regjeringen foreslår å videreføre en særskilt satsing på å øke barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn, og viser til at en stadig høyere andel barn går i barnehagen. Flertallet er glad for at regjeringen har varslet innføring av en plikt for kommunen til å vurdere barnas norskerdigheter, og vil understreke at systematisk språkarbeid fremgår av rammeplanen og er viktig for å gi barn en best mulig start før skolegang.

Flertallet mener det er viktig at alle barn har mulighet til å gå i barnehage, uavhengig av foreldrenes inntekt. Flertallet er derfor glad for at regjeringen har innført gratis kjernetid for 2-, 3-, 4- og 5-åringer, som betyr at om lag 45 000 barn får rett til gratis kjernetid i barnehagen. Flertallet er glad for at regjeringen viderefører både ordningen med gratis kjernetid og ordningen med et nasjonalt minstekrav til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt. Flertallet mener det er riktig av regjeringen å prioritere barn i familier med lavere inntekt, slik at alle får muligheten til å delta i det viktige barnehagefelleskapet. Flertallet er svært positiv til at regjeringen vil gi rett til barnehageplass for barn i asylmottak, og som et ledd i dette arbeidet foreslår regjeringen å bevilge 10,6 mill. kroner i 2020.

Flertallet viser til at private barnehager har vært avgjørende for å oppfylle det tverrpolitiske målet om full barnehagedekning, og at resultatene fra tidenes

største foreldreundersøkelse i norske barnehager viser at foreldre med barn i private barnehager er mer tilfreds med tilbudet enn foreldre med barn i kommunale barnehager. Flertallet viser til at regjeringspartiene har vært pådrivere for å opprettholde en barnehagesektor med et stort mangfold av private og kommunale tilbydere, både store og små. Flertallet mener det er bra at regjeringen er i gang med å vurdere endringer i reguleringen og finansieringen av private barnehager, både bruk av offentlig tilsyn og foreldrebetaling og gjennomføring av tilsyn. Flertallet viser til at regjeringen allerede har tatt initiativ til å etablere et nytt nasjonalt økonomisk tilsyn, og at det foreslås en bevilgning på 10 mill. kroner til dette formålet i 2020. Flertallet mener det er bra at arbeidet med å vurdere endringer i regelverket gjennomføres med utgangspunkt i et omfattende kunnskapsgrunnlag. Flertallet mener målet må være å opprettholde en innovativ barnehagesektor, med et mangfold av eiere. Ulike barnehager inspirerer hverandre til stadig å forbedre kvaliteten og tenke nytt. Flertallet mener mangfold er viktig for familienes frihet, og viser til at det er forskjell på familier og barn. Noen familier ønsker at barna skal gå i en realfagsbarnehage, mens andre vil velge en naturbarnehage. Flertallet har troen på at private barnehager, både kommersielle og ideelle, kan bidra med variasjon i pedagogisk opplegg, aktiviteter, tilknytning til organisasjoner eller trossamfunn, friluftsliv og annet. Flertallet mener at et oppdatert regelverk vil sikre en barnehagesektor som også i fremtiden har langsiktige eiere med legitimitet i befolkningen.

Flertallet viser til viktigheten av mangfold i barnehagesektoren, og mener det er viktig å sikre de ideelle barnehagene bærekraft for fremtiden.

Flertallet er glad for at regjeringen vil videreføre den økonomiske likebehandlingen av kommunale og private barnehager i tråd med barnehageforliket, og mener dette er særlig viktig for de mindre, enkeltstående barnehagene.

Flertallet vil understreke at regjeringen ikke foreslår en økning i maksprisen i barnehager for 2020, utover lønns- og prisvekst. Flertallet merker seg at regjeringen samtidig foreslår å øke inntektsgrensen for gratis kjernetid i tråd med pris- og lønnsvekst. Flertallet er glad for at regjeringen konsekvent prioriterer gratis kjernetid og billigere barnehageplass til familier med svak økonomi, samtidig som man har funnet rom til å gjennomføre viktige kvalitetsløft i barnehagesektoren. Flertallet viser videre til at de reelle prisene i norske barnehager var høyere i flere år for barnehagefamiliene da Arbeiderpartiet satt i regjering, enn de er under dagens regjering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti mener at barnehagen skal ivareta barns behov for omsorg og lek og er første skritt på veien til livslang læring og dannelse. Disse medlemmer ønsker å styrke kvaliteten i barnehagen og gi alle barn mulighet til å ta del i den. Barn skal utforske, leke og lære. De skal vokse og utvikle seg sammen med andre. Derfor mener disse medlemmer at barnehagebarn trenger å ha stabile voksne rundt seg, med kompetanse om barn og forståelse for barns behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke satsingen på barnehage med 626 mill. kroner utover regjeringens forslag, på tiltak som kvalitet, bemanning, flere barnehageplasser og lavere makspris i barnehagen. For disse medlemmer er det avgjørende at man utvikler barnehagen som en fellesarena for tidlig innsats, sosial læring og inkludering, der alle barn skal oppleve at de er del av et fellesskap.

Disse medlemmer mener regjeringens stadige økning i barnehageprisen gjør barnehage stadig dyrere for vanlige småbarnsfamilier, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en bevilgning på 229 mill. kroner for å redusere maksprisen i barnehage. Arbeiderpartiet vil ha en forutsigbar barnehagepris for alle småbarnsfamilier. Derfor foreslår Arbeiderpartiet at barnehageprisen reduseres med over 2 000 kroner i året for ett barn, det tilsvarer en reduksjon til 2013-nivå innberegnet alminnelig prisvekst til 2019, at det sikres søskenmoderasjonsordninger, samt at det gjennom områdesatsingen sikres gratis kjernetid i barnehage for familier som trenger det.

Mange nok ansatte med riktig kompetanse er den viktigste forutsetningen for at alle barn blir sett, og for at lek og læring skjer på barnas premisser, og disse medlemmer ønsker derfor en mer ambisiøs pedagognorm med krav om at halvparten av de voksne skal være barnehagelærere og samtidig arbeide systematisk for flere fagarbeidere. Disse medlemmer viser derfor til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett setter av 40 mill. kroner som del av en opptrapping til 50 pst. barnehagelærere.

Disse medlemmer er bekymret for barn med særlige utfordringer som trenger spesialpedagogisk hjelp i barnehagene. Siden 2014 har andelen av barnehagepersonalet med barnehagelærerutdanning som jobber med barn eller barnegrupper som krever ekstra ressursinnsats gått ned. Disse medlemmer mener det trengs økt innsats for å følge opp barn som har utfordringer med språkutvikling og adferdsvansker, og foreslår 10 mill. kroner til kvalitetstiltak i barnehagen rettet mot de mest sårbare barna.

Et godt og tilgjengelig barnehagetilbud er viktig for barn, foreldre og for arbeidslivet, disse medlemmer

viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en bevilgning på 331 mill. kroner for å opprette 3 200 flere barnehageplasser.

Disse medlemmers intensjon er at pengene fellesskapet bruker på barnehager, skal gå til barna, ikke til gevinster for kommersielle selskaper. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der tilskuddssatsen til private barnehager reduseres med i underkant av 1,5 pst., som utgjør 144 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet samtidig foreslår å sette av 160 mill. kroner mer enn regjeringen til å finansiere bemanningsnormen. Midlene til bemanningsnormen er særlig innrettet mot små og ideelle barnehager. Disse medlemmer vil derfor påpeke at mens de store kommersielle barnehagene ville fått kompensert noe mindre, ville justeringen av tilskuddssatsen ikke ført til noen stor endring for små og ideelle barnehager, som tvert imot vil få romsligere økonomi med Arbeiderpartiets satsinger i alternativt budsjett enn regjeringens forslag til statsbudsjett.

Disse medlemmer viser til arbeidet som gjøres av Rosa kompetanse barnehage med å bidra til et helsefremmende og trygt psykososialt miljø i barnehagen for alle barn. Siden 2017 har tiltaket fått tilskudd gjennom Helsedirektoratets tilskuddspost «Seksuell helse». Denne satsingen utgår imidlertid i 2022, og disse medlemmer mener dette og andre tiltak for kompetanseheving i barnehage bør inkluderes i en egnet tilskuddsordning for tiltak i barnehagen tilsvarende kap. 225 post 74 og 75 for skole, slik at det blir mulig for organisasjoner å også søke støtte til kompetansehevende tiltak rettet mot barnehagene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker hvor viktig det er å fullfinansiere og styrke den nasjonale bemanningsnormen for barnehage slik Stortinget har vedtatt. Første steg i en slik opptrapping vil være å stille krav om at minimum 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal ha barnehagelærerutdanning, og at minimum 25 pst. skal ha relevant fagbrev for arbeid med barn. Dette medlem mener at alle barn skal få mulighet til å gå i barnehagen, uavhengig av foreldrenes inntekt. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det foreslås å redusere maksimalprisen for foreldrebetalingen. I stedet for behovsprøving, som både er byråkratisk og stigmatiserende, ønsker dette medlem at barnehagen skal være billigst mulig for alle, og på sikt gjøres gratis.

Post 60 Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det er langt flere voksne per barn i 2018 enn i 2017, og at det skyldes at regjering

gen har tatt viktige skritt i barnehagepolitikken og innført en bemanningsnorm. Flertallet er glad for at stadig flere kommunale barnehager oppfyller bemanningsnormen, og viser til at antall kommuner som ikke oppfyller normen, har blitt redusert fra 106 i 2017 til 31 kommuner i 2018. Flertallet registrerer at siden driftstilskuddet til private barnehager baseres på kommunenes regnskapstall fra 2018, vil nesten alle de private barnehagene få kommunale tilskudd som reflekterer bemanningsnormen i 2020. Flertallet viser til skriftlig svar fra statsråd Jan Tore Sanner til stortingsrepresentant Mathilde Tybring-Gjedde, der Kunnskapsdepartementet anslår at private barnehager kan få en samlet økning i driftstilskuddet på om lag 630 mill. kroner i 2020 som følge av økt bemanning i kommunale barnehager fra 2017 til 2018. Flertallet mener derfor det er riktig å trappe ned bevilgningen til overgangsordningen i 2020, og gi rom for andre viktige satsinger i barnehagesektoren. Flertallet er glad for at regjeringen samtidig åpner for at fylkesmannen etter søknad fra kommunen kan tildele skjønnsmessig til private eller ideelle barnehager dersom de får økonomiske problemer som følge av bemanningsnormen i 2020. Flertallet mener det er riktig at tilskuddet i 2020 går til små private barnehager for å sikre en bærekraftig økonomi og flere ansatte.

Flertallet viser videre til at regjeringens forslag til bemanningsnorm fulgte de samme prinsippene og forholdstall som Stoltenberg-regjeringen foreslo i 2013, og er i tråd med veileder for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner. Flertallet mener dermed at bemanningsnormen er fullfinansiert. Flertallet er imidlertid glad for at regjeringen innførte det midlertidige tilskuddet i perioden 2018–2020 for å styrke innføringen av normen i små private og kommunale barnehager som ikke oppfylte normen, og mener det har gjort innføringen lettere for barnehagene som hadde dårligere økonomi. Flertallet mener det er riktig av Utdanningsdirektoratet å utrede hvorvidt det kan være behov for egne mekanismer i finansieringssystemet som gjør at private barnehager blir finansiert til å oppfylle nye lovkrav samtidig som kommunene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget gjorde følgende vedtak 31. mai 2018 under behandlingen av sak om bemanningsnorm i barnehage:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i statsbudsjettet for 2019 med en plan for gjennomføring av bemanningsnormen som inneholder dekning av merkostnader for både offentlig og private barnehageeiere som sikrer at normen oppfylles i alle barnehager i løpet av overgangsordningen med varighet fram til 1. august 2019. Planen skal innrettes med sikte på en rettferdig fordeling mellom kommunene og bærekraftig økonomi

i de små private barnehagene ved innføring av normen.»

Disse medlemmer kan ikke se at dette vedtaket er fulgt opp på en måte som sikrer finansiering til at alle barnehager kan oppfylle bemanningsnormen, eller at regjeringen har lagt fram en plan som Stortinget etterlyste.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen ikke vil betale regningen for bemanningsnormen de har innført i barnehagen, og i tillegg kutter i bevilgningene i sitt forslag til statsbudsjett. Disse medlemmer viser til at KS har uttalt at regjeringen legger opp til en klar underfinansiering av barnehagene, og er bekymret for at den manglende finansieringen av bemanningsnormen vil føre til utfordringer for både kommunale og private barnehager, særlig for de små og ideelle barnehagene, og at dette truer mangfoldet i barnehagesektoren. Arbeiderpartiet vil ha flere trygge voksne i barnehagene og støtter ikke regjeringens forslag til kutt i finansieringen av bemanningsnormen.

Nok trygge voksne med riktig kompetanse i barnehagen er viktig for alle barn. Disse medlemmer vil ha en bemanningsnorm som sikrer dette, og viser til at det foreslås 160 mill. kroner til finansiering av bemanningsnormen i 2020 i Arbeiderpartiets alternative budsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er positive til innføringen av bemannings- og pedagognormen i barnehagene forutsatt at den er fullfinansiert av staten. Disse medlemmer viser til at regjeringen, for andre året på rad, unnlater å dekke kommunenes merutgifter til økt bemanning. En sterkt underfinansiert barnehagesektor innebærer, etter disse medlemmers mening, en risiko for kutt i andre velferdstjenester i kommunene og kvaliteten i barnehagene. Disse medlemmer er bekymret for at underfinansieringen vil føre til flere oppkjøp, eller at barnehager blir avviklet dersom reformene ikke fullfinansieres. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke rammetilskuddet til kommunene med 2,5 mrd. kroner for blant annet å gi rom for å fullfinansiere barnehage-reformen og sikre god kvalitet i tilbudet, både i kommunale og private barnehager.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at 31 kommuner ikke oppfyller bemanningsnormen i kommunale barnehager. Dette medlem viser til regjeringens store kutt i overgangsordningen med tilskuddet til bemanningsnormen i barnehagen i 2020. Det er satt av 111,2 mill. kroner i 2020 mot 262 800 kroner i 2019-budsjettet.

Dette medlem mener at barnehagenormen ble innført for å skape et godt tilbud til alle barn i Norge uansett hvor i landet de kommer fra. Nå skaper regjeringen stor usikkerhet fordi vi ikke vet om barna i Nittedal og Trondheim får et like godt barnehagetilbud som barna i Oslo og Svolvær. Dette medlem mener at regjeringen framstiller det som om barnehagenormen er innfridd. Dette medlem mener dette vrengebilde fra regjeringens side er svært alvorlig for barna i de 31 kommunene der det ikke er nok ansatte i barnehagene. Dette medlem mener at kuttet i tilskuddet til bemanningsnormen i barnehagen er det motsatte av tidlig innsats. Hvis regjeringen ville at alle barn skal blir sett hver dag og få den omsorgen og oppmuntringen de trenger, hadde regjeringen sørget for å fullfinansiere barnehagenormen over statsbudsjettet. Kuttet er, ifølge dette medlem, nok et eksempel på at regjeringen skyver ansvaret over på kommunene når de gjennomfører kutt som går ut over barn og unge. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der regjeringens kutt i tilskuddet til bemanningsnormen i barnehagen er foreslått reversert, og der det til sammen er satt av 500 mill. kroner for å finansiere bemanningsnormen. I tillegg er det satt av 215 mill. kroner til å styrke barnehagelærernormen (50 pst.).

6. Høyere yrkesfaglig utdanning

6.1 Kap. 240 Fagskoler

Komiteen slutter opp om målsettingen om å styrke fagskoleutdanningen, og viser til at den nye fagskoleloven som ble vedtatt i mai 2018, innebar et stort, viktig og riktig løft for hele fagskolesektoren som bidrar til økt status for utdanningene og til å styrke studentenes rettinger.

Komiteen mener at det er viktig med fortsatt satsing på kvalitetsutvikling og utvikling av nye og relevante studietilbud i fagskolene, og merker seg at det også i 2020 foreslås å bevilge midler til å øke kunnskapsgrunnlaget om fagskolene og til å videreutvikle fagskoleutdanningene.

Komiteen viser videre til at det er viktig at arbeidet med å gjøre fagskoleutdanningene mer tilgjengelige og synlige som et utdanningsvalg etter videregående opplæring fortsetter, og komiteen mener at midlene som foreslås til tiltak og prosjekter for å øke synligheten og tilgjengeligheten, vil bidra til dette.

Komiteen viser til at det vil være et stort behov for flere fagarbeidere innenfor mange bransjer i årene fremover. Dette vil gjelde personer med fagbrev, men det er også behov for at flere tar høyere yrkesfaglig utdanning. Fagskolene er en viktig leverandør av norske fagarbeidere. Fagskoleutdanningene er utviklet i nært samarbeid med partene i arbeidslivet, og skal også i fortsettelsen videreutvikles i tett samarbeid med disse.

Komiteen peker på at fagskolene uten tvil også vil spille en stor og avgjørende rolle for å sikre etter- og videreutdanning til norske arbeidsplasser i den omstillingen det norske arbeidslivet står i. Fagskolene tilbyr fleksible etter- og videreutdanningstilbud til fagarbeidere og virksomheter som møter krav om omstilling, ikke minst som følge av ny teknologi og digitale løsninger i mange bransjer. I 2018 var 62 pst. av fagskolestudentene deltidsstudenter og 34 pst. av fagskolestudentene følger nettbaserte tilbud, enten med eller uten samlinger. Det viser at fagskolene er viktige for tilrettelegging av kompetanseheving samtidig som man er i arbeid.

Post 60 Tilskudd til fagskoler

Komiteen viser til at det ble gjort en endring i finansieringssystemet til fagskolene i statsbudsjettet for 2018. Den nye tilskuddsordningen inneholder et grunn-tilskudd og et resultatbasert tilskudd. Midlene blir nå tildelt fylkeskommunen, som tildeler midlene videre til egne både offentlige og private fagskoler.

Komiteen peker på at det er viktig at fylkeskommunen bidrar til å sikre et mangfold av private og offentlige tilbud. Komiteen mener kjennskap til lokale og regionale forhold er viktig for at fagskolene skal utvikle gode studietilbud i tråd med det lokale og regionale kompetansebehovet, og mener derfor det er viktig at det er dette forvaltningsnivået som har ansvaret for fagskolene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at tilskuddet til de fagskolene som før 2018 fikk tilskudd over Kunnskapsdepartementets budsjett, heller ikke etter 2020 skal kunne prioriteres av fylkeskommunene til annen fagskoleutdanning, men at beløpet i sin helhet skal overføres til de respektive fagskolene.

Flertallet er glad for at regjeringens satsing på fagskoleutdanningene fortsetter også i statsbudsjettet for 2020, og vil påpeke at det har vært nødvendig å gjennomføre et kvalitetsløft i fagskolene og likestille fagskolestudenter med andre studenter. Flertallet viser til at det er denne regjeringen som virkelig har gitt et løft til fagskolene og fagskoleutdanningene de siste årene. Regjeringen har lagt frem en egen fagskolemelding, Meld. St. 9 (2016–2017) Fagfolk for fremtiden – Fagskoleutdanning – som en del av regjeringens yrkesfagløft. Målet med meldingen var å gjøre fagskoleutdanningene mer attraktive som et fullverdig yrkesrettet alternativ til universitets- og høyskoleutdanning, og meldingen inneholdt 48 konkrete tiltak for å styrke fagskoleutdanningene. Med denne meldingen la regjeringen til rette for god utdanningskvalitet, mer solide fagskoler og tettere samarbeid mellom fagskolene og arbeidslivet. Flertallet viser også til den nye fagskoleloven – Lov om

høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) – som nettopp definerte fagskoleutdanningene som høyere yrkesfaglig utdanning og blant annet ga styrkede rettigheter for fagskolestudentene. Regjeringens satsing på fagskolene har også gitt muligheter for mange kvalitetshevende tiltak med blant annet midler til etter- og videreutdanning av fagskolelærere, utvikling og kvalitetssikring av studietilbudene ved fagskolene, nye bransjeprogrammer som sikrer etter- og videreutdanning for fagarbeidere, og økt kunnskapsgrunnlag for å styrke fagskoleutdanningene.

Flertallet vil fremheve at Norge er avhengig av fagarbeidere og yrkesfaglig kompetanse for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn og støtter opp om regjeringens satsing. Flertallet viser til at fagskoleutdanning ofte betegnes som arbeidslivets utdanning fordi utdanningstilbudet drives og utvikles i nært samarbeid med arbeidslivet. Nettopp det at fagskoleutdanningene kan skreddersys etter arbeidslivets behov, gir fagskolestudentene relevant utdanning og kompetanse. Flertallet vil fremheve at Norge er avhengig av at både staten, bedriftene og den enkelte arbeidstaker samarbeider for å lykkes med å gi fagarbeiderne den yrkesfaglig kompetansen de har behov for, og sørge for at bedriftene kan gjennomføre den nødvendige omstillingen som følge av blant annet økt automatisering, digitalisering og internasjonalisering. Flertallet viser til at Arbeiderpartiets, Senterpartiets, Sosialistisk Venstrepartis og de øvrige opposisjonspartienes forslag til statsbudsjett vil gi et økt skattenivå for bedriftene som vil utfordre bedriftenes muligheter til å delta i dette samarbeidet, og de uheldige konsekvensene dette vil kunne få både for den enkelte arbeidstakers muligheter til å kunne delta i etter- og videreutdanning og bedriftenes omstillings- evne.

Flertallet viser til at det er anslått at Norge vil ha behov for inntil 100 000 fagarbeidere i 2035, og regjeringens bevilgning til flere studieplasser ved fagskolene, styrking av bransjeprogram for kompetanseutvikling og videreføring av satsing på kvalitetshevende tiltak ved fagskolene er viktige tiltak som vil bidra til at landet får den fagkompetansen det er behov for fremover.

Flertallet viser til at regjeringen foreslår å bevilge 782,1 mill. kroner over kap. 240 post 60. I denne bevilgningen inngår 3,5 mill. kroner til 100 nye studieplasser, som kommer på toppen av 23,4 mill. kroner som vil finansiere siste halvårseffekt av de 638 nye studieplassene som ble vedtatt i statsbudsjettet for 2018.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er skuffet over at regjeringen ikke har satt av penger til flere nye fagskoleplasser i budsjettet for 2020 – dette på tross av at næringslivet etterspør flere fagarbeidere med fagskoleutdanning, slik også NHOs kom-

petansebarometer slår fast. Norge trenger flere stolte fagarbeidere, og det er viktig at en prioriterer flere studieplasser innenfor fagskolene, slik at en kan dekke den etterspørselen som næringslivet etterspør.

Disse medlemmer vil ha en langt større opptrapping av nye studieplasser og en videreutvikling av fagskoletilbudet. Disse medlemmer vil også bedre kompetansen på fagskolene gjennom større satsing på etter- og videreutdanning av fagskolelærere, og utvikling av flere kortere utdanningstilbud på fagskolene, som en helhetlig del av en kompetansereform. Disse medlemmer vil understreke det store behovet som næringslivet, kommuner, fylkeskommuner og foretak har for flere stolte fagarbeidere for å dekke dagens og fremtidens behov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2020, hvor det foreslås 47 mill. kroner til 1 000 nye fagskoleplasser innen private og offentlige fagskoler, 10 mill. kroner ekstra til etter- og videreutdanning for fagskolelærere og 10 mill. kroner til utvikling av tilpassede etter- og videreutdanningstilbud innen fagskolene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet har merket seg at mens vel 30 pst. av de over 16 år har universitets- og høyskoleutdanning, er det bare ca. 1,4 pst. i samme aldersgruppe som har fagskoleutdanning. Disse medlemmer viser til at dette ikke er tilstrekkelig for å dekke arbeidslivets behov. Senterpartiet mener derfor det er et paradoks at regjeringen i sitt budsjettforslag for 2020 kun legger opp til beskjedne 100 nye studieplasser i fagskolen når arbeidslivet så tydelig etterspør langt flere.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet, i sitt alternative budsjettforslag, foreslår å øke utdanningskapasiteten i fagskolesektoren med 500 studieplasser som ledd i en opptrapping.

Disse medlemmer viser for øvrig til at gjeldende finansiering av fagskoleutdanningene ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene ved å tilby disse utdanningene. Fagskoleutdanning er de eneste av de offentlige utdanningene som ikke er omfattet av gratisprinsippet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet, i sitt alternative budsjettforslag, foreslår å økt basisfinansiering av fagskolene med 25 mill. kroner, i tillegg til økt ramme til fylkeskommunene.

Post 61 Utviklingsmidler til fagskoleutdanning

Komiteen er tilfreds med at utviklingspotten for kvalitet i fagskoleutdanningene som ble opprettet i statsbudsjettet for 2018, videreføres også i statsbudsjettet for 2020. Høy kvalitet i utdanningstilbudet og godt

samsvar mellom utdanningstilbudet og den kompetansen arbeidslivet etterspør, er viktig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, har merket seg at det er et stort engasjement for midlene som skal bidra til kvalitetsutvikling i fagskolesektoren. Av 100 søknader i 2018 fikk 30 prosjekter tildelt til sammen 35,5 mill. kroner. Regjeringen foreslår å bevilge 43,2 mill. kroner i utviklingsmidler til fagskolene i statsbudsjettet for 2020. Flertallet merker seg at disse midlene foreslås bevilget til viktige tiltak som digital kompetanseheving for ansatte for å de skal kunne møte behovet for omstilling i næringslivet, bruk av digital teknologi for læring, utvikling av nye utdanninger i samarbeid med lokalt og regionalt næringsliv og engangsinvesteringer i utstyr og infrastruktur.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en økning i utviklingsmidler til fagskolene med 7,5 mill. kroner for å sikre en nødvendig kvalitetsutvikling av tilbudet i tråd med arbeidslivets behov for kompetanse.

6.2 Kap. 241 Felles tiltak for fagskoler

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteen merker seg at midlene prioriteres til tiltak som skal bidra til å nå målene om et godt kunnskapsgrunnlag om fagskolesektoren, høy kvalitet i fagskoleutdanningen og en tilgjengelig og synlig fagskolesektor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen foreslår å bevilge 30,9 mill. kroner til felles tiltak for fagskolene i statsbudsjettet for 2020. Flertallet vil spesielt trekke frem at regjeringen peker på at disse midlene blant annet skal gå til at NOKUT skal gjennomføre studiebarometer for studenter i høyere yrkesfaglig utdanning, og vil samtidig vise til at fagskolestudentene også vil bli omfattet av levekårsundersøkelsen som skal gjennomføres i 2020. Disse undersøkelsene vil gi oss viktig informasjon om studentene i høyere yrkesfaglig utdanning, som igjen vil bidra til å kunne heve kvaliteten på fagskoleutdanningene og sikre fagskolestudentene et godt studiemiljø og en god studiesituasjon.

6.3 Kap. 242 og kap. 3242 Norges grønne fagskole – Veia

Komiteen merker seg at bevilgningen til Norges grønne fagskole – Veia er flyttet over i eget kapittel under programkategorien Høyere yrkesfaglig utdanning. Komiteen er kjent med at skolen gir et tilbud på videre-

gående nivå i tillegg til fagskoleutdanninger innen blomsterdekoratør-, gartner- og anleggsgartnerfaget. Komiteen merker seg at skolens salgsinntekter har økt over tid, og at bevilgningen for 2020 derfor er foreslått økt i samsvar med inntektsnivået. Komiteen mener dette viser skolens gode renommé som leverandør av kvalitet både i utdanningen og i produksjonen ved skolen. Komiteen viser til at skolen fyller en viktig funksjon for å imøtekomme kompetansebehovet i grøntsektoren.

7. Kompetansepolitikk og livslang læring

7.1 Kap. 251 22. juli-senteret

Komiteen støtter regjeringens forslag om å bevilge 11 mill. kroner til drift av 22. juli-senteret – en økning på 2 mill. kroner for å styrke senterets arbeid. 22. juli-senteret ble fra 1. juli 2019 et selvstendig forvaltningsorgan, direkte underlagt Kunnskapsdepartementet. Komiteen mener 22. juli-senteret har et viktig samfunnsoppdrag når det kommer til å formidle kunnskap om terrorangrepene 22. juli 2011 og hvordan de kunne skje, samt å bidra til økt bevissthet, refleksjon og diskusjon knyttet til dette og nærliggende temaer, som hat, vold og ekstremisme.

7.2 Kap. 253 Folkehøgskoler

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen, der regjeringen foreslår en økning i tilskuddet til folkehøgskoler sammenlignet med inneværende budsjettår. Komiteen merker seg at antall årselever har passert 8 000, som er 10 prosent av et årskull 19-åringer. Komiteen merker seg økningen i statstilskudd og elevplasser ved Setesdal Folkehøgskole og Evje Folkehøgskole, og tilsagnet til etableringen av folkehøgskole på Svalbard i 2019 og Sjøholt Folkehøgskole fra høsten 2020.

Komiteen viser til forslaget i proposisjonen om at Sjunkehatten Folkehøgskole får videreført oppstarttilskudd i 2020 på samme nivå som i 2019, og vil oppfordre regjeringen til å bidra til realisering av prosjektet.

Komiteen mener kompetanse er mer enn studiepoeng. Kompetanse og læring handler om å utvikle hele mennesker, og her har folkehøgskolene en svært viktig rolle. Komiteen viser til at folkehøgskolene har økt elevtallet de senere årene.

Komiteen viser til folkehøgskoleloven, der det slås fast at

«Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning.»

Folkehøgskolene er spredd over hele landet og har stor betydning som aktivitets-, kultur- og kurssentre i mange lokalsamfunn.

Komiteen mener folkehøgskolene gir verdifulle tilbud til tusenvis av ungdommer hvert eneste år. Komiteen viser til høringen, der Folkehøgskolerådet beskrev det pågående arbeidet med å opprette et studie i folkehøgskolepedagogikk og behovet for økt satsing på folkehøgskolen. Komiteen støtter disse initiativene.

Komiteen merker seg at regjeringen vil fase ut tilskudd til kortkurs fra 1. januar 2021. I revidert budsjett for 2019 meldte regjeringen at kuttet ville gi tilsvarende økt grunnbevilgning til folkehøgskolene.

Komiteen viser til folkehøgskolenes søkertall og at stadig flere ønsker å gå på folkehøgskole. Komiteen mener det er positivt at det etableres nye folkehøgskoler i Norge. Komiteen viser samtidig til Utdanningsdirektoratets gjennomførte undersøkelse om internatkapasitet på de eksisterende folkehøgskolene. I undersøkelsen fremkommer det et ønske om flere elevplasser også til eksisterende skoler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det på bakgrunn av dette bør utarbeides en plan for veksten i elevplasser i folkehøgskolene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av behovet for nye folkehøgskoler i årene framover, inkludert en opptrappingsplan for nye folkehøgskoleplasser.»

Disse medlemmer viser til at opptrappingen av studiestøtten til studenter ikke er gjort gjeldene for elever i folkehøgskolen. Disse medlemmer mener elever i folkehøgskolen bør ha samme muligheter til studiestøtte som studenter på fagskole, universitet og høyskole.

Disse medlemmer mener at folkehøgskolene kan spille en verdifull rolle i å fremme inkludering og bekjempe utenforskap. Disse medlemmer viser til at regjeringen ønsker å fase ut støtten til kurstilbud under 95 dagers varighet (kortkurs) fra 1. januar 2021. Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene dette får for kurstilbud rettet mot utsatte og sårbare grupper. Disse medlemmer mener folkehøgskolene fortsatt bør ha mulighet til å få tilskudd for kurs under 95 dager rettet mot personer med ulike helseutfordringer, funksjonshemninger eller kurstilbud for personer som har havnet utenfor skole- og arbeidsliv.

Disse medlemmer mener kortkursene bidrar til at folkehøgskolene kan drive allmenndanning og folkeopplysning i et bredt perspektiv. Disse medlemmer mener videre at kortkursene kan bidra til å forhindre utenforskap og fremme aktivitet. Disse med-

lemmer mener derfor at folkehøgskolene fortsatt bør få tilskudd for å arrangere kortkurs.

Post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å bevilge 0,75 mill. kroner i oppstarttilskudd av Stord Folkehøgskole.

7.3 Kap. 254 Studieforbund mv.

Komiteen vil understreke viktigheten av det arbeidet som studieforbundene og frivillige organisasjoner legger ned for at voksne kan få tilgang til god, fleksibel og brukertilpasset opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet. Komiteen har merket seg at det samlede tilskuddet til studieforbund og voksenopplæringsorganisasjoner fra saldert budsjett i 2019 til budsjettproposisjonen for 2020 er redusert fra 228 388 mill. kroner til 222 877 mill. kroner.

Post 70 Tilskudd til studieforbund

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å øke bevilgningen til studieforbundene med 10 mill. kroner, utover regjeringens forslag. Flertallet viser videre til deling som skal gjøres av studieforbundsordningen mellom Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, og mener dette er riktig for å kunne ivareta mangfoldet av opplæring innen frivillig virksomhet og frivillig kulturliv, demokrati og deltakelse.

Flertallet viser til at regjeringens begrunnelse for deling av studieforbundsordningen mellom de to departementene er å gi studieforbundsordningen større gjennomslagskraft til å oppnå viktige utdanningspolitiske og kompetansepoltiske mål på Kunnskapsdepartementets område, og frivillighetspolitiske og kulturpolitiske mål på Kulturdepartementets område.

Flertallet mener studieforbundene har en viktig rolle for kompetansepolitikken som tilbydere av en læringsarena der deltakerne finner læringsmotivasjon og mestringsglede. Flertallet mener studieforbundene er et godt virkemiddel for inkludering og motvirkning av utenforskap, demokratibyggning og aktiv deltagelse i både samfunnsliv og arbeidsliv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at opplæring er en bærebjelke i frivillige lag og organisasjoner, både i idrettslag, kulturorganisasjoner, barne- og ungdomsorganisasjoner og ideelle organisasjoner. Disse medlemmer viser til at Norge i 1976 var først i verden med

en voksenopplæringslov for frivillige organisasjoner. For samfunnet er studievirksomhet viktig demokratarbeid som engasjerer folk lokalt utover de som er folkevalgte eller tillitsvalgte. Disse medlemmer viser til at formålet med studieforbund, jf. lov om voksenopplæring, er å:

«fremme livslang læring ved å legge til rette for organiserte læringsaktiviteter ved siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet.»

Disse medlemmer vil understreke at voksenopplæring er en selvstendig opplæringsarena der voksne kan få del i livslang læring og bli aktive deltagere i kultur- og samfunnsnivå. Læring skjer ikke bare i skole-systemet og yrkeslivet, det er også viktig i sivilsamfunnet. Læring i kulturlivet gir allmenndannelse, livsmestring og medborgerskap og er nødvendig for å videreføre kulturarven og dyrke frem nye talenter.

Disse medlemmer reagerer på at regjeringen, i en tid hvor behovet for livslang læring og det viktige arbeidet med kompetansereformen er under utforming, i stedet foreslår å redusere bevilgningen til studieforbund i 2020.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er sterkt kritiske til dette og viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 20 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag.

Post 73 Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til proposisjonen, der regjeringen foreslår å redusere tilskuddet til Fleksibel utdanning Norge med 1 mill. kroner uten at dette er begrunnet. Disse medlemmer reagerer på at en viktig aktør innen voksenopplæring blir påført et slikt kutt som skal finansiere regjeringens egne prioriteringer i en tid der de politiske målsettingene peker på behovet for økt innsats innen voksenopplæringsfeltet.

Disse medlemmer er sterkt kritiske til dette og viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 1 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag for å opprettholde tilskuddet på 2019-nivå.

7.4 Kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen. Komiteen vil påpeke at freds- og menneskerettighetssentrene er viktige læringsarena og bidrar til forskning, dokumentasjon og formidling om viktige hendelser fra vår nære historie som ikke må glemmes. Kunnskapen de formidler fra andre verdenskrig, holocaust, kunn-

skap om norsk krigshistorie og den nasjonalsosialistiske ideologien er spesielt viktig i en tid med økende fremmedfrykt, antisemittisme og rasisme. Komiteen er spesielt opptatt av at disse sentrene skal formidle historien til ungdom og dekke behovet hele landet har for å få viktig kunnskap fra denne tiden.

Komiteen merker seg at departementet har samlet tilskuddene til seks av sentrene på en post, og komiteen imøteser en videre satsing på disse sentrene.

7.5 Kap. 256 og kap. 3256 Kompetanse Norge

Komiteen vil bemerke at Kompetanse Norge har i dag et nasjonalt systemansvar for karriererettledning og ansvar for å utvikle og koordinere rettledningsområdet i hele Norge. Sekretariatet for nasjonalt fagskoleråd er fra og med 2019 flyttet fra Kompetanse Norge til Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling innenfor høyere utdanning (DIKU).

Videre har Kompetanse Norge det faglige og pedagogiske ansvaret for innholdet i opplæringen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

7.6 Kap. 257 Kompetansepluss

Komiteen mener Kompetansepluss-programmet er viktig for å sikre at flere i arbeid kan få opplæring i grunnleggende ferdigheter. Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener arbeidsplassen er en viktig arena for læring, og at Kompetansepluss bidrar til at flere voksne får den nødvendige kompetansetryggheten til å stå i jobb lenger. Flertallet er derfor glad for at omtrent 68 000 mennesker har deltatt i kurs grunnet Kompetansepluss siden 2013, og at regjeringen har om lag doblet midlene til Kompetansepluss sitt arbeid fra 2013 til 2019. Flertallet viser til at regjeringen har satt i gang med en inkluderings- og integreringsdugnad, og mener at flere må få tilbud om opplæring i grunnleggende ferdigheter på arbeidsplassen for å sikre et inkluderende arbeidsliv.

Flertallet viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å redusere kap. 257 post 70 med 2,2 mill. kroner. Av disse overføres 0,9 mill. kroner til kap. 225 post 75 og 1,3 mill. kroner til kap. 226 post 21. Se omtale under disse kapitlene.

7.7 Kap. 258 Tiltak for livslang læring

Komiteen viser til at humankapitalen utgjør 75 pst. av nasjonalformuen. Fremtidig verdiskaping forutsetter at humankapitalen forvaltes godt og effektivt, og livslang læring og kompetanseutvikling er derfor en nødvendighet innen alle utdanningsnivåer og de fleste typer yrker.

Komiteen har merket seg at det er satt i gang flere tiltak for å styrke livslang læring, der Kompetanse Norge spiller en viktig rolle sammen med andre fagmiljøer.

Komiteen vil fremheve Meld. St. 16 (2015–2016) Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring, som inneholder tiltak som skal gi voksne bedre muligheter til å styrke sin kompetanse, øke mulighetene sine til å delta i opplæring og få sin medbrakte kompetanse godkjent. Komiteen vil påpeke at en rekke av tiltakene fra meldingen er iverksatt.

Komiteen merker seg videre det store behovet for kvalifiserte lærere innenfor voksenopplæringen og vil trekke frem at regjeringen gjennom Kompetanse Norge har utviklet og iverksatt lokale tilbud om etterutdanning for lærere og andre som underviser i voksenopplæringen.

Komiteen vil også trekke frem at det høsten 2017 ble iverksatt forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne i grunnleggende ferdigheter i regi av Kompetanse Norge og i fag- og yrkesopplæring i regi av Utdanningsdirektoratet, og at disse forsøkene videreføres.

Komiteen merker seg videre at departementet som en del av kompetansereformen «Lære hele livet» utvikler bransjeprogram i samarbeid med partene i arbeidslivet. Disse bransjeprogrammene foreslås styrket med 15 mill. kroner i 2020. Det etablerte kompetanseprogrammet tildeles 97 mill. kroner. Der skal det utvikles videreutdanningstilbud som kan kombineres med arbeid. Programmet skal også brukes til å prøve ut insentivordninger for livslang læring, i første omgang med en utprøving av videreutdanningsstipend for fagarbeidere. Målet er at virksomheter i bransjer som er særlig utsatt for omstilling og digitalisering og automatisering, skal få bedre anledning til å gi sine ansatte faglig oppdatering. Satsingen på kompetansereformen trappes opp med 112 mill. kroner.

Komiteen vil understreke viktigheten av at etter- og videreutdanning tar utgangspunkt i arbeidslivets behov, og gjøres i tett samarbeid med det praktiske arbeidslivet. Fremtidig verdiskaping og velferd er avhengig av at flest mulig er i verdiskapende arbeid, og utvikling av kompetanse må ha som mål å tilrettelegge for dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er glad for at regjeringen i statsbudsjettet for 2020 foreslår å bevilge 15 mill. kroner til å styrke bransjeprogrammene for kompetanseutvikling, og ser frem til at det også vil kunne utvikles nye bransjeprogrammer som kan bidra til økt fagkompetanse i flere bransjer. Det er stort behov for at ansatte i mange sektorer får oppdatert og økt sin kompetanse som følge av omstillinger og økt digitalisering og automatisering, og bransjeprogrammene er viktige og fleksible tilbud

som gjør at de ansatte kan gjennomføre videreutdanning som samtidig kan kombineres med jobb.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke viktigheten av og behovet for livslang læring. Få samfunn i verden stiller så høye krav til kunnskap og kompetanse som Norge, og dette begrunner en satsing langt utover det regjeringen Solberg til nå har foreslått. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, sammen med partene i arbeidslivet, vil gjennomføre en bred kompetansereform, som skal gi den enkelte rett til etter- og videreutdanning, og til at Arbeiderpartiet tok til orde for denne reformen allerede i midten av forrige stortingsperiode. Disse medlemmer mener den viktigste forutsetningen for å lykkes med å skape nye og beholde eksisterende arbeidsplasser, er å investere i ansattes kompetanse og kunnskap, slik at en er bedre rustet for å møte konkurransen i et stadig mer globalisert samfunn. Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative budsjett på dette området, som har flere forslag om satsinger gjennom en «kompetansemilliard» på i overkant av 1 mrd. kroner til kompetanse, for å styrke voksenopplæringsfeltet og legge bedre til rette for læring gjennom hele livet.

Disse medlemmer er opptatt av at den teknologiske utviklingen endrer arbeids- og samfunnslivet og skaper et økende behov for å bygge kompetanse gjennom hele livet. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår 1 mrd. kroner til en omfattende kompetansereform for arbeidslivet, der målet er å få flere i arbeid, flere til å forbli i arbeid, og bedre resultater i arbeidslivet. Like muligheter til livslang læring krever at fellesskapet tar en større forpliktelse enn i dag. Disse medlemmer viser til at forslaget blant annet inkluderer et program for arbeidslivsdrevet kompetansebygging, og et kompetansefond på 150 mill. kroner i samarbeid med partene i arbeidslivet. Fondet skal bidra til å finansiere deltakelse i etter- og videreutdanning og være styrt i et trepartssamarbeid. Arbeidstakere skal sikres rett til etter- og videreutdanning, og reformen skal bidra til at de ulike lærestedene tilbyr utdanning som er relevant for arbeidslivet. Disse medlemmer viser til at kontinuerlig utvikling av bransjeprogrammer blir en nøkkel til å lykkes i et felles kompetanseløft, og viser til at Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslår programmer i bransjer som er særlig utsatt for endring og omstilling: Varehandelen, transportnæringene og maritim sektor.

Disse medlemmer understreker at Norge trenger flere fagarbeidere i årene som kommer, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår 1 mrd. kroner over fire år for å sikre at flere velger å bli fagarbeidere. For 2020 betyr dette 250 mill. kroner, som blant annet skal gå til bedre utstyr i yrkesfagundervis-

ningen, økt lærlingtilskudd, praksistilskudd og stipend for å få flere fagarbeidere til å bli yrkesfaglærere.

Komiteen ser med interesse på pilotprosjektet Motivasjon, opplæring og rettleiing (MOR), som er et kompetanseprosjekt i Ryfylke ledet av Høgskolen i Innlandet ved institutt for sosialfag. Høgskolen skal forske på effekter av prosjektet som går over fire år. Komiteen mener er det viktig å høste praktiske erfaringer raskt som et ledd i implementeringen av bl.a. Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017–2021. Komiteen mener erfaringene fra MOR-prosjektet vil være verdifullt utover Ryfylke og kan stimulere andre regioner til tilsvarende kompetansesatsinger.

8. Høyere utdanning

8.1 Kap. 260 Universiteter og høyskoler

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteen mener universitetenes og høyskolenes hovedoppgave er å legge grunnlaget for velferd, verdiskapning og omstilling gjennom å utdanne mennesker til et arbeidsliv som krever høy kompetanse, og utføre fri forskning for å søke ny kunnskap.

Komiteen framhever at kunnskap er vår viktigste nasjonale kapital. De store samfunnsutfordringene må møtes med kunnskap. Kunnskap er avgjørende for å skape bærekraftige arbeidsplasser, for nødvendig omstilling, videre samfunnsbygging og utvikling av velferdsstaten. Kunnskapspolitikken må derfor favne bredest mulig. Komiteen viser til at kvaliteten på våre utdannings- og forskningsinstitusjoner er avgjørende for hvor godt Norge lykkes i å utvikle og ta i bruk ny kunnskap, skape nye næringer og forbedre privat og offentlig sektor. Kunnskap er verdifullt for hver enkelt av oss fordi den åpner for nye forståelsesformer, og bidrar til personlig vekst og utvikling. Komiteen vil presisere at utover det målbare og instrumentelle har kunnskap en egenverdi. Dette er særlig viktig i høyere utdanning og forskning.

Komiteen viser til at Norge er langstrakt, med store avstander og variert næringsstruktur. I alle deler av landet er det viktig med et bredt studietilbud for å sikre lik rett til utdanning og møte behovene i arbeids- og samfunnslivet. Arbeidslivet er i rask endring, og dette øker behovet for tett samarbeid mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner.

Komiteen vil understreke at læresteder og forskningsinstitutter spiller en viktig rolle for utviklingen av næringsliv, offentlig sektor og sivilsamfunn. God forskning sikrer både framtidig næringsgrunnlag og kvalitet på utdanningen. De store samfunnsutfordringene og vår framtidige vekst og velferd avhenger av vitenskapelig innsikt og løsninger. Derfor må vi sikre

forsknings- og utdanningsinstitusjonene gode rammebetingelser.

Strukturreformen

Komiteen er kritisk til overstyring fra regjering og storting, og innen utdanning og forskning er det særlig viktig med frie institusjoner. I en tid der academia er under press fra politiske krefter mange steder i verden, er det særlig viktig at vi slår ring rundt den institusjonelle friheten, som er en forutsetning for reell akademisk frihet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at Arbeiderpartiet på den ene siden påstår å hegne om UH-styrenes suverenitet, mens de på den andre siden ber regjeringen detaljstyre UH-sektoren mer.

Flertallet forholder seg til den gjeldende universitets- og høgskoleloven, hvor styrene ved norske universiteter er gitt myndighet til selv å organisere sin virksomhet på alle nivåer. Flertallet påpeker at loven ble vedtatt enstemmig av Stortinget, og at et bredt flertall i Stortinget under behandlingen av Meld. St. 18 (2014–2015) slo fast at: «det må også i fremtiden, slik det er i dag, være opp til institusjonene selv og deres styrer å vurdere hva en hensiktsmessig studiestedstruktur innebærer». Flertallet viser videre til at det i budsjettproposisjonen varsles at regjeringen i forbindelse med forslag til ny lov for universiteter og høyskoler vil legge fram en stortingsmelding om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den pågående evalueringen av strukturreformen i universitets- og høgskolesektoren, der «tilgang til utdanning og kompetanse over hele landet» er blant hovedpunktene. Disse medlemmer viser til nedleggelsen av lærerutdanningen på campus Nesna ved Nord universitet, og er urolige for at regjeringens manglende overordnede styring av universitets- og høgskolesektoren resulterer i en reell nedbygging av tilgangen til utdanning og kompetanse rundt om i Norge.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2019 har øremerket midler til fortsatt lærerutdanning på Nesna, og at Arbeiderpartiet i tillegg har foreslått at regjeringen kommer med en plan for å styrke desentralisert utdanning over hele landet, for å sikre regional utvikling og styrking av profesjonsutdanningene, jf. Innst. 31 S (2019–2020).

Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår 3 000 nye

studieplasser og 100 nye rekrutteringsstillinger i universitets- og høyskolesektoren, som vil bidra til styrking av høyere utdanningstilbud i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den pågående prosessen rundt studiestedsstrukturen ved Nord universitet. Disse medlemmer er bekymret for at de underliggende årsakene til situasjonen; de grunnleggende skjevhetene i finansiering mellom institusjonene i universitets- og høyskolesektoren, samt særnorske akkrediteringskravene til universiteter, vil sette flere institusjoner under press og på sikt føre til en ytterligere strukturrasjonalisering i sektoren. Disse medlemmer viser til disse partienes engasjement for Nesna og Sandnessjøen, og de forslag og initiativ Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har tatt for å forhindre nedlegging av studiestedene. Disse medlemmer mener situasjonen i 2019 med tydelighet viser behovet for en grunnleggende debatt om institusjonenes samfunnsoppdrag, det politiske ansvaret og en gjennomgang for å sikre at rammebetingelsene understøtter en differensiert universitets- og høyskolesektor med tilstedeværelse i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, som inneholder omprioriteringer og økte bevilgninger på til sammen 224,5 mill. kroner for å styrke universiteter og høyskoler over hele landet, og legge til rette for flere studieplasser og desentraliserte utdanningstilbud.

Avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen gjennom flere statsbudsjett har gjennomført flate kutt i universitets- og høyskolesektoren, begrunnet som «avbyråkratisering og effektivisering». Disse medlemmer understreker at med dette får universitets- og høyskolesektoren et oppsamlet kutt på 1,3 mrd. kroner i regjeringperioden. Disse medlemmer mener at regjeringen ikke har fulgt opp løftet fra Granavolden-plattformen om å målrette effektiviseringsreformen, og ber om at dette gjøres. Disse medlemmer mener at denne typen innsparinger, flatt fordelt over mange år, går ut over både studie- og forskningskvaliteten. Disse medlemmer er generelt kritiske til å bruke universitets- og høyskolesektoren som salderingspost for å få statsbudsjetter til å gå opp, og påpeker at konsekvensene av slike kutt er lite oversiktlige for både sektoren og allmennheten.

Finansieringssystemet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til mangelen på lærere og sykepleiere i

Nordland og på Helgeland og de pågående endringene i studiestedsstrukturen ved Nord universitet, og mener at regjeringen bør endre finansieringssystemet og innføre incentiver for desentraliserte studietilbud som er etterspurt av regionalt arbeids- og næringsliv.

Disse medlemmer viser til at da Stortinget behandlet strukturreformen, foreslo disse partiene å styrke universitets- og høyskolesektorens rolle i den regionale utviklingen. Dette forslaget ble ikke vedtatt.

Disse medlemmer mener det er svært uheldig at en velger å kutte basisfinansieringen til Universitetet i Stavanger på 3 327 000 kroner som følge av gevinstrealisering for prosjekter under medfinansieringsordningen (Difi-prosjekter), og frykter at denne praksisen vil skape et uheldig discentiv til hele sektoren for å delta i denne typen viktige digitaliseringsprosjekter. Disse medlemmer anmoder regjeringen om å vurdere denne praksisen på ny.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at dette er en avtale UiS har inngått med Difi om medfinansiering av digitaliseringsprosjekt. Et krav i ordningen er at søkeren må levere en forpliktende gevinstrealiseringsplan og beholder halvparten av en effektiviseringsgevinst de selv har lagt til grunn i søknaden om midler fra Difi. Flertallet viser videre til at dette er en ordning over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet har tidligere advart mot at finansieringssystemet for universiteter og høyskoler er en driver for sentralisering. Senterpartiet er bekymret for regjeringens ambisjon om at finansieringen av høyere utdanning i større grad skal baseres på konkurranse. Særlig er disse medlemmer kritiske til at systemet sementer de historiske skjevheter mellom institusjonene. Når i tillegg den resultatbaserte komponenten vektet sterkere, og at antall fullførte grader gir bedre uttelling enn antall studiepoeng, forsterker «tellekantene» i finansieringssystemet institusjonenes ulike forutsetninger for å få uttelling i finansieringssystemet.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, med forslag om å omprioritere 100 mill. kroner fra den resultatbaserte komponenten til basisfinansieringen til de nye universitetene og høyskolene. I tillegg foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett å redusere forskjellen i grunnfinansieringen mellom de gamle og de nye universitetene ved å øke basisfinansieringen til de nye universitetene med 50 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at skal vi ha sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner, må ansatte og studenter ha gode

betingelser. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der basisbevilgningen til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter foreslås å økes med 300 mill. kroner. Dette medlem mener dette vil øke studiekvaliteten og gi institusjonene økt handlingsrom og tillit. Alle skal ha lik rett til utdanning.

Nynorsk i akademia

Komiteen merker seg at flere høyskoler og universiteter arbeider målrettet med å styrke nynorsk i akademia og skoleverket, blant annet gjennom Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringen ved Høyskolen i Volda og Språksamlingene ved Universitetet i Bergen. Den samlede økonomiske innsatsen er viktig for å sikre det språklige mangfoldet i Norge i tråd med gjeldende språk- og utdanningspolitikk.

Komiteen merker seg at også Nasjonalbiblioteket og Nynorsk kultursentrum, som er finansiert av Kulturdepartementet, har noen overlappende oppgaver med disse institusjonene, og viser blant annet til omtalen i kap. 3115 post 75 om ordboksarbeid, men understreker at det også gjelder formidling av nynorsk i skole og barnehage. Komiteen mener at regjeringen bør komme tilbake i den kommende språkmeldingen om hvordan innsatsen blir mer samordnet, slik at institusjonene arbeider sammen for å nå målene sine.

Studiekvalitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det er iverksatt en rekke satsinger for økt studiekvalitet, og at kvaliteten i høyere utdanning har vært et satsingsområde for regjeringen Solberg. For første gang ble det i 2017 lagt frem en stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning, Meld. St. 16 (2016–2017). I 2018 ble den reviderte langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, Meld. St. 4 (2018–2019) lagt frem, og der ble kvaliteten i høyere utdanning vektlagt særlig, blant annet med en opptrappingsplan for økt kvalitet i høyere utdanning på 250 mill. kroner. Bevilgningene ble i denne sammenheng økt med 85 mill. kroner i 2019 og foreslås økt med ytterligere 55 mill. kroner i 2020. Flertallet vil også trekke frem Dikus' kvalitetsprogrammer, som er en parallell til kvalitetsprogrammene i Forskningsrådet, og at det er iverksatt ordninger for merittering for undervisning og krav til utdanningsfaglig kompetanse. Flertallet viser dessuten til at det er satt i gang et arbeid med mentorordninger på universiteter og høyskoler, som nettopp vil sikre bedre oppfølging og veiledning av studenter. Flertallet viser ellers til proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av studiekvalitet, og har gjentatte

ganger pekt på at regjeringen gjør for lite for å følge opp Kvalitetsmeldingen. Disse medlemmer viser til at det i Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning, ble vedtatt, med bredt politisk flertall, offensive ambisjoner for å heve utdanningskvaliteten og bedre studentoppfølgingen. Disse medlemmer understreker at vedtak om å bedre studiekvaliteten må følges opp med målrettede prioriteringer. Sentre for fremragende utdanning fungerer godt, men det trengs også midler til bedre veiledning, oppfølging og økt studieintensitet på lærestedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser med bekymring på den svake gjennomføringen i høyere utdanning i Norge, og mener det er avgjørende å prioritere bedre oppfølging av studentene og mer målrettet arbeid med utdanningskvaliteten. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 20 mill. kroner til bedre oppfølging og veiledning av studenter.

Studieplasser og desentraliserte studietilbud

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringens satsing på å gjøre høyere utdanning mer tilgjengelig i distriktene inneholder flere tiltak for å møte skiftende behov over tid og for å sikre fleksible utdanningstilbud også utenfor steder med campus. Satsingen innebærer i 2020 videreføring av om lag 20 mill. kroner fra revidert nasjonalbudsjett for 2019 til utvikling av studietilbud, som fordeles av Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) gjennom en ordning der universiteter og høyskoler kan søke om midler. Satsingen innebærer også midler tilsvarende om lag 100 nye studieplasser som skal tildeles gjennom en ny ordning i Diku, der universitetene og høyskolene kan søke om å få bruke studieplassene til fleksible og desentraliserte studietilbud.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil peke på at studiesentrene rundt om i landet er levende utdanningsmiljøer som gjør en viktig innsats, og bidrar til å utdanne etterspurt arbeidskraft som nettopp sykepleiere og andre profesjoner. Studiesentrene tar utgangspunkt i næringslivets og regionens behov, og medvirker også til regional utvikling. Ved å ta i bruk mulighetene som finnes ved de desentrale utdanningsentrene, gis befolkningen mulighet til å ta utdanning uavhengig av bosted, livssituasjon og økonomi. Disse medlemmer er opptatt av at regjeringen sikrer studiesentrenes framtidige rolle.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Norge mangler arbeidskraft innen

viktige profesjoner som sykepleiere, lærere og IT-ingeniører, ikke minst i distriktene. Rekordmange søker høyere utdanning, men mange kvalifiserte søker avvises. Disse medlemmer mener regjeringens 250 studieplasser i høyere utdanning er svært langt unna å dekke behovet.

Disse medlemmer vil ha en langt større satsing på utdanning til flere, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår å opprette 3 000 nye studieplasser i 2020, med særlig vekt på områder som er strategisk viktige for vår felles velferd og for grønn omstilling – lærerutdanningene, sykepleier- og helse- og sosialfagene, IKT, teknologi og realfag. Disse studieplassene vil også komme desentralisert utdanning til gode.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at det innen flere næringer og yrker er en kritisk mangel på kvalifisert arbeidskraft. Disse medlemmer mener at regjeringens budsjettforslag ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer arbeidslivets behov for kompetanse og den store søkningen til høyere utdanning. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke kapasiteten innen høyere utdanning i 2020 med om lag 1 000 nye studieplasser innen flere utdanninger der det er en kritisk mangel på kompetanse. Innenfor en økning i bevilgningen på 65 mill. kroner utover regjeringens forslag foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett 600 nye studieplasser innen IKT-fag, særlig innen integrerte femårige studier og masterstudier, 50 studieplasser innen medisin, 50 studieplasser for spesialisering for utdanning av helsesykepleiere og 200 studieplasser til fordeling mellom ulike institusjoner og studietilbud i tråd med søkningen.

Disse medlemmer registrerer at regionalt arbeids- og næringsliv opplever at universiteter og høyskoler er avvisende til å opprette desentraliserte studietilbud som er etterspurt regionalt. Disse medlemmer oppfatter at årsaken er at institusjonene har utfordringer med å møte denne etterspørselen i prioriteringen mellom andre oppgaver og utvikling av det øvrige studietilbudet på campus som gir uttelling i finansieringssystemet. Disse medlemmer mener det derfor er behov for nye tiltak som direkte understøtter institusjonenes regionale samfunnsoppdrag og etterspørselen etter kompetanse lokalt. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å etablere et eget stimuleringsstilskudd med 25 mill. kroner for å stimulere til etablering av desentraliserte utdanningstilbud.

Disse medlemmer viser til at en konsekvens av strukturreformen er at flere fusjonerte universiteter og høyskoler består av flere campuser som er spredt over flere fylker. En konsekvens av dette er at viktige profesjonsutdanninger med betydning for regionalt arbeids-

liv er delt mellom flere studiesteder innenfor samme institusjon. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag 30 mill. kroner til et nytt tilskudd for å kompensere for merkostnadene ved å drive flercampusinstitusjoner og motvirke nedlegging av studiesteder.

Grunnskolelærerutdanning

Komiteen viser til at regjeringen, i statsbudsjettene for 2019 og 2020, har signalisert finansiering av det femte året i grunnskolelærerutdanningen i statsbudsjettet for 2021. Komiteen forutsetter at lærestedenes behov for tilstrekkelig finansiering av nye studieplasser og merutgifter til kompetanseheving og praksis, ivaretas. Komiteen understreker at dette er viktig for å oppnå målsettingene ved overgangen til femårig lærerutdanning for grunnskolelærere, og at det er nødvendig for å kunne opprettholde nåværende kapasitet fremover.

Tegnspråkkompetanse

Komiteen understreker at tilstrekkelig kompetanse og kapasitet innen tegnspråk er nødvendig for at samfunnet skal kunne oppfylle grunnleggende rettigheter for døve og andre med hørselshemming. Komiteen mener at offentlige tjenester må kunne møte tegnspråkbrukere på deres morsmål, og at det må finnes lærere, barnehagelærere, sosionomer og sykepleiere som behersker tegnspråk i sin profesjonsutøvelse. Komiteen viser til at underdekningen av kvalifiserte tolker er bekymringsverdig, og at det er behov for et ytterligere løft for tegnspråk- og tolkefeltet i årene som kommer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at OsloMet – Storbyuniversitetet fikk midler til 10 studieplasser til utdanning innenfor tegnspråk i revidert nasjonalbudsjett for 2019. Dette vil fullt opptrappet fra 2023 bety en samlet styrking på 40 studieplasser. Flere studieplasser er et viktig grep for å styrke kvaliteten og kapasiteten til å tilby utdanning for tegnspråklærere. Det vil på sikt gjøre at enda flere døve og hørselshemmede barn får den opplæringen de har rett på. De nye studieplassene kommer på toppen av den millionen Kunnskapsdepartementet tidligere bevilget til utviklingen av et norsk tegnspråk som masterfag i grunnskolelærerutdanningene for trinn 1–7 og trinn 5–10, samt utvikling av et emne i praktisk-pedagogisk utdanning i tegnspråkdidaktikk.

Medisinutdanning og sykepleierutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det var dagens regjering som via Kunnskapsdepartementet nedsatte en arbeidsgruppe, det såkalte Grimstadutvalget, som blant annet

skulle utrede muligheten for å øke antallet studenter innenfor dagens medisinstudier. Flertallet viser til at utredningen var ferdigstilt i september 2019, og er sendt på høring til februar 2020. Arbeiderpartiet slår derved inn åpne dører med sin merknad, som blir bare nok et eksempel på at disse medlemmer etterlyser arbeid som regjeringen allerede er i gang med.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Grimstadsutvalgets utredning og konklusjonen om at Norge må utdanne flere medisinstudenter selv. Disse medlemmer understreker at fastlegeordningen er i krise, og at halvparten av norske kommuner har problemer med å rekruttere nok leger. Disse medlemmer deler oppfatningen at Norge må ta større ansvar for å dekke eget legebehov, og mener det er nødvendig at regjeringen arbeider raskt for flere medisinstudenter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke utdanningskapasiteten i medisin med 50 studieplasser i 2020.

Jordmorutdanning

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er bekymret for at veksten i årsverk i jordmor- og helseesykepleiertjenesten ikke er stor nok til å møte vedtatte krav for svangerskapsoppfølging og barselomsorg. Disse medlemmer legger vekt på at mange jordmødre vil gå av med pensjon de nærmeste årene, og at Jordmorforbundet melder om uro ved sykehusene over bemanningssituasjonen. Disse medlemmer mener regjeringen bør øke innsatsen for å rekruttere jordmødre. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som med forslag om 3 000 nye studieplasser også vil bidra til å utdanne flere jordmødre.

Kiropraktorutdanning og manuellterapi

Komiteen viser til at muskel- og skjelettlidelser er blant hovedårsakene til sykefravær og utenforskap, og utfordrer velferdsstatens bærekraft.

Komiteen viser til at Universitetet i Bergen har utarbeidet en konkret plan for etablering av en nasjonal kiropraktorutdanning. Komiteen mener at en kiropraktorutdanning vil være viktig for kunnskapsutvikling og forskning på muskel- og skjelettlidelser – og komme en stadig voksende pasientgruppe til gode. Komiteen er positiv til planene, og mener at dette må ses i sammenheng med andre behov for studieplasser innenfor helse- og velferdsfagene i de årlige budsjettprosessene.

IKT-utdanning

Komiteen mener mangel på studieplasser innen IKT-fag er en kritisk faktor for realisering av viktige prosjekter og etablering av arbeidsplasser både i offentlig virksomhet og i privat næringsliv. Tall fra bransjeorganisasjonene viser at det er behov for nye 5 000 studieplasser i innværende stortingsperiode for å imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse. Mangelen på kandidater og arbeidskraft innenlands fører til at mange bedrifter og virksomheter outsourcer driften av sine IT-oppgaver til utenlandske firmaer. Dette fører til press på det norske arbeidsmarkedet, økt sårbarhet og utgjør en sikkerhetsrisiko for kritisk digital infrastruktur. For at landet skal kunne realisere mulighetene som ligger i digitaliseringen, både når det gjelder innovasjon, effektivisering og nye arbeidsplasser er det behov for å etablere nye studieplasser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Meld. St. 4 (2018–2019) og Innst. 187 S (2017–2018) hvor det pekes på behovet for å

«utrede og foreslå konkrete tiltak som sikrer nødvendig kompetanse om IKT-sikkerhet hos alle kandidater med IKT-utdanning og sørge for at det stimuleres til bedre etter- og videreutdanningstilbud på fagskoler, universiteter og høyskoler innen IKT- og datasikkerhet.»

Flertallet viser også til Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028 og til regjeringens «Nasjonale strategi for digital sikkerhetskompetanse». Utdanningsinstitusjonene har i denne sammenheng et viktig ansvar for å legge til rette for etter- og videreutdanningstilbud innen IKT-sikkerhet. Flertallet vil peke på at utlysningen av de tilskuddsordningene som ligger i Diku og i Kompetanse Norge, både som utviklingsmidler og studieplasser, bør vurderes rettet særskilt mot IKT-sikkerhet for å sterkere følge opp dette strategiske arbeidet. Flertallet viser til at drift av piloter innen fleksible videreutdanningstilbud som utvikles med midler fra disse ordningene, bør kunne gjennomføres over en lengre periode for å kunne inngå i en strategisk oppbygning av studieplasser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil framheve at digitalisering er en av vår tids viktigste drivkrefter, som endrer norsk arbeids- og samfunnsliv i raskt tempo. Regjeringen er likevel ikke i nærheten av å møte behovet for studieplasser, stipendiater eller forskning innen IKT. Norge har et stort og voksende behov for IKT-kompetanse, ikke minst for å sikre ivaretagelse av nasjonal sikkerhet. Disse medlemmer registrerer også at Norge i 2019 falt på en internasjonal rangering i digital konkurransekraft, mens våre naboland beholdt plassene. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås

å bevilge midler til 3 000 studieplasser, med særlig vekt på områder som er strategisk viktige for vår felles velferd og for grønn omstilling, som IKT. Dessuten foreslås midler til rekrutteringsstillinger og forskningsprogram for at Norge skal kunne bygge kompetanse og omstillingsevne.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at tilgang på IKT-kompetanse er nødvendig for å redusere den digitale sårbarheten i samfunnet. I Norge er det særlig en kritisk mangel på spesialister med utdanning på høyere grad. Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om 34,4 mill. kroner for å etablere 600 nye studieplasser innen IKT-fag i 2020, særskilt innen femårige utdanninger og masterutdanninger, utover regjeringens budsjettforslag.

Nordland kunst- og filmfagskole

Komiteen har registrert oppropet for å bevare Nordland Kunst- og Filmfagskole. Etter komiteens vurdering tilbyr dette lærestedet gjennom bachelorutdanningen i bevegelige bilder, et tilbud som er unikt i Norge og som samfunnet har behov for. Komiteen vil videre understreke betydningen av tilbudet for utviklingen av både Lofotenregionen og den større Barentsregionen.

Rekrutteringsstillinger

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås at to av rekrutteringsstillingene som regjeringen har foreslått, tildeles Universitetscenteret på Svalbard. Dette medfører en økning på 2 621 000 kroner over kap. 274 post 70, og en tilsvarende reduksjon på kap. 260 post 50.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til partiets alternative budsjett, hvor det foreslås en satsing på i alt 100 nye rekrutteringsstillinger i universitets- og høyskolesektoren. Stillingene skal bidra til å utvikle profesjonene, øke omfanget av og kvaliteten på forsknings- og innovasjonsarbeidet i helse- og omsorgssektoren, bidra til en god innføring av 5-årig lærerutdanning og til å utvikle flere solide fagmiljøer innen IKT, teknologi og realfag. Disse medlemmer understreker at de foreslåtte 100 nye rekrutteringsstillingene også vil være gunstige for desentraliserte utdanningstilbud.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om 19,5 mill. kroner til 15 nye rekrutteringsstillinger (Phd) øremerket de institusjonene som har størst behov

for å styrke forskerkompetansen i tråd med akkrediteringskravene.

Forskeres arbeidsvilkår

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti frykter at forskerkarrieren er i ferd med å bli lite attraktiv, og mener at det må legges bedre til rette for forskernes arbeidsvilkår for å rekruttere og beholde gode forskere. Den høye og vedvarende andelen midlertidige ansatte i akademia er uakseptabel, og svekker rekrutteringen. Dette har også en likestillingsside, ettersom midlertidighet særlig rammer kvinner. Yngre forskere er også utsatt. Disse medlemmer mener det trengs en mer systematisk satsing på rekruttering og karriereveier for forskere.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.»

Forskning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at det under denne regjeringen er blitt bevilget over 1 pst. av BNP til forskning og utvikling i fem år på rad, inkludert forslaget til statsbudsjett for 2020. Dette målet ble nådd første gang i 2016. Flertallet understreker at regjeringens mål, som har stått fast lenge, er at vi skal ligge på over 1 pst. av BNP, og at dette følges opp med dette statsbudsjettet. Flertallet understreker at hovedutfordringen ikke ligger i økte offentlige bevilgninger, men i å få opp forskningsinnsatsen i næringslivet. Flertallet viser derfor til opptrapingsplanen for FoU i næringslivet på 450 mill. kroner, som følges opp med 62,4 mill. kroner over flere departementers budsjetter i 2020, herunder 20 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at de samlede forskningsbevilgningene går ned med 0,9 pst. i regjeringens forslag til statsbudsjett 2020. I Granavolden-plattformen sier regjeringen at de vil øke forskningsinnsatsen, men norske FoU-investeringer ligger under OECD-gjennomsnittet, og lavest i Norden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at omstilling og fornyelse krever reell satsing på forskning og utvikling, og viser til Arbeiderpartiets budsjett for 2020, som har en kraftigere satsing på forskning, gjennom 150 mill. kroner til forskning for klima, bærekraft og nye næringer, inklu-

dert nye programmer i Forskningsrådet og etablering av nye toppforskningscentre.

Bygg og infrastruktur

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at i den reviderte langtidsplanen for forskning og høyere utdanning presenterer regjeringen for første gang en helhetlig politikk for utvikling, forvaltning og prioritering av universitets- og høyskolebygg. Planen gir retning for campusutviklingen ved universiteter og høyskoler. Flertallet understreker at bygg og campusutvikling er langsiktig og strategisk arbeid, og at vi i dag ikke kjenner de viktigste behovene og utfordringene i fremtiden. En prioritering av rekkefølgen på prosjektene er derfor ikke hensiktsmessig.

Flertallet viser videre til at regjeringen gjennomfører noen av de største byggeprosjektene i sektoren noseninne, som for eksempel Campus Ås ved NMBU og Livsvitenskapsbygget ved UiO. I 2020 gis det startbevilgning til Vikingtidsmuseet, og regjeringen foreslår å sette i gang med et forprosjekt for Campus NTNU, slik at forberedelse til byggestart dermed fortsetter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at den rød-grønne regjeringen, som tok initiativ til den første langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, ville at den skulle inneholde en forpliktende og forutsigbar plan for bygg og infrastruktur. Behovet for nybygg og oppgradering i universitets- og høyskolesektoren er stort. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringens langtidsplan for forskning og høyere utdanning ikke leverer en tydelig prioriteringsliste for bygg og infrastruktur, og vil ha en større satsing, tydeligere prioriteringer og mer forutsigbarhet for dette i universitets- og høyskolesektoren. Disse medlemmer viser til anmodningsvedtaket Stortinget fattet i forbindelse med behandlingen av første langtidsplan: «Stortinget ber regjeringen i forbindelse med rulleringen av langtidsplanen i 2018 utarbeide en investeringsplan, koordning for investeringer, og større bygge- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren». Jf. vedtak 375, 3. februar 2015. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen i revidert langtidsplan ikke leverte en investeringsplan som bestilt, men kun en beskrivelse av allerede planlagte og igangsatte prosjekter. Universitets- og høyskolesektoren, inkludert private høyskoler, trenger mer forutsigbarhet og åpenhet om politiske beslutninger og prioriteringer.

Disse medlemmer finner det uholdbart at regjeringen ikke følger Stortingets anmodning, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2020 utarbeide en investeringsplan, koordning for investeringer, og større bygg- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at for å sikre en solid og omstillingsdyktig universitets- og høyskolesektor, og for å rekruttere dyktige studenter og forskere i årene framover, er det helt sentralt med en god infrastruktur og en tilrettelagt bygningsmasse, og Arbeiderpartiet har år etter år foreslått øremerkede midler til bygg og infrastruktur i sine alternative budsjetter.

Vikingskipene

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er svært glad for at startbevilgningen for Vikingtidsmuseet ved UiO er på plass i statsbudsjettet for 2020. Flertallet vil vise til at det har foregått mange aktiviteter for å utvikle og forske på metoder for forsvarlig bevaring og sikring av vikingskipsamlingene, der særlig prosjektet «Saving Oseberg» har vært viktig. Disse aktivitetene har i stor grad blitt finansiert over statsbudsjettet, med til sammen 145 mill. kroner siden 2015. Flertallet vil også vise til at et nytt Vikingskipmuseum er et svært komplekst byggeprosjekt som krever gode forberedelser. Sikkerhet for samlingene er det viktigste, og det er foretatt grundige vurderinger av tilrådinger fra ekstern kvalitetssikrer, som er basert på et solid arbeid fra og samarbeid med Statsbygg og Kulturhistorisk museum. Statsbudsjettet for 2020 er det første ordinære statsbudsjettet som legges fram i rimelig tid etter at kvalitetssikringen var ferdigstilt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen omsider gir oppstartbevilgning til nytt vikingskipmuseum, men er kritiske til regjeringens tidsbruk og mangel på handlekraft stilt overfor det faktum at uerstattelige kulturminner trues av akutt ødeleggelse. Disse medlemmer legger vekt på at framdrift er avgjørende i denne saken, og at regjeringen lenge har vært kjent med risikoen for at skipene kan kollapse. Tross advarsel fra fagmiljøer har regjeringen drøyd med bevilgningen til nytt museum, og Universitetet i Oslo har selv måttet bekoste millionene til umiddelbar sikring av skip og gjenstander.

Disse medlemmer ser det videre som vesentlig at den samlede vikingskipparven sikres for ettertiden, og mener at regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvordan vikingskip og gjenstander best kan sikres for fremtiden, herunder nye og ennå ikke utgravde vikinggravfunn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Arbeiderpartiet ved gjentatte anledninger har advart mot regjeringens framgangsmåte, og at Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett har foreslått øremerkede midler for å redde vikingskipene. Disse medlemmer forventer rask framdrift på byggeprosjektet, og at regjeringen sørger for å sikre skip og alunkonservert materiale underveis i byggeprosessen.

Sentre

Komiteen viser til at det er et stort behov for kompetanseheving og utvikling av kunnskap om seksualitet og kjønns mangfold i Agder. Undersøkelser viser at Sørlandet har særlige utfordringer knyttet til skeives levekår. En kvantitativ og kvalitativ kartlegging av skeives levekår i Agder fra 2018 viste blant annet at en tredel av respondentene hadde hatt redusert arbeidsevne på grunn av psykisk uhelse det siste året, og at skeive i Agder i større grad enn den øvrige skeive befolkningen i Norge har forsøkt å ta sitt eget liv. Komiteen mener derfor at regionen har behov for et kompetansesenter hvor praksisfeltet kan henvende seg for økt kunnskap om LHBTIQ+, slik Universitetet i Agder har foreslått. Et slikt senter skal bidra til å bygge kompetanse hos universitetet knyttet til profesjonsstudier som sosialt arbeid, vernepleie, sykepleie, barnevern, barnehagelærer og lærerutdanningene, i tillegg til å tilby etter- og videreutdanningsmoduler om seksualitet og kjønns mangfold og utadrettet virksomhet mot kommuner og offentlige instanser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås at 1,5 mill. kroner av midlene over posten benyttes til dette formål, og at dette hentes fra midlene på samme post som er satt av for å følge opp strukturendringer i sektoren.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Senter for likestilling/Reform ved Universitetet i Agder er en viktig aktør for å fremme likestilling på Agder. Formålet til likestillingssenteret er knyttet opp mot et bredt likestillingsbegrep som inkluderer dimensjoner som kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og funksjonsevne. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å øke bevilgningene til likestillingssentrene med 15 mill. kroner i 2020. Disse medlemmer finner det naturlig at Universitetet i Agder samarbeider tett med Senter for likestilling i utvikling og drift av kompetansesenteret.

Post 70 Private høyskoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet,

Venstre og Kristelig Folkeparti, er kjent med at NLA Høgskolen og VID vitenskapelige høgskole ser det som ønskelig ut fra sine respektive strategier og formål å utvikle et nytt doktorgradsprogram innen pedagogikk/utdanning; Education, existence and diversity (Daning, eksistens og mangfold).

Flertallet vil peke på at strukturreformen har gitt større og faglig tyngre institusjoner, med nasjonale krav og føringer om tettere samarbeid, som må styrkes og bygges kompetansemessig over tid dersom de skal ha fremtidig bærekraft. Etablering av doktorgradsprogram vurderes som en bærebjelke i så måte og kan sees som et svar på denne utfordringen.

8.2 Kap. 270 Studentvelferd

Komiteen understreker at god studentvelferd er viktig for muligheten for å ta høyere utdanning. Komiteen viser til at studentsamskipnadene er avgjørende når det gjelder å tilby rimelige og gode tjenester ved lærestedene.

Post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger

Komiteen ser studentboliger som sentralt for studentvelferden. Rimelige studentboliger er, på linje med studiestøtte, et viktig virkemiddel for å sikre like muligheter for å ta utdanning. Komiteen vil understreke forutsetningen om at husleie for personer med nedsatt funksjonsevne ikke skal være høyere enn for andre studenter som har hybel tilpasset én person. Komiteen konstaterer at Kunnskapsdepartementet vurderer endringer i regler og rutiner for tilskuddsordningen for studentboliger.

Komiteen vil understreke viktigheten av at alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning, uavhengig av deres sosioøkonomiske bakgrunn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at det enda en tid vil være behov for å holde høyt tempo i studentboligbyggingen, og er derfor fornøyd med at den historisk store satsingen på bygging av studentboliger fortsetter.

Flertallet viser til at det i statsbudsjettet for 2019 ble bevilget 663 mill. kroner til tilskudd til studentboliger. Som følge av færre søknader enn forventet ble bevilgningen redusert med 299 mill. kroner i revidert nasjonalbudsjett for 2019. I Prop. 25 S (2019–2020) økes den samme bevilgningen med 370 mill. kroner som følge av at utbetalingene er større enn det som ble lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Opposisjonspartienes omtale av at bevilgningene ble «halvert underveis», er både misvisende og feil.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti registrerer at regjeringen for 2019 lovte rekordmange studentboliger, men halverte bevilningene underveis. Disse medlemmer mener at regjeringen burde møtt søknadssvikt mer proaktivt, med eksempelvis nye utlysninger eller å bruke midlene på nødvendig oppgradering av studentboliger som har tjent levetiden ut. Disse medlemmer mener at regjeringen som iverksettende myndighet bør ha tett dialog med samskipnadene, ha god oversikt over planer og kapasitet, og være løsningsorientert i møte med det store udekkede behovet. Disse medlemmer er positive til krav om at nybygde studentboliger skal være grønne, og at klimaavtrykk vil være en avgjørende faktor for hvilke byggeprosjekter som skal få tilskudd.

Disse medlemmer viser til at samskipnadene opplever at mange krav gjør realisering av prosjektene vanskelig. Disse medlemmer mener det er viktig å forebygge at klimakrav forsinkes eller hindrer rask utbygging.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen intensivere innsatsen for å løse utfordringene som bremser eller stanser nye studentboligprosjekt. I den grad klimakrav fordyrer prosjektene, forutsettes dette kompensert, eller forhindret på annen måte, for eksempel ved økt kostnadsramme.»

Disse medlemmer viser til at antallet studenter i boligkø hos landets studentsamskipnader fortsatt er høyt, og at behovet for fortsatt utbygging og rehabilitering av studentboliger som ikke imøtekommer dagens standarder, må økes for å møte behovet og sikre økt dekningsgrad. Disse medlemmer mener regjeringen mer aktivt bør vurdere årsakene til at studentsamskipnadene ikke legger inn søknad om å bygge like mange studentboliger som regjeringen vil gi tilskudd til, spesielt i lys av arbeidsgruppen som leverte anbefalinger til regjeringen i desember 2018. For eksempel vil disse medlemmer trekke fram vurdering av å åpne for å gi tilskudd til rehabilitering av studentboliger i tilskudd, at tomteknader holdes utenfor kostnadsrammen, og å gå utover ordinær kostnadsramme for miljøtiltak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser studentboliger som et sentralt virkemiddel for både god studentøkonomi og gode boforhold i studieårene, og mener det er behov for å styrke byggingen. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av midler til 3 000 studentboliger i året i regi av studentsamskipnadene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til målsettingen om 20 pst. dekningsgrad av studentboliger. For å følge opp denne målsettingen

foreslår Senterpartiet i partiets alternative budsjett å øke bevilgningen med 33,2 mill. kroner, hvilket gir rom for å øke antall boenheter med 500 sammenlignet med regjeringens forslag.

8.3 Kap. 271 og kap. 3271 Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

Komiteen viser til at NOKUT har ansvar for akkreditering av og tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning, og for godkjenning av utenlandsk utdanning.

Komiteen merker seg at i 2018 ble ansvaret for tilsyn med private høyskoler, fagskoler og studentsamskipnader overført fra Kunnskapsdepartementet til NOKUT. Dette har bidratt til å styrke NOKUTs juridiske kompetanse og kapasitet innenfor tilsyn og forvaltning av regelverk.

Komiteen merker seg at en godkjenningsordning for utenlandsk fagskoleutdanning kom på plass 1. januar 2019, og at NOKUT har utvidet godkjenningsordningen for fag- og yrkesopplæring til å omfatte utdanning som kokk, institusjonskokk, hudpleier og bilmekaniker. Ordningen dekker nå til sammen 19 ulike kvalifikasjoner fra Baltikum, Polen og Tyskland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er fastsatt høyere kompetansekrav til fagansatte ved grunnskolelærerutdanningene ved oppstart av 5-årig lærerutdanning. Disse medlemmer registrerer at det under høringsen om nedlegging av lærerutdanningen på Nesna ble uttrykt usikkerhet om hvorvidt NOKUT registrerer kompetanse blant ansatte på campus eller på studieprogram som går på tvers av campus innen samme fakultet.

Disse medlemmer mener kravene til akkreditering må ivareta flercampusinstitusjonene, slik at ikke praktiseringen av akkrediteringskravene virker sentraliserende.

8.4 Kap. 272 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Komiteen merker seg at forslaget i proposisjonen innebærer å øke bevilgningen til Diku med 55 mill. kroner for å styrke Dikus kvalitetsprogrammer. Tiltaket er en oppfølging av opptrappingsplanen for kvalitet i høyere utdanning i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2019–2028.

Komiteen viser til at Diku har ansvar for å fremme utvikling av kvaliteten i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning og for å styrke internasjonalt samarbeid og utveksling i hele utdanningsløpet. Diku har god arbeidsdeling og samordning med andre organer i forvaltningen.

Komiteen merker seg at etter omorganiseringen og flytting av oppgaver i kunnskapssektoren i 2018 og 2019 har Diku blant annet ansvaret for kvalitetsprogram for høyere utdanning, inkludert senter for fremragende utdanning, og program for kunstnerisk utviklingsarbeid og tilskudd til utvikling av høyere yrkesfaglig utdanning.

Komiteen viser til at lærebokutvalget for høyere utdanning er organisert under Diku. Komiteen understreker at formålet som gjaldt da ordningen ble opprettet i 1984, fremdeles gjelder:

«Løyvinga er mynta både på utgjeving av nynorske lærebøker til høgre utdanning for å betra den språklege jamstillinga for bøker på dette nivået, og generelt til produksjon av lærebøker i små opplag» (St.prp. nr. 1 1986–87, kap. 332, post 70)»

Komiteen viser til Dikus viktige rolle for utviklingen av kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) og til styrket internasjonalt samarbeid og utveksling i utdanning. Komiteen vektlegger behovet for god koordinering av Diku, Unit og NOKUTs arbeid for en helhetlig tilnærming til kvalitetsutvikling av utdanningene, og ser fram til at Diku ferdigstiller sitt strategiarbeid.

Tilrettelegging for internasjonal mobilitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser den kommende studentmobilitetsmeldingen våren 2020, hvor sentrale forhold rundt studentmobilitet vil bli belyst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig å legge til rette for økt internasjonalisering. Flere norske studenter bør studere utenlands i løpet av studiet, og flere studenter fra utlandet bør studere i Norge. Adgangen til å studere i Norge bør ikke begrenses av unødvendige økonomiske og juridiske barrierer, som for eksempel regjeringens økte visumavgift.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av økonomiske og juridiske barrierer for utenlandsstudenter, og komme tilbake til Stortinget med forslag til forenklinger.»

Disse medlemmer jobber for lik rett til utdanning. Disse medlemmer vil at det å studere i utlandet skal være en mulighet for alle, og uavhengig av økonomisk bakgrunn.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avklare regelverket rundt studenters arbeid i utlandet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til at utenlandsstudenter skal kunne arbeide ved siden av studiene uten å risikere å miste plass i den norske folketrygden.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at regjeringen har gjort det vanskeligere å få flere internasjonale studenter til Norge. Disse medlemmer viser til at disse partiene har spurt om regjeringen vil sørge for at avgiften for å fornye visum for internasjonale studenter reduseres, og dermed senke de økonomiske barrierene mot studentutveksling. Disse medlemmer viser også til at regjeringens avvikling av kvoteprogrammet har medført synkende andel studenter fra det globale sør, og at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har foreslått å gjenopprette en forbedret versjon av kvoteprogrammet, jf. Innst. 12 S (2018–2019). Disse medlemmer mener at Norge og studiemiljøene taper på svekket mangfold og færre studenter fra det globale sør. Disse medlemmer registrerer at regjeringen går til det steg å øremerke 100 studieplasser til studenter fra det globale sør, for å kompensere for konsekvensene av avviklingen av det tidligere kvoteprogrammet. Disse medlemmer anser ikke denne øremerkingen som en gjeninnføring av kvoteprogrammet, men som et avbøtende tiltak innenfor fortsatt virksomme internasjonaliseringsstrategier.

Disse medlemmer viser til DIKUs evaluering, ser med bekymring på konsekvensene av regjeringens internasjonaliseringsprogrammer, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer, å komme tilbake til Stortinget med plan for et nytt og forbedret kvoteprogram for studenter fra det globale sør, samt en vurdering av hvorvidt Panorama-strategien trenger justering.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det foreslås en økning på 15 mill. kroner over Utenriksdepartementets budsjett i 2020 til å styrke NORPART-programmet for å øke studiemulighetene i Norge for studenter fra det globale sør (ref. 9.5, kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak).

Tilskudd til velferdsarbeid

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til at systemet vi har i Norge – med offentlig finansiert utdanning, gode ordninger for utdanningsstøtte og gode studentvelferdstilbud – gir god tilgang til høyere utdanning for alle. De senere åre-

ne har disse ordningene i tillegg fått betydelige løft som sikrer gode arbeidsvilkår for heltidsstudenten, herunder realvekst i studiestøtte, innføring av elleve måneders studiestøtte, historisk satsing på studentboliger, kraftig økning av midlene for UH-sektoren med blant annet flere sentre for fremragende undervisning – for å nevne noe.

Komiteen støtter nødvendigheten av oppdatert kunnskap om studentenes levekår og komiteen er derfor positiv til at regjeringen legger opp til en ny levekårsundersøkelse blant studentene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser med uro på den dokumentert høye og økende forekomsten av alvorlige psykiske plager blant studenter, og mener det trengs kraftigere innsats for å bedre studentenes psykiske helse. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som i tillegg til en helhetlig og omfattende satsing på barn og unges psykiske helse, foreslår 20 mill. kroner til psykisk helsetilbud til studenter.

8.5 Kap. 273 Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning

Komiteen merker seg at regjeringens forslag innebærer en engangsøkning i 2020 på 5 mill. kroner for å bidra til å finansiere nye oppgaver som følge av sammenslåingen og omorganiseringen av virksomheten. Kunnskapsdepartementet foreslår videre å redusere løyvinga til Unit med 2,2 mill. kroner som en økonomisk gevinst av omorganiseringen av den sentrale forvaltningen under Kunnskapsdepartementet i 2018, jf. omtale i Prop. 85 S (2017–2018).

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet stiller spørsmålsteget ved overføring av det landsomfattende datanettet UNINETT og det nordiske samarbeidsnettet NORDUnet til UNIT uten at det er beskrevet hva flyttingen betyr for budsjettforslaget for 2020.

8.6 Kap. 274 Universitetssenteret på Svalbard

Komiteen viser til at UNIS tilbyr høyere utdanning og driver forskning av høy kvalitet, og utnytter plasseringen på Svalbard til å utvikle seg som et internasjonalt ledende senter for arktiske studium og forskning. UNIS vil videreutvikle studietilbudet med sikte på at studenter kan få undervisning gjennom hele semester eller flere år. UNIS medvirker i en rekke forskningsprosjekt og i vitenskapelige publikasjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, påpeker at Norge har en viktig rolle som en av de sentrale polarforskningsnasjonene.

Klima- og miljøendringene er dramatiske, og i Arktis kommer dette på spissen. Havområdene i polare strøk er de minst utforskede, både når det gjelder biologi, økologi og ressurser. Flertallet viser til at regjeringen har foreslått en styrking av polarforskning på 15 mill. kroner, og understreker at en betydelig del av norsk polarforskning skjer på Svalbard, der Norge er klart største aktør. Flertallet viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås at to av rekrutteringsstillingene som regjeringen har foreslått, tildeles Universitetssenteret på Svalbard. Dette medfører en økning på 2 621 000 kroner over kap. 274 post 70, og en tilsvarende reduksjon på kap. 260 post 50.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at UNIS og Forskningsparken i Longyearbyen spiller en viktig rolle på Svalbard og trenger areal for videre utvikling. Disse medlemmer viser til mulighetene en utvidelse av Forskningsparken vil gi, og ber regjeringen konkretisere disse gjennom utarbeidelse av et detaljert skisseprosjekt med muligheter for trinnvis utvidelse i regi av Statsbygg. Et slikt skisseprosjekt kan finansieres innenfor Statsbyggs eksisterende rammer.

8.7 Kap. 275 og kap. 3275 Tiltak for høyere utdanning og forskning

Komiteen er tilfreds med at Kunnskapsdepartementet fortsetter å gi støtte til ulike kvalitetsfremmende tiltak innenfor høyere utdanning og forskning. Komiteen vil spesielt løfte fram satsingen på kvalitetsfremmende arbeid med praksis i lærerutdanningene.

Komiteen vil også understreke betydningen av fortsatt støtte til MARKOM2020. Departementet foreslår å videreføre bevilgningen på 38,5 mill. kroner til MARKOM2020 for å styrke de maritime profesjonsutdanningene og fagskoleutdanningene. Dette er det siste prosjektåret for MARKOM2020. Komiteen vil derfor understreke betydningen av en videre satsing på maritim kompetanse, da dette er viktige utdanningsfelt for havnasjonen Norge, og komiteen merker seg at regjeringen i 2020 vil legge fram en stortingsmelding om den maritime politikken og i den sammenheng vil vurdere den videre satsingen på maritim kompetanse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, der det foreslås en reduksjon på 3,2 mill. kroner på kap. 275 post 21 for tiltak i høyere utdanning.

Flertallet viser videre til budsjettenigheten, der det også er enighet om å støtte Nord-Troms studiesenter med 1 mill. kroner på kap. 275 post 70.

Flertallet foreslår derfor å redusere bevilgningen til tiltak for høyere utdanning, kap. 275, med netto 2,2 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at det er stor ulikhet i finansieringen av de tre større allmennvitenskapelige akademiene i Norge. Dette flertallet viser til at Agder Vitenskapsakademi i dag ikke får støtte, og mener at akademiet i kommende budsjettprosesser bør vurderes i lys av sin store aktivitet med både nasjonal og særlig internasjonal deltagelse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til det viktige arbeidet de norske vitenskapsakademiene gjør for å fremme vitenskapelig virksomhet og forståelsen for vitenskapens betydning i samfunnet. Disse medlemmer mener regjeringen bør vurdere muligheten for statsstøtte til flere enn i dag.

Disse medlemmer registrerer at Høgskolen i Innlandet i revidert nasjonalbudsjett 2019 ble tildelt 20 studieplasser som regjeringen skriver «i første omgang» skal brukes for å gi studietilbud i bærekraftøkonomi i Kongsvinger. Disse medlemmer understreker betydningen av høyere utdanning og kompetanse for omstillingsprosesser, og viser til situasjonen i Kongsvingerregionen, med lav sysselsetting og befolkningsnedgang, men også et høgskolesenter med utviklingspotensial. Disse medlemmer ser det som vesentlig at regjeringens varslede opptrapping vil komme Høgskolen i Innlandet og Kongsvingerregionen til gode.

Disse medlemmer mener at et godt Campus Kristiansund bør få statlig støtte. Disse medlemmer vil be regjeringen komme tilbake med en sak om husleiekostnader, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre den framtidige utviklingen av prosjektet Campus Kristiansund, og komme tilbake til Stortinget med en sak om mulig kompensasjon av husleiekostnader.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Bjerknessenteret er verdensledende på karbonsyklus i havet, og på fortidsklima, som er avgjørende for å forstå klimaendringer i nåtid og fremtid. Bjerknessenteret er det eneste forskningssenter i Norden som har en vesentlig rolle i den fjerde og femte hovedrapporten til FNs klimapanel (IPCC). Senteret har kun finansiering ut 2021. Uten grunnfinansiering vil ikke senteret kunne opprettholde en tydelig profil, ha forskningsgrupper på tvers av ulike institusjoner, og bidra til å løse de store samfunnsutfordringene slik de gjør i dag. Disse medlemmer er opptatt av at Bjerknessenteret i løpet av 2020 får en varig grunnfinansiering.

9. Forskning

9.1 Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen og har merket seg at De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) i all hovedsak oppfyller målene som er satt for virksomheten. Komiteen vil understreke viktigheten av FEKs rolle og arbeid for å sikre at all forskning skjer i samsvar med anerkjente forskningsetiske normer.

9.2 Kap. 285 Norges forskningsråd

Komiteen vil fremheve Norges forskningsråds viktige rolle for å koordinere norsk forsknings- og utviklingsarbeid, og sikre kvalitet og relevans i norsk forskning. Forskningsrådet administrerer konkurranse om forskningsmidlene, er en viktig rådgiver for regjeringen, og fremmer forskning nasjonalt og internasjonalt. Oppgavene er både strategiske og operative, derfor er Forskningsrådet en helt sentral aktør i norsk forskning. Forskningsrådet jobber for at forskning bidrar til omstilling og et mer bærekraftig samfunn.

Komiteen noterer at Kunnskapsdepartementet forventer vesentlig reduksjon i avsetningene til Forskningsrådet, samtidig som det må kunne overføre midler fra ett budsjettår til et annet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å redusere gaveforsterkningsordningen på kap. 285 post 52 med 20 mill. kroner, sammenlignet med regjeringens forslag.

Flertallet er opptatt av å styrke forskningen i Norge. Flertallet vil understreke viktigheten av målrettet innovasjonsarbeid og konkret verdiskaping, og viser til at Norges Forskningsråd har en viktig rolle når det gjelder fremtidig vekst og verdiskaping for Norges borgere. Flertallet vil vise til at de målrettede virkemidlene for økt vitenskapelig kvalitet, som Fri prosjektstøtte (FRIPRO) og Senter for fremragende forskning (SFF), har blitt styrket og videreutviklet i de siste årene.

Flertallet vil understreke at regjeringens overordnede mål i energipolitikken er effektiv og lønnsom utnyttelse av energiresursene, basert på forutsigbare rammevilkår og høy verdiskaping i Norge. Olje- og gassnæringen har vært en bærebjelke for norsk økonomi de siste tiårene. De kommende årene vil olje- og gassnæringen fortsatt spille en nøkkelrolle i norsk økonomi, og bidra i betydelig grad til finansieringen av det norske velferdssamfunnet. Flertallet vil videre påpeke at forskning og teknologi i og fra petroleumsnæringen også bidrar til utvikling, verdiskaping og omstilling på en rekke andre sektorer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser forskning som avgjørende for omstilling og utvikling, og er bekymret over at forskningsbevilgningene i regjeringens statsbudsjett reduseres med 0,9 pst. Norsk forskning styres gjennom langtidsplanen for forskning og høyere utdanning og statsbudsjettet, og kunnskapen utvikles gjennom strategiske prioriteringer og bevilgninger gjennom Norges forskningsråd, eller direkte til særlig prioriterte formål og programmer. Disse medlemmer er derfor urolige over at regjeringens langtidsplan er blitt vagere og mindre forpliktende, og over at en del strategiske satsinger som faktisk er omtalt i planen, ikke følges opp med bevilgninger i statsbudsjettet. Disse medlemmer registrerer at Norges Forskningsråd i statsbudsjettet flere år på rad er tildelt såkalte tekniske kutt. Disse medlemmer noterer at dette er forutsatt ikke å gå ut over forskningsaktiviteten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener regjeringen bør sikre mer forutsigbarhet og langsiktighet i styringen av og tildelingene til en samfunnsaktør av Forskningsrådets betydning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, påpeker at alle målene og de langsiktige prioriteringene i langtidsplanen for forskning og høyere utdanning er fulgt opp med bevilgninger i statsbudsjettet for 2020, på til sammen 585 mill. kroner. Flertallet påpeker også at bevilgningene til forskning og utvikling ligger på over 1 pst. av BNP for femte år på rad.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at norsk forskning skal bidra til å løse klimakrisen og legge grunnlaget for nye næringer og framtidens velferd. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det settes av 500 mill. kroner til forskning som skal legge til rette for løsninger innenfor innovasjon og teknologiutvikling. Dette medlem understreker at økt støtte til forskning er bra og viktig, men for å få til nødvendig nytenkning for det grønne skiftet trengs i tillegg virkemidler som bidrar til at forskningsresultater tas i bruk og videreføres i kommersielle sammenhenger. Dette medlem viser til at tilgang til markeder er avgjørende for at positive vekstspiraler skal igangsettes. Derfor mener dette medlem vi må skape arenaer og markeder hvor interaktive læringsprosesser mellom industri, forskning og regulerende myndigheter får grobunn.

Post 53 Sektorovergripende og strategiske satsinger

Komiteen ser at havets rolle har fått økt betydning som følge av de store klimaendringene. Forskning

viser til havforsuring og at havets økosystem ikke klarer å tilpasse seg de raske endringene. Det kan få dramatiske konsekvenser for fiskeri. Men havet kan også være en del av løsningen med havvind, avkarbonisering av sjøtransport, tareskogen har større klimaeffekt enn regnskog og sjømat er viktigere som produsent av proteinrik mat med lavt klimaavtrykk. Komiteen mener det er viktig å styrke havforskning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at havforskningen er en av de fem langsiktige prioriteringene i Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, sammen med blant annet klima, miljø og miljøvennlig energi. Klimaendringene er vår tids største utfordring. Verden trenger et grønt skifte. Prioriteringene i langtidsplanen reflekterer dette, og følges opp med 585 mill. kroner i økte bevilgninger i 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å bevilge i alt 150 mill. kroner til forskning for klima, bærekraft og nye næringer, inkludert nye programmer i Forskningsrådet og etablering av nye toppforskningscentre. Disse medlemmer vil styrke Norges forskningsinnsats og den kunnskapsbaserte samfunnsutviklingen, og mener det er nødvendig med en sterkere satsing på forskning innen klima og bærekraft, bioøkonomi og de marine og maritime næringene, IKT og datasikkerhet og til fagmiljøene som skal utdanne og utvikle samfunnet og institusjonene våre.

Disse medlemmer reagerer på at regjeringen foreslår kutt i forskningsprogrammene ENERGIX og Climmit. Dette er områder som er avgjørende for å sikre en mer klima- og miljøvennlig energimiks i fremtiden.

9.3 Kap. 286 Regionale forskningsfond

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteen registrerer at ny fylkesstruktur fra 2020 medfører at tilskuddsmidlene til de regionale forskningsfondene fordeles på elleve fylkeskommuner, der fylkeskommunene selv vedtar utlysninger og tildelinger. Samtidig trer ny forskrift i kraft, som viderefører hovedformålet med fondsordningen. Regionale fond skal styrke regionenes forskningsevne, og bidra til økt kompetanse, innovasjonsevne, verdiskaping og konkurransekraft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at de regionale forskningsfondene vil få et omfattende mandat også framover, og at antallet fond øker uten at regjeringens bevilgning heves tilsvarende. Disse medlemmer viser til at fylkeskommu-

nene er stilt i utsikt en styrking av fondene og en styrking av fylkeskommunens rolle i å mobilisere og kvalifisere næringsliv og offentlig sektor til å investere mer i forskning og utvikling. Disse medlemmer er bekymret for regjeringens generelle nedtrekk til fylkeskommunene, som gjør det vanskeligere for fylkeskommunene å bidra med egne midler til regional forskning og utvikling. Disse medlemmer understreker betydningen av statlig helhetlig tilrettelegging for at de regionale forskningsfondene skal kunne mobilisere til forskningsinnsats som bidrar til innovasjon i regionene.

Disse medlemmer viser til hva en enstemmig komité uttalte og foreslo i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2019 vedrørende inndeling av fondsregioner:

«Komiteen registrerer at fondsregion Midt-Norge kommer skjævt ut i fordelingen av midler til regionale forskningsfond etter vedtak om sammenslåing av Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylkeskommuner. Komiteen mener det er uheldig at to fylkeskommuner som frivillig har slått seg sammen, opplever å få mindre penger i denne tildelingen kun fordi de er tidlig ute.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

‘Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fordeling av midler til regionale forskningsfond i statsbudsjettet for 2019 legge til grunn samme antall fylker som ved forrige tildeling, slik at Trøndelag ikke kommer uforholdsmessig skjævt ut.’»

Forslaget ble vedtatt, men til tross for dette registrerer disse medlemmer at regjeringen ikke har lagt dette til grunn i forslaget til tildeling for 2020, samt at flere regioner vil få en realnedgang.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at fylkeskommunene må settes bedre i stand til å styrke innsatsen på viktige områder som de har ansvaret for, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det foreslås å øke de frie inntektene til fylkeskommunene med 500 mill. kroner, og å øke regionale utviklingsmidler med 200 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 11 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag for å øke den regionale forskningsaktiviteten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at vedtaket i budsjettbehandlingen fra 2019 ble fulgt opp i forbindelse med utbetalingen av 2019-tilskuddet. I forslaget til budsjett for 2020 har posten blitt økt fra 183 til 189 mill. kroner. Ved overgangen til ny fylkesstruktur blir tilskuddsmidlene fordelt på elleve fylkeskommuner, som er flere enn

dagens forskningsfond. Modellen for fordeling av midler er videreført, men slik at fylkeskommuner med lavt folketall får noe mer tilskuddsmidler enn med den gamle modellen. Flertallet støtter dette siden dette også bør ses i sammenheng med fordeling av andre forskningsmidler. Midler fra Norges forskningsråd kommer i stor grad blant annet forskningsmiljøer i folkerike Oslo, Viken og Hordaland til gode.

9.4 Kap. 287 Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter

Komiteen vil løfte fram den sentrale rollen de samfunnsvitenskapelige forskningsinstituttene spiller i norsk forskningsaktivitet, ikke minst når det gjelder anvendt forskning.

Komiteen merker seg at det har skjedd betydelige strukturendringer i den samfunnsvitenskapelige delen av instituttsektoren, at alle de samfunnsvitenskapelige instituttene har en tverrfaglig profil, og at kvinner står for over halvparten av årsverkene på disse instituttene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 15 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag.

9.5 Kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak

Komiteen merker seg at målet for 2020 er at Norge skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor utdanning, forskning og integrering, og at det er gode koblinger mellom forskning og høyere utdanning. Komiteen understreker at det er svært viktig å legge til rette for at norske utdannings- og forskningsmiljø kan delta aktivt i internasjonalt samarbeid.

Komiteen viser til at bevilgningen blant annet har blitt benyttet til å følge opp regjeringens strategi Panorama – strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika (2016–2020).

Komiteen viser til at målet med bevilgningen til EUs rammeprogram er høy kvalitet i norsk forskning og innovasjon, økt verdiskaping, bedre velferd og bærekraftig samfunnsutvikling, samt utvikling av norsk forskning og innovasjon. Internasjonalt samarbeid er spesielt viktig innenfor forskning og innovasjon, der koblingen mot ledende forskningsmiljø er avgjørende. Komiteen vil understreke betydningen av at Norge også tar en viktig posisjon i EUs nye forskningsprogram Horisont Europa.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det foreslås en økning på 15 mill. kroner over Utenriksdepartementets budsjett i

2020 til å styrke NORPART-programmet for å øke studiemulighetene i Norge for studenter fra det globale sør. Det gis studiestøtte til hel grad i Norge med utveksling til samarbeidsinstitusjon i sør. Stipend kan gis til studier på studieprogrammer med «Norpart-godkjente» partnerskapsprogrammer innen høyere utdanning. Flertallet viser til at primært utviklingspolitiske prioriteringer skal ligge til grunn for valg av partnerland, og stipendene skal være et virkemiddel for økt tilgang til og likhet i høyere utdanning i tråd med bærekraftsmål 4. Flertallet viser videre til at dette inkluderer nye grupper studenter fra de fattigste landene som kan gjennomføre sine gradsstudier i Norge.

9.6 Kap. 289 Vitenskapelige priser

Komiteen mener det er viktig å øke samfunnets bevissthet om betydningen av forskning. Komiteen konstaterer at regjeringens internasjonale forskningspriser er samlet under ett kapittel, for å bedre synliggjøre arbeidet med prisene.

10. Utdanningsstøtte

10.1 Kap. 2410, kap. 5310 og kap. 5617 Statens lånekasse for utdanning

Komiteen viser til at Lånekassen er ett av de viktigste verktøyene for å utjevne sosiale forskjeller i Norge. Lånekassen sikrer hver enkelt like muligheter til å ta høyere utdanning, uavhengig av studentens eller foreldrenes bakgrunn eller inntekt. Komiteen vil understreke Lånekassens betydning framover, i et mer og mer kunnskapsintensivt samfunn, hvor behovet for spesialisert kompetanse vil øke.

Komiteen er tilfreds med rapporten fra 2018, som viser at Lånekassen i stor grad har nådd opp til kravene som ble satt om å tilby kundene brukervennlige, raske og korrekte tjenester. I tillegg er det positivt at arbeidet med digitalisering er kommet så langt. Komiteen vil også trekke fram trenden med at færre kunder har problemer med å tilbakebetale lånet, som fortsatte i 2018.

Komiteen støtter for øvrig Kunnskapsdepartementets overordnede mål for Lånekassen i 2020, knyttet til brukervennlige, raske og korrekte tjenester, effektiv og sikker forvaltning av utdanningsstøtteordningene og at Lånekassen skal bidra til å utvikle utdanningsstøtteordningene.

Konverteringsordningen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener bedre studiekvalitet og tettere oppfølging er avgjørende for gjennomføringsgraden i høyere utdanning, og støtter ikke regjeringens innstramming i konverteringsordningen for studielån. Disse

medlemmer mener regjeringens forventning om at den strengere konverteringsordningen skal øke gjennomføringen i høyere utdanning, bygger på i beste fall usikkert grunnlag. Disse medlemmer anser det hensiktsmessig å evaluere konsekvensene av innstrammingen som ble innført for statsbudsjettet 2019.

Disse medlemmer vil peke på at regjeringens innføring av tre endringer i utdanningsstøtteordningen i Prop. 1 S (2019–2020) har gått parallelt med høringen på NOU 2019:12 Lærekraftig utvikling, der blant annet disse forslagene var på høring. Disse medlemmer mener det trengs tiltak for å bidra til livslang læring, men vil også understreke verdien av at høringsinnspill blir lyttet til.

Disse medlemmer reagerer på at regjeringen budsjetterte med et mindreforbruk på 256,4 mill. kroner for 2019-budsjettet som følge av endring av konverteringsordningen for omgjøring av lån til stipend for studieåret 2019–2020. For budsjettåret 2020 foreslår departementet å redusere posten med 5,5 mill. kroner som følge av at Lånekassen har fullført IKT-utviklingsarbeidet i forbindelse med omleggingen av konverteringsordningen. Disse medlemmer mener endringer for økt gjennomføring av studier burde vært lagt fram som en egen sak for Stortinget, og at konsekvensene for endringer av konverteringsordningen burde vært gjort bedre greie for.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget knyttet til studenters gjennomføring av studier, og i framlegget gjøre greie for vurderinger og konsekvenser av endret konverteringsordning ved omgjøring av lån til stipend for studenter.»

«Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om endringer av ordninger under lånekassen som skal stimulere til livslang læring, og presentere kostnad og nytte disse forslagene vil ha.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til regjeringens forslag om konverteringsordning som ble vedtatt i statsbudsjettet for 2019. Arbeiderpartiet reagerte på at dette omfattende forslaget ble vedtatt uten tilstrekkelig forutgående utredning av konsekvenser for enkeltgrupper, livslang læring eller arbeidslivets behov for kompetanse. Studentorganisasjonene eller andre berørte organisasjoner var ikke involvert i prosessen. Arbeiderpartiet støttet ikke innstrammingen i konverteringsordningen, fordi den straffer alle som ikke fullfører en grad eller bytter retning underveis, og vil fungere som disinsentiv for etter- og videreutdanning. Det er også tvilsomt om ordningen vil øke gjennomføringen. Arbeiderpartiet foreslo i alter-

nativt budsjett for 2019 å tilbakeføre konverteringsordningen for studielån i sin helhet, med 256 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at Arbeiderpartiet ikke lenger foreslår å reversere konverteringsordningen i 2020, og har valgt å ikke bevilge penger til en slik reversering i sitt alternative budsjett. Flertallet mener det er bra at flere ser behovet for at norske studenter fullfører påbegynte utdanningsløp.

Opptrapping til elleve måneder med studiestøtte

Komiteen viser til at innfasingen av elleve måneders studiestøtte foreslås å fullføres i 2020, slik at studentene kan få støtte for hele juni måned. Dette vil være det fjerde året med innfasing av ordningen, som har vært utvidet med én uke av gangen. At studentene fra neste år vil få støtte for alle månedene de studerer, er viktig for å sikre alle like muligheter til å ta og fullføre høyere utdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at studentene med innføringen av elleve måneders studiestøtte har fått en realøkning i studiestøtten på 11 020 kroner siden 2017, og at støtten har økt med 14 600 kroner utover prisjustering siden Solberg-regjeringen tiltrådte i 2013. Før dette stod studentenes kjøpekraft i praksis stille i mange år.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen finansierer opptrappingen til elleve måneders studiestøtte ved å redusere andre former for studiestøtte, med konverteringsordningen som et viktig eksempel. Disse medlemmer viser til Kunnskapsdepartementets utregning i forbindelse med statsbudsjettet for 2019, som viste at de samlede kuttene i støtteordninger oversteg kostnaden ved å innføre elleve måneders studiestøtte. Disse medlemmer mener det er misvisende å konkludere med at studentene har fått en realøkning i studiestøtten.

Tilleggs lån til personer over 30 år og studenter og elever med barn

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å innføre tilbud om et tilleggs lån for personer over 30 år som tar høyere utdanning, fagskoleutdanning eller videregående opplæring. For høyere utdanning og fagskoleutdanning vil lånet kunne være på opptil 100 000 kroner per undervisningsår, mens det for videregående opplæring vil kunne være opptil 50 000 kroner per undervisningsår. Forslaget skal også gjelde for alle studenter og elever

over 18 år som forsørger barn under 16 år, med unntak av dem som tar grunnskoleopplæring for voksne.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener dette vil gjøre det enklere for personer som vil studere eller gå på skole i voksen alder, eller mens de har barn, og støtter forslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen med dette gir voksne som vil bygge kompetanse, økonomisk ansvaret for å oppnå det. Disse medlemmer mener at fellesskapet må ta et større ansvar for at folk skal få utvikle kompetansen de trenger for å stå i jobb. Disse medlemmer mener at det framtidige kompetansebehovet vil være stort, og at muligheten til å ta utdanning ikke må være bestemt av arbeidsgiver eller inntektsnivå. Det vil øke forskjellene mellom folk og svekke næringslivet. Disse medlemmer understreker at ansvaret for kompetansebygging må tas av arbeidsgivere og staten, sammen med den enkelte arbeidstaker.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av 1 mrd. kroner for økt kompetanse i befolkningen, både for de som er i jobb og de som vil i jobb.

Rett til støtte uavhengig av studiebelastning

Komiteen viser til forslaget om at alle som tar deltidstudium skal kunne få støtte, selv om studiebelastningen er mindre enn 50 pst. Dette vil gjøre Lånekassen mer fleksibel og bedre tilpasset enkeltpersoners og samfunnets behov for ulike typer kompetanse påfyll i årene som kommer.

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å tildele studiestøtte i samsvar med den faktiske studiebelastningen, i stedet for dagens trinnbaserte system. Komiteen mener dette vil være en rettferdig løsning, bedre tilpasset den enkelte student.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets forslag om mer fleksible studieløp og mer fleksibel studiestøtte i Stortinget i Dokument 8:234 S (2018–2019), jf. Innst. 77 S (2018–2019). For disse medlemmer er det et mål for utdannings- og kompetansepolitikken å sikre alle tilgang og muligheter til å skaffe seg en utdanning, og til å utvikle sin kompetanse for å kunne bidra i samfunnet. Disse medlemmer understreker at det fortsatt gjenstår unødvendige barrierer både i støtteordningene og når det gjelder muligheten for mer tilpassede studieløp.

Høyere aldersgrense for redusert lån, og tilbakebetaling av lån

Komiteen støtter forslaget om å heve aldersgrensen for når en søker kan få redusert lånestøtte fra 45 til 50 år, og for når lån skal være tilbakebetalt fra 65 til 70 år. Dette er i tråd med ønsket om å gjøre høyere utdanning tilgjengelig for flere, hele livet, samtidig som det tar hensyn til at flere lever lenger.

Bostipend

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen, både i de foregående budsjettbehandlingene i forrige periode og i denne perioden, gradvis svekker stipendordningene for elever i videregående opplæring. Spesielt har det gått ut over elever og lærlinger innen yrkesfaglige utdanningsprogram som må bo på hybel for å fullføre sitt utdanningsløp. Disse medlemmer mener dette er nok et distriktsfiendtlig grep, og reagerer på at regjeringen på denne måten påfører denne elevgruppen en kostnadsulempe sammenlignet med hjemmeboende elever. Disse medlemmer er bekymret for hvordan dette påvirker elevenes motivasjon og mulighet til å gjennomføre videregående opplæring.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner, herunder forslaget i finansinnstillingen om å øke bostipendet med 2 000 kroner per elev fra høsten 2020 med til sammen 24 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag.

Utstyrsstipendordning i videregående opplæring

Komiteen viser til forslaget om å bedre utstyrsstipendordningen i videregående opplæring, ved at flere yrkesfaglige utdanningsprogram vil gi rett til et høyere stipend enn i dag. Det er et mål at det skal være et rimelig samsvar mellom elevenes utgifter og utstyrsstipendet, og det er viktig at økonomi ikke skal være et hinder for å velge utdanning. Det er behov for flere med yrkesfaglig utdanning i framtida, og det er viktig å legge til rette for at flere velger – og klarer å fullføre – slik utdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser også til at regjeringen nå vil gi elevene et mer målrettet utstyrsstipend som i større grad reflekterer kostnadene til utstyr ved de ulike studieretningene, og at det også foreslås å bevilge 25 mill. kroner ekstra til utstyr i yrkesfagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for at ungdom i videregående

opplæring ikke får dekket kostnader knyttet til personlig utstyr og materiell fullt ut i videregående opplæring. Mange studietilbud krever for eksempel at elevene skal ha verneutstyr eller annet kostnadskrevenne utstyr for å delta i den praktiske undervisningen. Dagens stipendordning er avhengig av hvilket utdanningsprogram en tar, men stadig flere elever har ikke råd til å kjøpe nødvendig utstyr. Disse medlemmer er bekymret for den negative utviklingen, som gjør at elever blir «utestengt» fra undervisningen på grunn av at de ikke har råd til å kjøpe nødvendig utstyr. Disse medlemmer har registrert at regjeringen har bevilget 25 mill. kroner til en opptrapping for utstyrsordningen, men er bekymret for at dette vil være langt fra nok, og kun gjelde enkelte fag.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige justeringer i stipendordningen for videregående opplæring, fordi det er viktig at elever ved studieretninger med store egenandeler til verneutstyr eller annet utstyr/materiell som er nødvendig for å følge opplæringen, får dekket dette fullt ut.»

Komiteens medlemmer Senterpartiet viser til at det ikke er samsvar mellom stipendsatsene for innkjøp av nødvendig utstyr til bruk i opplæringen og de reelle utgiftene som elevene har til utstyr i enkelte utdanningsprogram. For å sikre gratisprinsippet i videregående opplæring og utjevne kostnadsforskjellene mellom ulike utdanninger mener disse medlemmer det er nødvendig å justere stipendsatsene i tråd med det reelle kostnadsnivået.

Disse medlemmer vil vise til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner, herunder forslaget i finansinnstillingen om å øke satsene for utstyrsstipend med til sammen 23 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår å sette av 1 mrd. kroner over fire år for å sikre flere fagarbeidere. For 2020 betyr dette 250 mill. kroner, hvorav 100 mill. kroner til bedre utstyr i yrkesfagundervisningen.

Studenter som får barn

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge har laveste fruktbarhet siden 1930-tallet, og mener at det trengs aktiv politikk for å bidra til at nordmenn får barn tidligere i livet. Disse medlemmer mener det trengs mer aktiv tilrettelegging for studentforeldre, i form av tilrettelagte studieløp,

permisjonsordninger, økonomiske støtteordninger, studentbarnehagetilbud med mer, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig tiltakspakke for å gjøre det enklere å være student med barn.»

Foreldrestipend til personer i overgangsfase

Komiteen er glad for at regjeringen foreslår å hjelpe dem som til nå har falt mellom to stoler, og fått barn mens de står mellom utdanning og jobb. Til nå har disse ofte verken hatt krav på foreldrestipend eller foreldrepenger, men fra 2020 foreslås det å innføre et eget foreldrestipend på inntil 49 uker for dem som er i overgangsfasen mellom fullførte studier og arbeidslivet. Komiteen støtter innføringen av et slikt stipend, og slik styrke rettighetene til nybakte foreldre i denne fasen.

Forenkling av regler

Komiteen merker seg forslaget om å avvikle regelen om at de særskilte opptakskravene for flere høyere utdanninger i Norge også må oppfylles dersom man søker tilsvarende utdanning i utlandet og ønsker støtte fra Lånekassen, og komiteen støtter dette.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å avvikle særreglene om støtteansøknader ved fravær og studiepermisjon på grunnlag av at de er vanskelige å praktisere, da lærestedene rapporterer på ulike vis.

Tilbakebetaling

Komiteen merker seg forslaget om at studenter som mottar mer støtte enn de har rett til, fra neste år skal slippe å betale tilbake umiddelbart. I stedet skal den uberettigede støtten legges til gjelda til støttemottakeren, og inngå i ordinær betalingsplan. Dette vil gjøre den økonomiske situasjonen til studenter som får utbetalt for mye støtte, enklere og mer forutsigbar. Komiteen viser til at de fleste har bedre økonomi etter fullførte studier, og at det vil være en mindre belastning å tilbakebetale det overskytende beløpet på et senere tidspunkt.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår å flytte tidspunktet for rentebelastning av utdanningslån fra 15 dager etter en er ferdig med utdanningen, til første dag etter at låntakeren ikke lenger får støtte.

Nye studieplasser

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å opprette rundt 250 nye studieplasser i høyere utdanning og 100 nye studieplasser i høyere yrkesfaglig utdanning, og dermed ønsker å øke bevilgningene til utdanningsstøtte med henholdsvis 3,8 mill. kroner og 1,2 mill. kroner. Komiteen vil understreke viktigheten av å øke antallet studieplasser i takt med arbeidslivets kompetansebehov for framtida.

11. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet

11.1 Kap. 920 Norges forskningsråd

Komiteen viser til at Norges forskningsråd er det sentrale organet for oppfølging av regjeringens forskningspolitiske prioriteringer. Forskningsrådet har ansvar for forskning på alle fagområder, med virkemidler som spenner fra grunnforskning til innovasjonsrettet forskning og kommersialisering av forskningsresultater. Forskningsrådets tre hovedoppgaver er å finansiere forskning, gi forskningspolitiske råd og skape møteplasser.

Komiteen merker seg at regjeringen styrker satsingen på virkemidler for å øke forskningsbasert omstilling og innovasjon i næringslivet. Formålet er å legge til rette for økt verdiskaping i næringslivet, omstilling i norsk økonomi og å bidra til bedre samspill og kunnskapsoverføring mellom FoU-miljøer og næringsliv. Tilskuddet fra Nærings- og fiskeridepartementet skal primært bidra til målet om økt verdiskaping i næringslivet. Nærings- og fiskeridepartementets tildeling retter seg også mot Forskningsrådets mål om å møte store samfunnsutfordringer innenfor det strategiske området Hav.

Post 50 Tilskudd til forskning

Komiteen viser til forskningsinstituttene basisbevilgning fra Forskningsrådet og OECDs anbefalinger om tilstrekkelige basisbevilgninger for å ta ut hele samfunnsgevinsten av instituttene, særlig rettet mot næringslivet. Komiteen ber regjeringen vurdere en styrking av ambisjonene for instituttene rolle som omstillingsmotor, og at man ved neste revisjon av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning ser nærmere på hvordan instituttene best kan ivareta dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser i denne sammenheng til at regjeringen har foreslått en styrking av basisbevilgningen av de teknisk-industrielle forskningsinstituttene med 20 mill. kroner over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett, som en del av opptrappingsplanen FoU for fornyelse og omstilling i næringslivet i gjeldende langtidsplan.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til evalueringen av instituttsektoren og mener regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med en egnet oppfølging av gjennomgangen av instituttsektorens betydning for forsknings- og innovasjonssystemet.

Disse medlemmer mener at regjeringen i en framtidig plan/strategi for instituttsektoren bør ha am-

bisjoner for instituttens rolle som omstillingsmotor. Disse medlemmer mener også at neste reviderte langtidsplan for forskning og høyere utdanning, bør innlemme instituttsektoren og tilrettelegge for deres bidrag i samfunnsutviklingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil framheve at forskning er en forutsetning for videre utvikling og vekst, og helt nødvendig for å møte de store, sammensatte utfordringene Norge og verdenssamfunnet står overfor. Disse medlemmer understreker at kunnskapsinvesteringer er viktigere enn på lenge, og er bekymret over tilbakegangen i forskningsbevilgningene i regjeringens statsbudsjett for 2020. Omstilling og fornyelse krever at regjeringen følger opp med økning i det samlede forskningsbudsjettet. Disse medlemmer etterlyser særlig en sterkere satsing på forskning innen klima og bærekraft, bioøkonomi og de marine og maritime næringene, IKT og datasikkerhet og til fagmiljøene som skal utdanne og utvikle samfunnet og institusjonene våre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å styrke forskningsinnsatsen og den kunnskapsbaserte samfunnsutviklingen, gjennom i alt 150 mill. kroner, til forskning for klima, bærekraft og nye næringer, inkludert nye programmer i Forskningsrådet og etablering av nye toppforskningscentre.

Disse medlemmer viser også til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår en satsing på i alt 100 nye rekrutteringsstillinger i universitets- og høyskolesektoren. Stillingene skal utvikle profesjonene, øke omfanget av og kvaliteten på forsknings- og innovasjonsarbeidet i helse og omsorg, bidra til en god innføring av 5-årig lærerutdanning og utvikle flere solide fagmiljøer innen IKT, teknologi og realfag.

Disse medlemmer vil opprette et forskningscenter for næringsrettet digitalisering, som kan være landslag innenfor viktige teknologiområder, som AI og autonome systemer, men også bidra til å løfte de små og mellomstore bedriftene (SMB). Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår 10 mill. kroner til formålet.

11.2 Kap. 923 og kap. 3923 Havforskningsinstituttet

Komiteen vil vise til at sammenslåingen av Havforskningsinstituttet og NIFES ble gjennomført fra 1. januar 2018. Det er lagt vekt på at instituttet skal vektlegge helhetlig forskning og rådgivning for bærekraftig forvaltning av ressursene i hele kjeden fra hav til mat. Komiteen viser til at bestandsforskning er viktig for å sikre en bærekraftig forvaltning og stabile kvoter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser mer bestandsforskning som nødvendig for økt verdiskaping og en best mulig forvaltning av fiskeressursene.

Disse medlemmer viser til etableringen av nytt bygg for Havforskningsinstituttet (HI) og Fiskeridirektoratet i Bergen. Havforskningsinstituttet har i dag et nært samarbeid med Bergen Akvarium, og der er store synergier forskningsmessig og infrastrukturmessig ved en samlokalisering. Disse medlemmer er kjent med at det arbeides med en ny lokalisering av akvariet nær den nye lokaliseringen av HI. Disse medlemmer ber om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget på en egnet måte med en vurdering av hvordan en kan realisere synergiene også i fremtiden.

11.3 Kap. 926 og kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

Komiteen registrerer at økt fokus på havforskning har medført et behov for å revitalisere samarbeidet om bruk av statens forskningsfartøy, og at Havforskningsinstituttet i 2020 skal ta initiativ til å involvere nye brukere.

Komiteen er positiv til at norsk antarktiskforskning blir styrket. I 2018 ble F/F «Kronprins Haakon» satt i drift, og komiteen er opptatt av at forskningsskipet har rammevilkår som sikrer god utnyttelse for å styrke norsk polarforskning.

11.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

Komiteen viser til omtalen i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å bevilge 6 mill. kroner til Blått kompetansesenter Sør på kap. 928 post 60.

12. Forskning under Landbruks- og matdepartementet

12.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon

Komiteen viser til at den viktigste oppgaven for landbruks- og matsektoren er å sikre innbyggerne trygg mat av god kvalitet og bidra til en god forvaltning av naturressursene. Tildelinger fra Landbruks- og matdepartementet til forskning skal legge grunnlaget for stabil levering av trygg kvalitetsmat, økt lønnsomhet og næringsutvikling. Komiteen viser til at bevilgningen under dette kapitlet skal bidra til å nå de de forskningspolitiske delmålene og de landbrukspolitiske hovedmålsettingene – matsikkerhet og beredskap, landbruk over hele landet, økt verdiskaping samt et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser. I hovedsak tildeles bevilgningen til forskningsaktiviteten

i regi av Norges forskningsråd, de virksomhetene som inngår i primærnæringsarenaen, og øvrige forskningsinstitutt der Landbruks- og matdepartementet har ansvar for basisbevilgning. Komiteen mener bioøkonomi er en av flere viktige framtidsnæringer hvor Norge har gode forutsetninger for å lykkes. For å realisere dette potensialet, mener komiteen at det trengs mer forskning og utvikling innenfor landbruk og skogbruk.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å bevilge 3 mill. kroner til Graminor – norsk frukt- og bærseier på Njøs og 0,5 mill. kroner til et samarbeid mellom Bocuse d'Or og Norsk Kokkelandslag på kap. 1137 post 70.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil vise til jordbruksforhandlingene 2019, der partene ble enige om midler rettet mot blant annet forskning på grøntsektoren. Videre vil disse medlemmer vise til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke klimaforskningen innen husdyrproduksjon med 10 mill. kroner, samt øke basisbevilgningen til landbruksforskning med 10 mill. kroner, som samlet gir en økning på kap. 1137 på 20 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag.

13. Oppfølging av anmodningsvedtak

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2018–2018) er gitt en oversikt over oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak under Kunnskapsdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at disse medlemmers merknader ikke er å anse som Stortingets formelle kontroll av regjeringens oppfølging av vedtakene, og således ikke kan erstatte behandling av stortingsmeldingen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen.

Disse medlemmer viser til anmodningsvedtaket Stortinget fattet i forbindelse med behandlingen av første langtidsplan en investeringsplan for bygg. Disse medlemmer konstaterer at regjeringen i revidert langtidsplan ikke leverte en investeringsplan som bestilt, men kun en beskrivelse av allerede planlagte og igangsatte prosjekter, se omtale kap. 260.

Vedtaks 900 og 901, 13. juni 2017

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til disse vedtakene, der Stortinget vedtok at alle skoler skal ha tilgang på lærere med ferdypning innen spesialpedago-

gikk, og å sikre at alle elever med behov for spesialundervisning har rett til opplæring av fagpersoner med godkjent relevant utdanning, jf. Dokument 8:132 S (2016–2017) og Innst. 446 S (2016–2017). Disse medlemmer mener regjeringen ikke har gjort nok for å følge opp disse vedtakene, se omtale kap. 226.

Vedtaks 106, 7. desember 2017

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til flertallets vedtak ved behandlingen av Dokument 8:8 S (2017–2018), jf. Innst. 51 S (2017–2018), om fysisk aktivitet i skolen og at disse medlemmer har påpekt manglende oppfølging av vedtaket ved flere anledninger, blant annet i budsjettbehandlingen for 2019. Disse medlemmer mener oppfølgingen som er skissert i proposisjonen, er mangelfull og lite målrettet, se omtale kap. 225 post 69.

Vedtaks 350, 18. desember 2017

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets vedtak fattet ved behandlingen av statsbudsjettet 2018, jf. Innst. 16 S (2017–2018), hvor regjeringen bes om å utrede hvordan en nasjonal ordning for digitale læremidler kan innrettes. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke har fulgt opp vedtaket bedre, se omtale kap. 226.

Vedtaks 807, 31. mai 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget ved behandlingen av Innst. 319 L (2017–2018) ba regjeringen om å lage en plan for gjennomføring av bemanningsnorm som sikrer merkostnader for offentlige og private eiere. Disse medlemmer kan ikke se at dette vedtaket er fulgt opp på en måte som sikrer finansiering til at alle barnehager kan oppfylle bemanningsnormen, se omtale kap. 231 post 60.

Vedtaks 809, 31. mai 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Senterpartiet fikk gjennomslag i Stortinget for et representantforslag om en evaluering av seksårsreformen, jf. Dokument 8:149 S (2017–2018) og Innst. 317 S (2017–2018). Disse medlemmer mener regjeringen med dette ikke har oppfylt Stortingets vedtak om en egen evaluering av 6-årsreformen, se omtale i Senterpartiets generelle merknader og kap. 226.

Vedtaks 886, 11. juni 2018

Komiteen merker seg at regjeringen vil følge opp anmodningsvedtak nr. 886, jf. Innst. 378 (2017–2018), om en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet i

sammenheng med fagfornyelsen etter at læreplanene er ferdig fornyet, se kap. 226.

Vedtak 199, 12. desember 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets vedtak i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2018–2019), jf. Innst. 21 S (2017–2018), der Stortinget ba regjeringen om å legge til grunn samme antall fylker som ved forrige tildeling av midler til regional forskningsfond, slik at Trøndelag ikke kommer uforholdsmessig skjevt ut. Disse medlemmer registrerer at regjeringen ikke har lagt dette til grunn i forslaget til tildeling for 2020, samt at flere regioner vil få en realnedgang.

14. Forslag fra mindretall

Rammeuavhengige forslag

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere muligheten for å opprette flere landslinjer eller landsdekkende tilbud innen yrkesfaglige studieretninger og komme tilbake til Stortinget med dette på en egnet måte.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for bygging og rehabilitering av svømmeanlegg, inklusiv forslag til finansiering blant annet gjennom rentekompensasjonsordningen for skolebygg og svømmeanlegg, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, slik at alle elever når ferdighetsmålene som er satt for svømme- og livredningsopplæring i grunnskolen.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede hva det reelle utstørsbehovet er ved skolene for å ivareta samtlige læreplanmål og relevansen i yrkesopplæringen, med sikte på å innføre en toppfinansiering av særlig ressurskrevende utdanningsprogram.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av behovet for nye folkehøgskoler i årene framover, inkludert en opptrappingsplan for nye folkehøgskoleplasser.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen om å gjennomføre en utredning av forskernes arbeidsvilkår og karriereutvikling i hele forskningssektoren.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2020 utarbeide en investeringsplan, koordning for investeringer, og større bygg- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen intensivere innsatsen for å løse utfordringene som bremser eller stanser nye studentboligprosjekt. I den grad klimakrav fordyrer prosjektene, forutsettes dette kompensert, eller forhindret på annen måte, for eksempel ved økt kostnadsramme.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av økonomiske og juridiske barrierer for utenlandsstudenter, og komme tilbake til Stortinget med forslag til forenklinger.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen avklare regelverket rundt studenters arbeid i utlandet, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til at utenlandsstudenter skal kunne arbeide ved siden av studiene uten å risikere å miste plass i den norske folketrygden.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sikre den framtidige utviklingen av prosjektet Campus Kristiansund, og komme tilbake til Stortinget med en sak om mulig kompensasjon av husleiekostnader.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget knyttet til studenters gjennomføring av studier, og i framlegget gjøre greie for vurderinger og konsekvenser av endret konverteringsordning ved omgjøring av lån til stipend for studenter.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om endringer av ordninger under lånekassen som skal stimulere til livslang læring, og presentere kostnad og nytte disse forslagene vil ha.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen gjøre nødvendige justeringer i stipendordningen for videregående opplæring, fordi det er viktig at elever ved studieretninger med sto-

re egenandeler til verneutstyr eller annet utstyr/materiell som er nødvendig for å følge opplæringen, får dekket dette fullt ut.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en helhetlig tiltakspakke for å gjøre det enklere å være student med barn.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer, å komme tilbake til Stortinget

med plan for et nytt og forbedret kvoteprogram for studenter fra det globale sør, samt en vurdering av hvorvidt Panorama-strategien trenger justering.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hvordan bærekraftig utvikling kan inkorporeres i etter- og videreutdanningstilbudet for lærere.

15. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Rammeområde 16 (Utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	389 977 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	16 712 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 012 000	
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21	Spesielle driftsutgifter	216 285 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	364 427 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	203 059 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	70 549 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	15 913 000	
222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter	136 065 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 964 000	
225		Tiltak i grunnsopplæringen		
	1	Driftsutgifter	23 611 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	109 614 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	60	Tilskudd til landslinjer	240 373 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i>	80 107 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	62 111 000	
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	248 556 000	
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	15 480 000	
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	8 967 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	292 537 000	
	74	Prosjekttilskudd	9 437 000	
	75	Grunntilskudd	88 587 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 296 726 000	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 543 467 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	57 400 000	
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	61 920 000	
	63	Forskning på effektene av økt lærertetthet	50 687 000	
	64	Programfinansiering av 0-24-samarbeidet	39 310 000	
	71	Tilskudd til vitensentre	82 705 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	41 467 000	
	78	Tilskudd	177 354 000	
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.		
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 875 033 000	
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 678 612 000	
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	169 916 000	
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	124 389 000	
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	23 235 000	
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	347 299 000	
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	41 071 000	
	77	Den tysk-norske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	28 288 000	
	78	Kompletterende undervisning	24 004 000	
	79	Toppidrett	48 808 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	2 122 000	
	82	Kapital- og husleietilskudd til friskoler	66 218 000	
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Driftsutgifter	676 395 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	35 088 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 414 000	
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under post 51</i>	464 683 000	
	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	111 210 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage .	144 549 000	
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	17 342 000	
	70	Tilskudd til svømming i barnehagene	69 993 000	
240		Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler	782 138 000	
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	43 204 000	
241		Felles tiltak for fagskoler		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 893 000	
242		Norges grønne fagskole - Vea		
	1	Driftsutgifter	30 299 000	
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 271 000	
251		22. juli-senteret		
	1	Driftsutgifter	11 723 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	951 516 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 377 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	686 000	
254		Studieforbund mv.		
	70	Tilskudd til studieforbund	219 641 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 236 000	
255		Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre		
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	10 740 000	
	77	Tilskudd til freds- og menneskerettighetssentre	97 711 000	
256		Kompetanse Norge		
	1	Driftsutgifter	104 369 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	8 814 000	
257		Kompetansepluss		
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	172 134 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	233 376 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	36 899 475 000	
	70	Private høyskoler	1 686 038 000	
270		Studentvelferd		
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	822 442 000	
271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	174 821 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000	
272		Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning		
	50	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	601 000 000	
273		Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning		
	50	Unit - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	164 495 000	
274		Universitetssenteret på Svalbard		
	70	Tilskudd til Universitetssenteret på Svalbard	142 463 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres,</i> <i>kan nyttes under post 70</i>	176 603 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 514 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	98 304 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	19 303 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 810 078 000	
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 408 881 000	
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	791 409 000	
	55	Virksomhetskostnader	783 617 000	
286		Regionale forskningsfond		
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	189 119 000	
287		Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter		
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	218 120 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	141 073 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	288 845 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, <i>kan overføres</i>	2 390 128 000	
	74	EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett	646 902 000	
	75	UNESCO-kontingent	24 944 000	
	76	UNESCO-formål	4 109 000	
289		Vitenskapelige priser		
	51	Holbergprisen	17 341 000	
	71	Abelprisen	16 288 000	
	72	Kavliprisen	11 340 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til forskning	2 089 400 000	
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	633 250 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	416 600 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	170 000 000	
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Driftsutgifter	168 450 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	88 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	42 000 000	
928		Annen marin forskning og utvikling		
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	65 500 000	
	60	Blått kompetansesenter Sør	6 000 000	
	72	Tilskudd til Nofima AS	98 550 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	241 761 000	
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	187 815 000	
	54	Næringsrettet matforskning m.m.	170 000 000	
	70	Innovasjonsaktivitet m.m., <i>kan overføres</i>	4 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Bioøkonomiordningen, <i>kan overføres</i>	2 908 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter	414 877 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> ..	7 343 311 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	3 552 532 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	725 460 000	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 339 845 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	787 385 000	
	74	Tap på utlån	392 500 000	
Totale utgifter				84 100 482 000
Inntekter				
3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	13 612 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 295 000	
3222		Statlige skoler og fjernundervisningstjenester		
	2	Salgsinntekter mv.	8 884 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	23 617 000	
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Inntekter ved oppdrag	35 088 000	
	2	Salgsinntekter mv.	10 775 000	
3242		Norges grønne fagskole - Vea		
	2	Salgsinntekter mv.	4 878 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 268 000	
3256		Kompetanse Norge		
	1	Inntekter ved oppdrag	8 425 000	
	2	Salgsinntekter mv.	378 000	
3271		Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen		
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000	
	2	Salgsinntekter mv.	617 000	
3275		Tiltak for høyere utdanning og forskning		
	1	Inntekter fra oppdrag	10 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	6 236 000	
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	430 400 000	
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Oppdragsinntekter	88 150 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	13 000 000	
	29	Termingebyrer	7 835 000	
	89	Purregebyrer	112 335 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	5 120 420 000	
Totale inntekter				5 887 233 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2020 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 242 post 1	kap. 3242 postene 2 og 61
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 271 post 1	kap. 3271 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.

3. avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer ved selvforvaltende universiteter til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2020 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremidler mv.	30 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	20 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	236,9 mill. kroner
270		Studentvelferd	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	830 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.

3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2021 (andre halvdel av undervisningsåret 2020–21) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2020 (første halvdel av undervisningsåret 2020–21), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld

og samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.

4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2021 (andre halvdel av undervisningsåret 2020–21) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2020 (første halvdel av undervisningsåret 2020–21), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 150 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 302 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 981 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 966 kroner ved senere forsøk.
2. Kunnskapsdepartementet i 2020 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - a. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - b. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - c. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter,
- til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
- d. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
3. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et hel-dags ordinært barnehagetilbud blir fastsatt til 3 135 kroner per måned fra 1. januar 2020 og 34 485 kroner per år fra 1. januar 2020, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
4. inntektsgrensen for fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer settes til 566 100 kroner per år fra 1. august 2020, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.
5. Kunnskapsdepartementet i 2020 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å inntektsføre utestående midler mot Konverteringsfondet i samme periode som konvertering av lån til stipend gjøres, og mot Lånekassens mellomværende med statskassen. Mellomværendet utlignes i påfølgende periode når oppgjøret blir overført fra Konverteringsfondet.

V

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2020 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 1
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923 post 22, slik at summen av overskridelser under kap. 917 post 22, kap. 919 post 76 og kap. 923 post 22 tilsvarer merinntekter under kap. 5574 post 74.

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2020 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1137 post 54	kap. 5576 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1137		Forskning og innovasjon	
	71	Bioøkonomiordningen	6,6 mill. kroner

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 28. november 2019

Roy Steffensen

leder og ordf. for kap. 200, 201, 220, 258 og 3220

Marit Arnstad

ordf. for kap. 242, 1137 og 3242

Jorodd Asphjell

ordf. for kap. 254, 256 og 3256

Marianne Synnes Emblemsvåg

ordf. for kap. 271, 272, 273, 274, 275, 288, 920, 3275 og 3288

Mona Fagerås

ordf. for kap. 222, 230, 255, 284, 3222 og 3230

Hans Fredrik Grøvan

ordf. for kap. 221 og 228

Kent Gudmundsen

ordf. for kap. 225, 227 og 3225

Turid Kristensen

ordf. for kap. 240 og 241

Guri Melby

ordf. for kap. 251, 2410, 5310 og 5617

Nina Sandberg

ordf. for kap. 260, 270, 285, 286, 287, 289, 923, 926, 928, 3923 og 3926

Marit Knutsdatter Strand

ordf. for kap. 226 og 253

Mathilde Tybring-Gjedde

ordf. for kap. 231 og 257

VEDLEGG

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskaps- og integreringsministeren

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

19/1043-

4. november 2019

**Statsbudsjettet 2020 Prop. 1 S (2019-2020) for Kunnskapsdepartementet
Rettebrev**

Kunnskapsdepartementet gjør herved Stortinget oppmerksom på følgende to saker som er omtalt i Prop. 1 S (2019-2020) for Kunnskapsdepartementet:

Vedlegg 3 Byggtabellar for universitet og høyskular, tabell 3.1

Kostnadsrammen for nybygg på Ås for veterinærmiljøene ved NMBU og Veterinærinstituttet skal være 8 015 mill. kroner. Dette er forslag til ny kostnadsramme, jf. omtalen under kap. 530 på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

Kap. 253 Folkehøgskoler, post 70 tilskudd til folkehøgskoler

(s.154 i Prop. 1 S (2019-2020) for Kunnskapsdepartementet)

Under budsjettforslag for 2020 står det:

"Evje Folkehøgskole er godkjend for oppstart frå hausten 2019. Departementet foreslår å auke løyvinga på posten med 8,6 mill. kroner til heilårsverknaden av driftstilskotet til folkehøgskulen.

Ved en feil er det i budsjettforslaget lagt til grunn et høyere tilskudd til Evje Folkehøgskole enn det som følger av Stortingets tidligere vedtak. Feilen innebærer at bevilgningen isolert sett er 750 000 kroner for høy. Samtidig har det i forbindelse med tidligere vedtak om økt internatkapasitet ved enkelte folkehøgskoler, blitt lagt til grunn et for lavt husleietilskudd. Dette utgjør om lag samme beløp. Samlet sett innebærer dette at forslaget til bevilgning under kap. 253, post 70 er på riktig nivå.

Med hilsen

Jan Tore Sanner

Postadresse: Postboks 8119 Dep 0032 Oslo
Kontoradresse: Kirkeg. 18 Telefon* 22 24 90 90
Org no.: 872 417 842

Kopi

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Adresseliste

Utdannings- og forsknings- komiteen i Stortinget	Stortinget	0026	OSLO
Stortingets Presidentskap	Karl Johans- gate 22	0026	OSLO

